

શું હીંદુભાઈઓ મુસલમાન
ધર્મગુરુ પાસેથી જ્ઞાન ન
લાઈ શકે ?

(જ્ઞાનમાં ભેદભેદ હોઈ શકે નહીં,)

પ્રસિદ્ધ કરનાર,

Om

૧. સિયદ ફઝલુસેન મુનવ્વરઅલી,
એડીટર "મુદ્દિકાર" - ડૉ. હરીપુરા, મુ. મુરત.

૪૦ સં ૧૯૨૭. આવૃત્તિ પહેલી. નકલ ૧૦૦૦

મુરત, અરાનપુરી ભાગેશ્વરી મહાદેવ મંદિરમાં આપેલા
અંબીકા વિગ્રહપ્રેમમાં હરિજીવનદાસ હરકીસનદાસે આપ્યું

12 OCT 1927

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૭૬૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ શુદ્ધિ બાઈબલ મુસલમાન

ધર્મગુરુ પાસે સાન ન

વિષય

૬-૧૧

સિદ્ધ શાસ્ત્ર

શું હજી પણ હિંદુ મુસલમાનો આંખો નહીં ઉઘાડે ?

જિલ્લા સાલના જુલાઈ મહીનાની આખરીમાં લોકોના અધાર પાપથી કંટાળી પ્રભુએ દેશમાં જળ પ્રલયની ભયંકર આફત મોકળી જેમાં લાખો માણસો બરબાદ અને તારાજ થઈ ગયા. સાધનો નાશ થઈ ગયા. ગામોના ગામો ખેંચાઈ ગયા, દળરો માણસો પાણીમાં તણાઈ ગયા. અને દળરો લાસો જ્યાં ત્યાં રાજી સડી ગઈ જેમને હાંક મોટા પગ ન મળ્યું. કહેવત છે કે “કુસંપથી બરબાદી થાય તેજ પ્રમાણે હાલ બન્યું છે. કામ કામ વચ્ચે તકરાર અને કલ્હા થવાથી પ્રભુની ઇતરાજ થઈ અને તેણે કાપાયમાન થઈ આખરે : આફત મોકલી બધાને ડેકાણે પાડી દીધા. આ આફત જો આપ સમજીએ તો એક નોટીસ સમાન છે. જે આપણી આંખો ઉઘાડ પ્રભુએ મોકલી છે- હજી પણ ભાઈઓ સમજો અને માંદોમાંદોના કલ્હા ભુંસી નાખો અને એકસંપ થઈ જાય તો સારું છે, નહીં તો માલ હજી પણ કાપવું ગણવાનો નથી. “લીલા બેગું સફં પણ બા જાય છે” તેમ ખોટાઓ સાથે ચિચારા સારાઓનું પણ મોત અવે હ આ એક ઉડો ચિચાર કવાની બાબત છે, માટે પ્રભુની આ ચેતવણ તરફ નજર કરી દરેક જણે મનમાંથી મેલ કઢાવી નાખી ખરા રસ્તા આવી જવું જોઈએ કે પ્રભુ શણ થાય અને કરી આવું સંકટ આં નહીં. માલીક સઉ ભાઈઓને સદ્બુદ્ધિ આપો.

પીર અમન સાહેબનો નીરાંત પંથ અને ભાવદાસ પંથ સાથે સંબંધ.

નીરાંત મહારાજની તે વિશેની સાક્ષી.

હીંદુ મુસલમાનોમાં ફેર છેજ નહીં.

પીર અમન સાહેબ જેમની કથન પાલેજથી બે માહિ તેલોદ ગામે છે તે નીરાંત પંથના ગુરૂ હતા. નીરાંત પંથ નીરાંત ભગતના નામે ચાલે છે. આ નીરાંત ભગત કરજીય ચલુદાના દેયાણુ ગામના તળખદા કોળી હતા. દેયાણુ ગામ તેલોદથી બે માહિ થાય છે, અને પાલેજથી દોઝ માહિ થાય છે પીર અમન સાહેબ સૈયદ હતા અને નીરાંત ભગત તથા હરીગુરૂ ભગતના ગુરૂ હતા. હરીગુરૂ કાછીઆ હતા. આ હરીગુરૂના ચેલા ભાવદાસ હતા જેમના નામથી ભાવદાસ પંથ ચાલે છે. તેની મોટી ગાદી વડોદરામાં છે. ભાવદાસ પંથના ઘણા લોકો હાલ પણ તેલોદમાં પીર અમન સાહેબની જગ્યામાં દરજીન માટે મોટા પ્રમાણમાં આવે છે. આ ભાવદાસ પંથમાં રૂખી માધવ નામના એક ભંગીઆ ભગત પણ થઈ ગયા છે જેમના ભજન ભાવદાસજીના ભજનો સાથે “સત ભાવ ભજન પ્રકાશ” નામના પુસ્તકમાં છપાએલાં મળી શકે છે. આ પુસ્તક ભાવદાસજી મહારાજના મંદિરના મહંતશ્રી

ભાલભાલભાલએ છપાવેલું છે. આ ભાવદાસજીનાં પંચમા ભંગીઆને પણ મોટા માનેલો છે અને એ તે પંચની એક સારી નામના છે. ભાવદાસજી જાતના રબારી હતા તોપણ તેમના પંચમા મોટા મોટા વાદ્યજો સુધ્ધાં ચેલા છે. આ પ્રમાણે સાચી ભક્તીવાળાઓએ ઉંચ નીચનો સવાલજ ગણ્યો નથી. જ્યારે ભંગી એ પંચમા ગુરૂપદ પામ્યો હોય તો પછી મુસલમાન ગુરૂપદ ભોગવે એમાં નવાઈ જેવું નથી.

નીરાંત ભગતે પોતાના ગુરૂ અમન સાહેબ હોવાની પોતાના ભજનમાં સાખીતી આપેલી છે. સુરત ભાગાતજાવના એક નાનજી અરજણ ભગત નામના ગ્રંથરથે “જાનોદય પદ સંગ્રહ” નામનું ભજનનું પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે તેના ૮૮ માં પાને નીરાંત ભગતનું ૧૧૮ મું પદ છે. તેની પહેલી કડી “હરવાનું ઠામ ગુરૂ સાચું, બીજું સર્વ કરવાનું કાચું” એ પ્રમાણે છે. તેની છેલ્લી કડીમાં નીરાંત ભગત કહે છે કે “અટકળે નામ સઉ લે છે, નીરાંત તો નિશ્ચે કરીને કહે છે, અમન ગુરૂ નામે વ્યાપીક રહે છે.” આ પ્રમાણે એ પદમાં નીરાંત મહારાજે પોતાના ગુરૂ અમન સાહેબ હોવાની ચોખ્ખી ખાત્રી આપી છે. આથી જેમ શકાય છે કે નીરાંત પંચના મોટા ગુરૂ અમન સાહેબ પીર હતા. નીરાંત મહારાજ અને હરીગુરૂ મહારાજએ બંનેએ એક મુસલમાન પીરના ચેલા થવામાં જરાપણ શંકા કરી ન હોતી. પ્રખ્યાત ભક્ત બાપુ મીરાંબાપુ જે વૈશ્નવ સંપ્રદાયમાં એક મહાન પ્રભાવશાળી ભક્તાણી મનાય છે અને જેના ભજનો અને પદો હાલ ઉંચા ઉંચા વાદ્યજો હમેશાં ગાય છે તે ચેહીદાસ ચમારના ચેલી હતાં. તેમણે ચમાર જેવા એક નીચ કામના માણસ પાસેથી પણ જ્ઞાન અને ઉપદેશ લેવામાં જરા પણ હલકાઈ

સમજી નહોતી. એક ઢેઠ કે ચમાર હાલ કાંઈ ઉંચા હિંદુને પૈસો, રૂપીઓ કે નોટ આપે છે તો તે લઈ લે છે. જ્યારે માયા જેવી ચીજ એક નીચ કામના માણસ પાસેથી લેવામાં આવે આવતો નથી તો પછી જ્ઞાન જેવી ચડતી વસ્તુ લેવામાં ક્યાં આવે આવી શકે ? અહીં ઉંચ નીચનો સવાલજ રહેતો નથી. માલીકની નજરમાં બધા બરાબર છે અને એ વાતની શાક્ષી નીરાંત પંથના તથા ભાવદાસ પંથના લજનો પોતે પુરી રહ્યા છે. નીરાંત ભગત કોળી હતા અને ભાવદાસ રખારી હતા છતાં તેમના પંથમાં ઉંચી જાતના હિંદુઓ પણ હાલ ચેલા તરીકે ધણા દાખલ છે. આ પંથના લોકો કોઈને નીચો સમજી શકતા નથી. હાલ એક નિશાળમાં કોઈ મુસલમાન, પારસી, વિસ્વાસી કે કોઈ ઉતરતી કામનો હિંદુ માસ્તર હોય છે તો તેની પાસે મોટા મોટા પ્રાહ્મણોના છોકરા પણ શિક્ષણ લેવા જાય છે અને તેના શિષ્ય થાય છે જે આપણે હમેશાં નિશાળોમાં જોઈએ છીએ. જ્યારે દુનિયાના શિક્ષણમાં નીચી કામના શિક્ષક કે ગુરૂનો સવાલ ઉભો થતો નથી તો પછી ઇશ્વરી જ્ઞાનના શિક્ષણમાં તે સવાલ ઉભો થાયજ શી રીતે ? એવો સવાલ ઉભો કરનારા માણસો મહાત્માઓના પંથનો ભેદ સમજતા નથી. નીરાંત મહારાજ ઉપલા પુસ્તકમાં પોતાના ૧૧૦મા પદમાં કહે છે કે:-

“આમન તુમે કહા ચીના હે, કહાંસે અમન આયા હે
આતન આમન માંહીં બતાવો; જાહેર જુઠં બનાયા હે.”

વળી ભાવદાસજીના લંગી ચેલા રૂપી માધવદાસ ઉપલા ‘સત ભાવ લજન પ્રકાશ’ પુસ્તકમાં ૮૨મા પાને ૨૧મા પદમાં કહે છે કે:-

કોઈ કહે છે કે રૂખી કુળ નીચ છે જ, હાંરે રહેશે તે નીચ
પાસે ઉંચ રે.
નીચ થઈને રે પાંડવ ઘેર યજ્ઞ સાર્યોજી, હાંરે તોડ્યાં તે સર્વે
સુનીનાં માન રે.
ઉંચ થઈને રે કાંઈ નર હારી ગયાજી, હાંરે ઉંચ નીચપણુનો
ઇતખાર રે.
ઉંચપણું ન આવે રે પોતાનો આપ જોયા વિનાજી, હાંરે નથી
જાણ્યો આત્મા એક રે.
ચાર જુગ પહેલી રે ભકતી તો રૂખી તણીજી, હાંરે તેની સાખ
ધ્રુવ ને પ્રહલાદ.
સદગુરૂ ભાવ ને પ્રતાપે રૂખી માધવ જોલીયાજી, હાંરે સદાય
સંત તે સર્વેથી સરસ રે.”

ઉપર પ્રમાણે ભંગી ભગત માધવદાસજી કહી ગયા છે. રૂખીનો
અર્થ ભંગી થાય છે જે ભાવદાસજીના પંથમાં એક મોટા મહાત્મા
ગણાય છે. માલીકની ભકતી કરવામાં અને તેનું જ્ઞાન શીખવા
શીખવવામાં નીચ ઉંચનો ભેદ આવી શકતોજ નથી. આમાં નાત
જાતનું કામજ નથી. ત્યાં તો એવું છે કે “જાત ભાત ન પુછે કોઈ,
હરકા ભજે સો હરકા હોઈ.” અહીં તો હરીને ભજે તેજ હરીને.
વળી કહ્યું છે કે “જાત ન પુછીએ સંતકી પુછ લીજીએ જ્ઞાન, મુલ
કરો તલવારકા પડા રહેને દો મ્યાન.” સંત સાધુ કે ફકીરની જાત
પુછવાની કોઈ જરૂરજ નથી, તરવાર રૂખી જે મુળ વસ્તુ-જ્ઞાન છે તે
પ્રહણ કરો અને મ્યાનરૂખી જે જોળીયું છે તેનો સવાલજ વયમાં

ન લાવો. ખોળીયું એ કાંઈ મુખ્ય વસ્તુ નથી. બુધ્ધીસાગર મહારાજ જાતના કણ્ઠથી હતા પણ દિક્ષા લઈ સાધુ થયા પછી, મોટા મોટા જૈન વાણીયા તેમને ગુરૂ તરીકે માનતા અને તેમના પગે પડી બોધ મેળવતા.

રામચંદ્રજી ક્ષત્રી કુળના હતા તો પણ મોટા મોટા બ્રાહ્મણો તેમના નામની માળાઓ ફેરવે છે અને તેમના નામના જાપ જપે છે. વળી કૃષ્ણ ભગવાન પણ યાદવ કુળના હોવાથી ક્ષત્રી હતા. તેમને પણ તમામ હિંદુઓ માને છે અને ગોકુળ, મથુરા, દ્વારકા, ડાકાર વિગેરે તેમના ધામે દર્શન કરવા જાય છે. ઉપલા બંને મહાન પુરુષોને મોટા મોટા બ્રાહ્મણો માને છે અને તેમને ઇશ્વરી અવતાર તરીકે ગણે છે. ક્ષત્રીઓ બ્રહ્મણે થી ઉત્તરતા હોય છે તો પણ ગુણના લીધે ઉપલા બે ક્ષત્રી મહાપુરુષોને ઉંચી કોમના હિંદુઓ પોતાના ઉપધારક તરીકે માને છે. આથી પણ ચોખ્ખું જણાય છે કે જાત ઉંચી નથી પણ ગુણ ઉંચા છે. જ્યાં આવા ચોખ્ખા પુરાવા મોજુદ છે તો પછી જ્ઞાનમાં ઉંચ નીચનો સવાલ ઉભોજ થઈ શકતો નથી.

હિંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે જ્યારે ભગવાનના અવતાર થયાની વાતનો વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે જણાય છે કે મન્થાવતાર, કન્થાવતાર, વરાહ અવતારમાં ભગવાન આવ્યા. જ્યારે માછલા, કાચબા, અને શુકના ખોળીઆમાં ભગવાન આવ્યા તો શું એ ખોળીયું ભગવાન છે? ના ખોળીયું જોવાનું નથી પણ મુળ વસ્તુ જોવાની છે. તેમ અહીં પણ નીચ ઉંચનું કે મુસલમાનનું ખોળીયું જોવાનું નથી પણ તેમાં રહેલી ભગવાનની ખરી વસ્તુ જોવાની છે. પાલીતાણામાં જૈન દેરાસરો પાસે પીર અગારશાહ સાહેબની જગા છે. આ પીરે

આદશાહી વખતમાં જૈનોનાં દેરાસરો માટે જૈનોને જીવના જોખમે મદદ આપી હતી તો જૈન ભાઈઓ આજે પણ તેમને માને છે. એક ખીજ સાથે દૈમ એજ ખરી વસ્તુ છે. ભાવદાસ પંથનાં એક બ્રાહ્મણ માસ્તર મી. યુનીલાલ મગનલાલે ભગવતની ચોપડી છપાવી છે તેમાં પીર બાવા ગોર સાહેબના ઘણા વખાણ કર્યાં છે.

આખા જગતની ઉત્પત્તિ હિંદુ શાસ્ત્ર પ્રમાણે બ્રહ્મમાંથી થઇ છે એટલે મુસલમાનો પણ તેમાં આવી જાય છે. મુસલમાનો જુદા ગણાઇ શકતાજ નથી. જે તેમને જુદા ગણે છે તે બ્રહ્મનો ભેદ સમજતા નથી, પણ માયાવાદી છે. જે નિરાંત મહારાજે અને હરી-ગુરૂએ મુસલમાનને જુદા ગણ્યા હોત તો તેઓ પીર અમન સાહેબને પોતાના ગુરૂ કરતજ નહીં. તેમણે તો એકકારને પ્રત્યક્ષ અમલ કરીને દેખાડ્યો છે. અને ખરા જ્ઞાની અને ખરા ભક્તની એજ ખુબી છે.

નીરાંત પંથમાં એક બાપુ ગાયકવાડ નીરાંત મહારાજના ચેલા થઇ ગયા છે તે બ્રાહ્મણને સંબોધીને એક પદમાં કહે છે કે:-

વિગ્ર જઇ જોને તું તો કબીરની કેવી જાત,
પુછ પુછ એને જઇ કઇ તારી ન્યાત.
નાનકનું નામ તેં તો સાંભળ્યું નાદાન કંઈ
દાદુ તણી સુણી કદી શુન્ય કાને વાત.
ગોરખને ગમાર તું પુછી આવી પાર લેજે,
બ્યાસની તો સુણી કદી કાને તારે ખ્યાત.
નારદનું મુળ તને મુંઢ નથી જાણવામાં,

રાંગી જાત તણી થઈ તારે આઘી રાત.
 રાનેશ્વર તણું અલ્યા મુળ તો તપાશી જે,
 અખા તણું ધોળે અલ્યા બેઠો બેઠો પાત.
 વશિષ્ઠને જઈ પુછ તમારી તો જાત કઈ,
 પ્રાહ્મણુ તો ભણી ભણી મુખે કહે તાત.
 સંસ્કારથી થાય છે પ્રાહ્મણુ તો જગ સહુ,
 શુદ્ર હોય સર્વ અલ્યા જણે જ્યારે માત..
 એ તો અલ્યા ભુલ્લી ગયો મોટાઈમાં ડુબી ગયો,
 ગર્વથી ગમાર તારાં ભાંગશે આ ગાત.
 અલ્યા જેને પ્રહ્મ ભાટ શુદ્ર મારો મહાની,
 ધીંગો ધીર વીર ધણી ધારી જેની ઘાત.
 નીરાંતનું નામ અલ્યા જુગ જુગ વાગી
 બાપુ તેની નાત જાત ખોળ જઈ ભાત.

ઉપર પ્રમાણે બાપુ સાહેબ ગાયકવાડે એક પદ ‘માયું’ છે જે નાનજી અરજી ભગતની છપાવેલી “જ્ઞાનોદય પદ સંગ્રહ”ના ૨૦૧ મા પાને મોજુદ છે. ઉપર નીરાંત પંથ અને ભાવદાસ પંથ બંનેના આધાર આપવામાં આવ્યા છે જેથી જોઈ શકાય છે કે ભકતી અને જ્ઞાનમાં નાત જાત જોવાતી નથી. પ્રાહ્મણુ, ક્ષત્રી, વૈશ્ય, શુદ્ર, મુસલમાન, પારસી એ સહિ ખોળીયાની વાતો છે. એ કાંઈ મુળ વસ્તુ નથી. મુળ વસ્તુ તો આત્મા છે જે માલીકે પોતાના તરફથી મોકલ્યો છે. આત્માની ઓળખ કરવાની છે, નહીં તો શરીરની તો જનાવરોને પણ હોય છે.

કેટલાક લોકો વગર સમજે કહે છે કે મુસલમાનો હીંદુઓના ગુરુ યથ શક્તિ નથી કેમકે તેમનું જ્ઞાત્ર અને ધર્મ જુદા છે. પણ તેઓ એ સમજતા નથી કે સર્વ શાસ્ત્રનો હેતુ માત્ર માલીકનું જ્ઞાન શીખવાડવાનો હોય છે. વેદમાં ખુદાના જ્ઞાન વિશેની વાતો હોય તો જે ખુદાની વાતો શીખવે તે વેદ પ્રમાણેનીજ વાતો શીખવે છે. સંસ્કૃત જે માણસ જાણતો હોય તે શીખવી શકે છે પછી લલે તે હીંદુ, મુસલમાન, પારસી કે અંગ્રેજ હોય. ઘણી નિશાળોમાં હીંદુઓ અને પારસીઓ મુસલમાન છોકરાઓને ફારસી વિદ્યાનું શિક્ષણ આપે છે અને ઘણે ઠેકાણે મુસલમાનો અને અંગ્રેજો સંસ્કૃત વિદ્યામાં પણ ઘણા પ્રવીણ હોય છે. આવા મુસલમાન અને અંગ્રેજ સંસ્કૃતનું પણ શિક્ષણ આપી શકે. એ તો જાણવાનો સવાલ છે, નાતજાતનો સવાલ નથી. કુકસ ગામમાં નાચા કાકા થઈ ગયા છે તે જાતના કોળી હતા. તેમના નામથી પણ “નાચા કાકાનો પંથ” ચાલે છે અને તેમાં હજારો હીંદુઓ હાલ મોજુદ છે. આ નાચા કાકા પીરાણાવાળા પીર ઇમામશાહ સાહેબના ચેલા હતા. પેટલાદ તાલુકાના દેતા ગામમાં “લાલારામ” અને રણુ ગામમાં “કીકીઆઈ” (ચીચીઆઈ) થઈ ગયા છે એ બંને પાટીદાર કોમના હતાં અને એજ પીર ઇમામશાહથી તેમણે ઉપદેશ લીધો હતો. વળી ખંભાતના પુંજઆવા જે ખારવા કોમના એક મહાન પુરુષ થઈ ગયા છે અને ગુરૂપદને પામ્યા છે તેમણે એકલબારાવાળા પીર કાયમદીન ખાવા સાહેબથી ઉપદેશ લીધો હતો. તેમજ જીવણ વસ્તા (વસ્તા ખાવા) તથા રતનઆઈ એ બંને પાટીદાર કોમના હતાં તેમણે પણ એજ પીર પાસેથી જ્ઞાન મેળવ્યું છે જેની સાખીતી છપાએલાં પુસ્તકોમાં મોજુદ છે. કાજી અનવર

સાહેબના પાસેથી પણ કેટલાક હિંદુ ભાઈઓએ ઉપદેશ લીધો છે, અને તેમને પણ હાલ કેટલાક હિંદુભાઈઓ માને છે.

આથી જોઈ શકાય છે કે પણા હિંદુભાઈઓએ મુસલમાનોથી જ્ઞાન મેળવવામાં જરા પણ શંકા કરી નથી. શાસ્ત્રનું પ્રમાણ એજ છે કે સારા કામ કરવાથી માણસ તરી શકે છે. તે ઉંચામાં ઉંચા બ્રાહ્મણનો એલો થાય અને તે જુગાં કામ કરે તો તેને કદી પણ મુકતી મળી શકતી નથી. અને કદાચ કાંઈ હલકી કામના માણસનો એલો થાય અને જો તે સારાં કામ કરે તો મુકતી થઈ શકે છે. આથી સાબિત થાય છે કે ઉંચી કામના માણસના એલો થવાથીજ કાંઈ મુકતી થતી નથી પણ સારાં કામ કરવાથી મુકતી થાય છે. એટલે ખરી રીતે તો માણસ ગમે તે કામના ગુરૂને એલો થાય અને તેના ઉપદેશ પ્રમાણે સારાં કામ કરે તો તે મુકતી મેળવી શકે છે. અહીં ઉંચ નીચનો કાંઈ પણ સવાલ નથી. ગુરૂ કાણ છે તે જોવાનું નથી પણ તે શું કહે છે તે જોવાનું છે. કાંઈ મુસલમાન ગુરૂ હોય અને તે સારો ઉપદેશ આપે તો તે માલીકનીજ વાતો વેદ પ્રમાણે શીખવે છે અને તે સહિ બરાબર છે એમ માનીને ચાલવાનું છે કારણ કે સહિ શાસ્ત્ર માલીકનીજ વાતો શીખવે છે. એક મુસલમાન પુરૂષ વેદ, મનુસ્મૃતિ, પુરાણ, રામાયણ, મહાભારત, ભાગવત, વિગેરેની વાતો સમજાવે તો તે સમજાવનારો એક મુસલમાન છે એમ સમજી તેની વાતોને ખોટી ગણી તેનાથી હટી જવાનું નથી; જલકે વધારે ખુશ થવાનું છે કે એક મુસલમાન આવી જ્ઞાનની વાતોમાં રસ લઈ આપણને આવી સારી વાતો સમજાવી રહ્યો છે; અને જે કામ હિંદુ ધર્મગુરૂઓ નથી કરતા તે ખોતે પ્રેમથી કરી રહ્યો છે. આમાં વદાળ કે ભ્રષ્ટતાની કાંઈ વાત

નથી. દુધ, ઘી, કરીઓ, મેવો, ફળફળાદી વિગેરે મુસલમાનો પાસેથી હીંદુભાઈઓ લઈને તેનો ઉપયોગ કરે છે તો પછી જ્ઞાનની વાત જો સાચી હોય તે લેવામાં શું વાંધો છે ? મીરાંબાઈ એક ચમારને પોતાનો ગુરૂ બનાવી તેની પાસેથી ઉપદેશ લેતાં વટલાયાં ૪ બ્રહ્મ થયાં નહીં તો પછી એક મુસલમાન પાસેથી ઉપદેશ લેવામાં કોઈ હીંદુ શી રીતે વટલાઈ બ્રહ્મ થઈ શકે ? એ તો ખાલી ભડકાવવાની વાતો છે. અત્તર કે સુગંધીનો વેપારી ગમે તે કામનો હોય પણ તેની દુકાને જવાથો સુગંધી મળી શકે છે. જેમ સુગંધી કાઢપણુ કામનો માણસ આપી શકે છે તેમ ખુદાનું જ્ઞાન પણ કાઢપણુ કામના માણસ પાસે હોય તો તે આપી શકે છે. જ્ઞાનીઓ અને ભગતો તો નાતજાતનો સવાલ ઉભો કરી હીંદુ મુસલમાનોને જુદા ગણતાજ નથી. નીરાંત મહારાજના મુખ્ય શિષ્ય બાપુ ગાયકવાડ પોતાના એક પદમાં કહે છે કે:-

ભાઈરે નામ સમજીને યેશી રહીએ.
 આત્મા ચીનીને મનમાં મગન થઈએ. ટેક.
 રામને રહેમાન તમે એક કરી જાણજો,
 કંણુ ને કરીમ એક કહીએ.
 વિશ્નુ બિસ્મીલામાં લેદ નથી લાગ્યો,
 હવે અલ્લા અલેખ એક લહીએ. ૧
 ગપુર ગોવીંદ રહીમ એક તમે જાણજો
 મૌલા માધવ જુજુ ગઈએ
 હરી હક તાલાનો લેદ મેં તો જાણ્યો.
 હવે ચોરાસી માર નવ સહીએ. ૨

પરવરદિગાર પરમેશ્વર એક છે
નથી નારાયણ ચેડ્યા હૈએ

ચોખા ને આવલ પણ ડાંગર એક છે
એવું સમજે તેના ચેલા થઇએ. ૩

બાપુ સાહેબ નામ પાક, બીજું નાપાક છે
એવું સમજ્યા હવે કહો ક્યાં જઇએ

જે જે સાધન કરે પડે તેમાં સાંસાં
અમો બ્રહ્મ જ માં તો નીત નહીએ. ૪

હવે બાપુ ગાયકવાડનું ભજન પણ નાનજી અરજીવાળી
“જ્ઞાનોદય પદ સત્રહ”ના ૧૩૦મા પાને જાપેલું છે જેથી જોઈ શકાય
છે કે હીંદુ મુસલમાનો સહિ બરાબર છે. બંને માટીનાજ બનેલા છે.
તેમના પેદા થવાનો અને મરવાનો રસ્તો સરખોજ છે. બંને મરીને
માટીમાં જવાના છે. આત્મા એજ ખરી વસ્તુ છે, અને તે પાક છે
એવું હીંદુ શાસ્ત્ર પણ કહે છે. હવે જોળવાનું એ છે કે આત્મા હીંદુ
છે કે મુસલમાન. જે આ જોળી કહાડે તે ખરા રસ્તાવાળા કહેવાય.
જેને પોતાનીજ ખબર ન હોય તે માલીકને શું જોળખી શકે. માટે
પહેલાં પોતે કાણ છે, ક્યાંથી આવ્યો છે, શા કામે આવ્યો છે, ક્યાં
જવાનો છે વિગેરે જોળી કહાડવાનું છે; અને આનુંજ નામ ખરું
જ્ઞાન અને સાચી ભકતી છે. હંપણા અને અહંકારમાં કુબેલાઓથી
આ કામ થઈ શકતું નથી. તે તો મતામતીમાં અને “મારા તારા”માં
પડેલા છે અને નકામો અંતરાય પાડનારા છે. વહેવાર સાચવવા કાંઈ
વાંધો નથી પણ જે કામ માટે કાંઈ પંથમાં ભળી ભકતીનું બાનું

લેવામાં આવે છે તે ખાતું તો જ્ઞાન મેળવવાથીજ સચવાય છે. મનમાં ભેદ ભાવ રાખવાથી કાંઈ સીધી થતી નથી. જેનું જે ધર હોય તે ભલે સાચવે. પણ એનો એ અર્થ નથી કે ખીજાએતે ખોટા ગણવા. જેના મનમાં ખોટી વૃત્તિ છે તેજ ખીજાને હલકા સમજે છે. ગમે તેવો હલકો કે નાનો માણસ માલીકનું ભજન કરીને મોટો થઈ શકે છે એવા ધણા દાખલા હીંદુ શાસ્ત્રમાં મળી આવે છે. પ્રીતમ સ્વામી એક પદમાં કહે છે કે:-

હરી ભજન થકી છોટા હોય તે સઉથી મોટા થાય
તનના તાપ ટળે, જન્મ મરણના સંકટ સર્વે જાય. ટેક
શુકળનું મુળ જીવે શોધી, સજનો ધાતીને પશુરોધી,
થાય આપે ઇશ્વર અકોધી, હરી ભજન થકી..... ૧
જીવે વાલમિકીની વાત ખરી, જેણે દર્શાજામાં દેહ ધરી
જેણે સમ કોટી રામાયણ કરી, હરી ભજન થકી..... ૨
જીવે એકલશ્રંગી હરણીના, અને વ્યાસ મુની વણ પરણીના
જીવે સુત પુરાણી કેાણ કરણીના....હરી ભજન થકી. ૩
જીવે હાસી સુતથી શું હીણપણું, વળી પુન્ય પવિત્ર ચરિત્ર ઘણું
થયા નારદ મન ગોવીંદ તણું.....હરી ભજન થકી. ૪
જીવે માંડવ્યની મેંડકી માતા, જીવે વશિષ્ઠ વેસ્થા વિક્ષાતા
જીવે અતુરાન્ન પંકજ જાતા,.....હરી ભજન થકી. ૫
જેમ મધ્યમ જળગંગામાં ભળે, તે તો ગંગા સરણુ થઈને ફળે,
જેમ પારસ રૂપશે હોહ ટળે.....હરી ભજન થકી. ૬
એમ જાત ભાત સઉની જાણી, હરી ભજે તે હરી સરખા પ્રાણી,
કહે પ્રીતમ યોગ્યો એવાણી.....હરી ભજન થકી. ૭

ઉપમા પદનો અર્થ એ થાય છે કે માલીકની બંદગી કરવાથી નાના એટલે નીચ જ્ઞાતીના હોય તે પણ ઉંચા ગણાય છે. માલીકની બંદગીથી તેમના તનમાં (ત્રીવિધી) તાપ ગમે તેવા હોય તે ટળીજાય છે, તથા તેમના જન્મ મરણના સંકટ-દુઃખ સર્વ નાશ પામે છે. શુકદેવજી મહાત્મા પોપટીના પેટે પેદા થયા હતા અને સજ્જનો એ જાતનો કસાઈ હતો તો પણ માલીકની બંદગીથી એ બંને મોટા મહાત્મા ગણાયા છે. વાલમિકિ રૂપી દાલડાની ખુંપડીમાં બીજને ત્યાં અનાયકુળમાં પેદા થયા હતા. આ વાલમિકિજીએ રામાયણ જેવું પુસ્તક રચ્યું છે જેને આખી હીંદુ આલમ માને છે. એકલશ્રંગી રૂપી હરણીના પેટે પેદા થયા હતા અને વ્યાસજી મુની જેમણે પુરાણનાં પુસ્તકો લખ્યાં છે તે “મચ્છગંધા” નામની કુંવારી માછળ જેને પારાસરજીના સંભોગથી ગર્ભ રહી ગયો હતો તેના પેટે પેદા થયા હતા. તે ઉપરાંત સુતપુરાણી મહાત્મા ક્ષત્રી કુળની રત્રી અને વૈશ્ય કુળના પુરુષથી પેદા થયા હતા અને વ્યાસજીના શિષ્ય હતા. તેમણે પણ કરણી વડે રૂપી પદ મેળવેલું છે. નારદજી દાસીપુત્ર હતા. આથી હલકું કુળ બીજું કયું હોઈ શકે? તો પણ તે પોતાના પુન્ય અને કર્મ વડે વિષ્ણુ ભગવાનની મુજના વાળ ગણાય છે. માંડવ્ય રૂપી મેંડકી-દેડકીના પેટથી પેદા થયા હતા જેથી મેંડકી પુત્ર કહેવાય છે. વળી રામચંદ્રજીના ગુરુ વશિષ્ઠ રૂપી ગુણકા-વેરયાન પેટથી પેદા થવાથી વેશ્યાપુત્ર કહેવાય છે. અને બ્રહ્માજી કમળમાંથી અમ્બર (પાંદડામાંથી) પેદા થયા હતા તો પણ માલીકની બંદગીથી મોટા ગણાઈ થયા છે. જેમ રસ્તા ઉપર વહેતું ગંદું-મેલું પાણી ગંગાજીમાં મળીને ગંગાના પાણી જેવું પવિત્ર થઈ જાય છે અને લોહું પારસને અડવાથી પારસ બની જાય છે એજ પ્રમાણે માલીકની

મહેરબાની અને છાયાથી હલકા અને નીચા હોય તે ઉંચા થઈ જાય છે. ઉપર જેટલા મહાત્મા કહ્યા તે સઉની નાત જાત બધાઓના જાણવામાં આવી રહેતી છે. કોઈ તેથી અગ્નિયુ નથી. પણ હરીને ભજે તે હરીના લાલ અને ખુદાના આશક છે, એ આથી સાફ જોઈ શકાય છે એમ પ્રીતમ સ્વામી કહે છે.

પીર અમન સાહેબના ગુરૂ પીર કાયમુદ્દીન ખાવા સાહેબ પણ પોતાનાં “નુરે રોશ્ન” નામના પુસ્તકમાં કહી ગયા છે કે:—

કાયમુદ્દીન, હરી મતા કીસીકે બાપકી નહી જાન.
અસે પાવે વો હરીકા દાસ હે પીછાન.

કાયમુદ્દીન, હીંદુ મુસલમાન જે વરણ્યમેં હરીજન હોવે જાન.

જે કોઈ હરીકું ઓલખાવે વો સતગુરૂ હે પીછાન,
કાયમુદ્દીન, કોઈ નીચ જાતને હરી ઓલખા હોવે જાન.
વોહી સતગુરૂ કહાવે, ઉસસે કુંચી મીલાવે માન.

ઉપલા પદ્યથી પણ ચોખ્ખું જણાય છે કે હરીમતા કોઈના બાપની નથી કે કોઈનો એ ઉપર ધજરો નથી. ગમે તે જાતનો હોય પણ જેણે હરી-માલીકને ઓળખ્યો હોય તો તે ગુરૂપદને લાયક છે. જ્યારે પુત્ર, વેર્યા પુત્ર, કસાઈ પુત્ર, ભંગી પુત્ર, જેવા પોતાની નેકાઈ પામી ગયા છે એવું હીંદુ શાસ્ત્ર ચોખ્ખું કહે છે તો પછી કોનો માટે ક્યાં વાંધો છે ? કહ્યું છે કે:—

સબી ભુમી ગોપાલકી વામેં અટક કહાં
અસકે મનમેં અટક હે સોહી અટક રહાં.

અર્થ:-આખી દુનિયા માલીકની બતાવેલી છે તેમાં તેણે વાધો ક્યાં રાખ્યો છે ? પણ જેના મનમાં શંકા છે તેનું ગાડું અટકે છે. નકામાં વાધા સાંધા ઉભા કરવાથી ભક્તી કે જ્ઞાનમાં આગળ વધી શકતું નથી. કબીરદાસજીનો પણ એજ સિધ્ધાંત છે. દાદુ મહારાજ, ગુરૂનાનક, હાથી, તુલસીદાસ, તુકારામ મહારાજ સહિ એજ સીધ્ધાંત ઉપર જોર દઈ ગયા છે, અને એ સીધ્ધાંતથીજ તેઓ મોટા મહાત્મા ગણાઈ ગયા છે. પણ પાછળથી કેટલાક એવા નીકળ્યા છે કે જે એ મહાત્માઓને સીધ્ધાંત સમજ્યા વિના ઉલટે રસ્તે દોરવાઈ રહ્યા છે. ઉંપલા ખરા મહાત્માઓએ હીંદુ મુસલમાનની એકતા કરવા માટે જોર દીધું છે, જ્યારે હાલના કેટલાક ભેદ ભાવ ઉભો કરી તે તોડવા માગે છે. “વૈષ્ણવની વાર્તા”માં પદાણુ અક્ષીખ્યાં અને રસ-ખ્યાંની વાતો વૈષ્ણવ સંપ્રદાયે ધણી ખુબીથી લખેલી છે અને તેમને ખરા ભક્ત બતાવેલા છે. જે એ લોકો ભેદ ભાવવાળા હોત તો મુસલમાનોને પોતાના ત્યાં સ્થાનજ આપત નહીં, પણ ખરા સમજુ-ઓએ તેવું કદી પણ કયું નથી.

તા. ૨૭ જુન ૧૯૨૭ના “સાંજ વર્તમાન”માં વૈષ્ણવો સંબંધી એક લેખ છપાયો છે તેમાં લખ્યું છે કે “વૈષ્ણવોના ધણા પ્રકાર છે જેવા કે રામાનુજના અનુયાયીઓ, માધવાચાર્યના અનુયાયીઓ, રાધા વલ્લભીઓ, ચઇતન્યના અનુયાયીઓ, તથા સ્વામીનારાયણો વિગેરે.” આ બધાજ લોકો વૈષ્ણવો કહેવાય છે. વૈષ્ણવમાં મીરાંબાઈ જો, જખરી ભક્તીવાળાં બાઇ ગણાયાં છે અને બધાજ વૈષ્ણવો તેમને માને છે. આ બાઇ રોહીદાસ ચમારના ચેલી હતી અને ચમારથીજ તેમણે જ્ઞાન મેળવ્યું હતું. બધા વૈષ્ણવોને માન્ય એવો એક સંસ્કૃત

મોઠ છે તેમાં કહ્યું છે કે જેમ આકાશમાંથી પડેલું તમામ પાણી સમુદ્રમાં જાય છે તેમ બધા દેવાને કરેલા નમસ્કાર એકઠે ભગવાનને પહોંચે છે.

હવે હિંદુ મુસલમાનોને જુદા ગણવાનાજ નથી. દીલ્લીમાં ઇ. સ. ૧૯૨૪ માં એકત્ર પરિષદ (Unity Conference) હિંદુ અને મુસલમાન આગેવાનોએ એકત્ર થઈને બરી હતી તેના હેતુ એજ હતો કે હિંદુ મુસલિમ એકતા કરવી. આનો અર્થ એ નથી કે વહેવાર તોડી નાખી ધર્મ ક્રિયાઓ નકામી ગણવી અને બ્રાહ્મ થઈ જવું. જોળીયા અને વહેવાર માટે જે ચીજો જરૂરી હોય તે સાચવવી પણ આત્માને એકત્ર કરી મનમાંથી અહંકાર અને મલીનતા તો કઢાડીજ નાખવી જોઈએ. સાડા ત્રણ મહાનુ કાયામાં કંઈ ચીજ હિંદુ અને કંઈ ચીજ મુસલમાન તે જોળી કઢાડવું જોઈએ. આત્માની જાત કંઈ છે તે જાણ્યા સિવાય મુક્તીનો માર્ગ ક્યાં ખુલ્લો થાય છે ? માટે આત્માની જોળખ કરવી જોઈએ. જોળીયાને હિંદુ ગણે કે મુસલમાન તેની સાથે કંઈ લેવા દેવા નથી. હિંદુ મુસલમાનોએ આત્માનો સાક્ષાત્કાર કરવાનો છે. જ્યાં સુધી આત્મા એક થતો નથી ત્યાં સુધી બેદશાવ ઉલેલાજ રહે છે. અને આત્મા એક થઈ જાય છે તો બધા વાંધા સાંધા જતા રહે છે.

આ જગતમાં પાણી એક છે, અગ્ની એક છે, પવન એક છે, પૃથ્વી એક છે, સૂર્ય એક છે, ચંદ્ર એક છે, અને તેનાથી તમામ કામના લોકો એક સરખી રીતે ફાયદો મેળવી શકે છે તો પછી ખુદાનું જ્ઞાન ક્યાં જુદુ છે ? એ પણ સહિ માણસો માટે એક સરખુંજ છે. અને બધાઓને તેથી લાભ મેળવવા એક સરખો હક

છે. કાંઈ મુસલમાનની માલકીનો કુવો હોય તો તેમાંથી મોટા વ્યાજણો પશુ પાણી ભરી ફાયદો મેળવી શકે છે, તો પછી જ્ઞાનનું પાણી મુસલમાનો પાસેથી કે કાંઈ બીજા પાસેથી મળે તો તે લેવામાં શું બાધ આવે એમ છે? આ એક ઉંડા ઉતરીને વિચાર કરવાની બાબત છે.

મીસીસ એની બીસેન્ટ નામની એક અગ્રેજ બાઈએ હિંદુસ્તાનમાં થીઓસોફી (તત્ત્વજ્ઞાન)ના મંડળો ઘણે ઉંઠાણે કાંપમ કરેલાં છે અને તેમાં વ્યાજણ, વાણીઆ, ભાટીઆ, લવાણા, પાટીદાર, એ બાઈના ચેલા થઈ જોડાયેલા છે. આ તેમણે માત્ર જ્ઞાન મેળવવાના હેતુથી કરેલું છે તો તેમાં બાધ ક્યાં આવે છે? વળી હાલ મહેરબાખા નામના એક ધરાની -પારસી સાધુ જાહેરમાં આવ્યા છે જેની હકીકત મુબાઈના “સાંજ વર્તમાન” છાપામાં અવાર નવાર આવ્યા કરે છે. તે ઉપાસની મહારાજ નામના એક હિંદુના ચેલા છે અને ઉપાસની મહારાજ એક સાંધ્યાવા નામના મુસલમાન ફકીરના ચેલા છે. અહીં મુસલમાન એ હિંદુ ગૃહસ્થના ગુરૂ, અને પારસીના દાદાગુરૂ છે. આ મામલો તો હાલનોજ છે, કાંઈ જીના વખતનો નથી. આવા પ્રકારની એકતા શું ઓછી વખાણવા લાયક છે? આવી એકતાનો જેમ ખ્યાલ વધતો જાય તેમ વધારે ફાયદો થશે. ગાંધીજીને હાલ પશુ ફેટલાક મુસલમાનો વળગેલા છે અને તેમનો ઉપદેશ સંભળે છે. આ પશુ એક પ્રકારની એકસંપી છે. આમાં વાધો શું છે?

કળીર સાહેબ ગમે તે કામની સ્ત્રીના પેટે પેદા થયા હોય પણ તે નાનપણથીજ દીકરા તરીકે એક મુસલમાન જીવંતપા-તાઈના હવાલામાં ગયા, તેના ધર્મ પંદર વરસ બાધું, અને એના દીકરા

તરીકેજ તેના ધરમાં મોટા થયા. એક હીંદુનો છોકરો. કદાચ હાલ
કોઇ મુસલમાનના ધરમાં તેના દીકરા તરીકે રહી તેના ધરતું ખાખ
અને તેનાજ ઇસ્લામી વહેવારમાં મોટો થાય તો હાલ બધાજ તેને
મુસલમાન ગણશે. તેને કોઇ પણ હીંદુ કહેશે નહીં. એજ હાલત કખીર
સાહેબની હતી. “કખીર” શબ્દ અરબી-ઇસ્લામી ભાષાનો છે જેનો
અર્થ “મોટો” થાય છે. હાલ પણ મુસલમાનોમાં “કખીર” “કખીર
મહંમદ” “કખીરખાન” “કખીરદીન” “મહંમદ કખીર” એવાં નામો
મોબુદ છે. પણ આખી દુનિયાની હિંદુ વસ્તીમાં કોઇ પણ હીંદુનું નામ
કખીર જેવામાં આવતું નથી કારણ કે તેમનામાં એવો શબ્દજ નથી. વળી
તેમણે પોતાના ઉપદેશમાં નાસુત, મલકુત, લાહુત ત્રિ. જે શબ્દ વાપર્યા છે
તેપણુ ઇસ્લામનાજ છે. કખીર સાહેબનું શિક્ષણ હીંદુઓને ધણું પસંદ
પડ્યું અને તેમને તેમણે હીંદુ માન્યા કે ગમે તો અવતારી પુરુષ માન્યા
એ એક શ્રદ્ધાની વાત છે. એમ તો આગાખાનના હીંદુ ચેલાગો
આગાખાનને અને પીનાણા પંથના ચેલાઓ પીર હમામશાહને ઇશ્વરી
અવતાર તરીકે માને છે તો તે એમની માન્યતાની વાત છે. પણ
આગાખાન અને પીર હમામશાહના નામોજ અતાવી આપે છે કે
તેઓ મુસલમાન છે. તેજ પ્રમાણે કખીર સાહેબનું નામ પણ કહી
આપે છે કે તેઓ મુસલમાન છે. તેઓ એવા મુસલમાન હતા કે તેમણે
હીંદુ મુસલમાન કે તીચ ઉંચમાં જરા પણ ભેદ ગણ્યો નથી અને
તેથીજ કેટલાક હીંદુઓ અને કેટલાક મુસલમાનો તેમને માને છે.
હીંદુઓ બલે તેમને ગમે તેવા ઉચા દરજ્જાના માને. એમાં કોઇ
ગતનો વાધો નથી પણ તેઓ તેમને વાસ્તવિક રીતે હીંદુ તો કદી
સાબિત કરી શક્યાના નથી. કખીર સાહેબનું નાનપણથી એક

મુસલમાનના ત્યાં ખાઇપીને તેનાજ છોકરા તરીકે મોટા થવું, અને તેમનું નામ પણ ઇસ્લામી હોવું, એ આપત એવી છે કે ન્યાયવાળા માણસ એજ કહેવાનો છે કે તેઓ મુસલમાન હતા. તેઓ વળી એક ઇસ્લામી ચિસ્તી પીરના મુરીદ પણ હતા.

વળી શીખોના ગુરૂનાનક મહારાજ હજરત ખાવા ફરીદ સાહેબ ચિસ્તીના ખાનદાનના મુરીદ હતા અને તે ઉપદેશને લઇનેજ તેમણે મકકા, મદીન, બુઝદાદ, વિગેરે ઇસ્લામી ધામોની જાત્રાઓ કરી હતી. આવા જ્યાં ચોખ્ખા પુરાવા મોજુદ છે તો પછી તેઓ ભેદભાવ વગરના ઠરે છે. તેઓ એક મોટા મહાત્મા અને ખુદના લાલ હતા અને તેમણે હીંદુ મુસલમાનોની એકતા કરવા માટે અને ઉંચ નીચનો ભેદ તોડવા માટે એવું શિક્ષણ આપ્યું છે કે જે હીંદુભાઈઓને તે પસંદ પડે છે તે તેમને ઇશ્વરના અવતાર તરીકે માને છે. હીંદુભાઈઓ એક ઇસ્લામી ચલણવાળા મહાત્માને આવી લાગણીથી માને છે તેજ હીંદુ મુસલિમ એકતાનો એક ઉમદા નમુનો છે.

ઉપલી તમામ હકીકતથી ભાઈઓ જોઇ શકશે કે જ્ઞાની પુરુષોએ ફક્ત જ્ઞાનથી કામ રાખેલું છે. નાતજાતને જોઇ નથી. તેમણે અહીં કાર કે ભેદ ભાવ રાખ્યો નહોતો. પોતાનો વહેવાર સાચોયો હશે પણ ભેદ તો કદી ગણ્યોજ નથી. ઉંચી કામનો માણસ કદાચ ઇશ્વરી જ્ઞાન મેળવી ગુરૂપદ સંપાદન કરે તો તેના સંસ્કારના લીધે સહેલાઈથી કરી શકે છે પણ એક ઉતરતી કામનો માણસ એવા મહાન દરજે ચડે તો તે પેલા ઉંચા કરતાં વધારે માનને લાયક છે. કારણ કે તેના ઉપર માલીકની કેટલી બધી મહેરબાની થઇ હશે કે જેથી તેને ગુરૂપદ મળ્યું હશે ? આ સહિ આપતનો વિચાર કરવાનો છે. નકામી

ખેંચતાણુ અને હોંસાતોંસી કરવાની નથી. જોવું કરવાથી જ્ઞાનમાં આગળ વધી શકતું નથી પણ રખડતાજ રહેવાય છે. આપમમત હું પદ અને અહંકારવાળા અને પોતાને ઉંચા સમજનારા હમેશાં ખરબાદ થયા છે. રાવણુ અને કંસના અહંકારને લીધે કેવા હાલ થયા છે એ દ્રાણુ નથી જાણતું? માટે મોટાપ્રમાં કાંઈ મોલજ નથી. નાના થઇને ચાલશે તોજ આગળ વધી શકશે. કહ્યું છે કે:-

ઉંચા ઉંચા સખ ચલે, નીચા ચલે નહીં કાઇ,
કહે કપીર નીચા ચલે, વે સખસે ઉંચા હોઇ.

આ વચન બેશક ધ્યાનમાં ઉતારવા જેવું છે. પ્રાહ્મજ્ઞો, વાણીઆ, માટીદાર, ક્ષત્રીઓ વિગેરે જ્યારે કાઇ અંગ્રેજ, કાંઈ પારસી, કે કાઇ મુસલમાનના ત્યાં નોકર હોય છે ત્યારે ખરા દીલથી તેમની તાબેદારી કરે છે. કાઇ મુસલમાન નવાખના ત્યાં નોકર હોય છે તો તેને “ખુદાવીંદ” “ખુદાવીંદ” કહી તેની જોઇએ તેવી સેવા કરવા તૈયાર હોય છે. આમાં કાંઈ અડચણુ જેવું નથી પણ જ્યારે પગાર (માયા) માટે એક સંસારી મુસલમાનની તાબેદારી કરવા વાંધો આવતો નથી તો પછી જ્ઞાન માટે કાંઈ મુસલમાન મહાત્માની તાબેદારી કરવામાં વાંધો શી રીતે આવી શકે? પણ મમત્વનો કાંઈ પ્રભાજ નથી.

આર્યસમાજીઓ શું કહે છે ?

હાલ વળી કેટલાક આર્યસમાજીઓ નીકળ્યા છે તેઓ સનાતની હીંદુઓને ટેડા અને ભંગીઓથી જાહેર વહેવાર જારી કરવાની જોરથી

લલામણ કરે છે અને મુસલમાનોથી આધાર રહેવાનો ઉપદેશ કરે છે !
 જાણે મુસલમાનો ઢેડ લંગીથી પંજુ ઉતરતા ન હોય ! ઢેડાઓ જ્યારે
 દેશી લાઇ છે તો શું મુસલમાનો નથી ? મુસલમાનો તો કહે છે કે આયર્-
 સમાજીઓ ઢેડાઓને પોતાની સાથે એક ચાળમાં જમવા બેસાડે, એકજ
 પવાલામાં પાણી પાએ, અને તેમને ઉંચ વરણની કન્યાઓ શોધી આપે
 તો તેમાં આયર્સમાજીઓની નેકનામી છે એમાં મુસલમાનો તો નારાજ
 હોઇ શકેજ નહીં. મુસલમાનોને એમાં શું તુકશાન છે ? તેઓ તો ખરીબ
 ઢેડાઓને આગળ વધેલાજ જોવા માગે છે. આયર્સમાજીઓ તેમને
 જેટલો હાલ આપવા માગે તેમાં મુસલમાનો તદ્દન રાજી છે કારણકે
 તેઓ તો ઢેડાઓને જરા પણ હલકા સમજતા નથી. બલકે હમેશાં તેમને
 પોતાની પાસે અડીને બેસવા દે છે. કટલાક ઢેડાઓ જે અંત્યજ
 નિશાળોમાં લણીને તૈયાર થયા છે તેમને મુસલમાન મુનશીઓએજ
 આલડછેટ રાખ્યા વગર લણ્યા છે અને હાલ પણ ઢેડોની નિશાળમાં
 ધણે ઢેડાણે મુસલમાનોજ તેમને લણાવે છે. તેઓ ક્યારે તેમને
 હલકા સમજે છે ? આયર્સમાજીઓ તો હમણા હમણા ઢેડાઓની જરા
 તરા લાગણી રાખતા થયા છે પણ મુસલમાનો તો પહેલાંથીજ ઢેડાઓને
 અડકે છે અને તેમને પોતાના ધર્મમાં પણ વગર સંદેહ્યે આવવા દે છે.
 મુસલમાનો તો ઉંચા હીંદુઓની પણ લાગણી રાખે છે અને નીચાની
 પણ રાખે છે. તેમને મનતો બધાજ લાઇ છે. એ તો આયર્સમા-
 જીઓજ હીંદુઓને મુસલમાનોથી અલગ રહેવાની અને તેમને હલકા
 ગણવાની સુચના આપે છે, અને તેઓ હાલ બધે લાપણો પણ તેવાંજ
 કરે છે કે જેથી હીંદુ મુસલમાનોમાં જુદાઇ થઇ કલેશ પેદા થાય છે.
 મુસલમાનો હીંદુઓથી જરા પણ જુદાઇ રાખવા માગતા નથી, એ

તો આયસમાળ્યો ફટલાક હીંદુભાઈઓને લળવું સમજવી એવી જીદાઈ કરાવવા માગે છે. તેઓ હીંદુભાઈઓને એવું સમજાવે છે કે મુસલમાનના કાંઈ મેળામાં કે તહેવારમાં ભાગ લેવો નહીં, તેમના કાંઈ રિવાજ પાળવા નહીં, તેમના લગ્ન ગાવા નહીં, તેમને સિંચાસ પહેરવો નહીં, કે તેમના જેવો દેખાવ રાખવો નહીં; કારણ કે મુસલમાનો વિદ્યર્થીઓ છે અને એમની કાંઈ ચીજનું અનુકરણ કરવું એ વેદ ધર્મની વિરૂધ્ધ છે. તેઓ સનાતની હીંદુઓને જોરથી આવી સલાહ આપે છે પણ તેઓ પોતે અંગ્રેજ લણીને કંઈ તરફ તણાતા જાય છે તે જોતા નથી. તેમણે અસલ હીંદુ ચોટલીઓ કઢાડી નાખી અને ચહેરા કરાવી અંગ્રેજ વાળ રાખવા માંડ્યા, ટીક્કા કરવાં છોડી દીધાં, પોતાનો અસલ પહેરવેશ મુઠ્ઠી દષ માથે અંગ્રેજ ટોપસા અને શરીરે કાટ, પાટલુન, જકીટ વિગેરે પહેરવા માંડ્યાં એટલુંજ નહીં, પણ ગળામાં કોલર-પટો નાખી નેકટાઈ-લુગડાની પટીઓ બાંધવા માંડી, પુરૂષની નિશાની જે દાઢી મુંછ છે તે તદન કડાવી નાખી સ્ત્રીઓના જેવા ચહેરા બનાવ્યા, કાટ પાટલુનથી ભોંય ખેસવાનું ઠીક પડતું નથી એટલે કમોડ-લાકડાની નાની ઘોડીમાં ગોઠવેલા ચીનીના વાસણમાં લોટે જવાનું અને ઉભા ઉભા ખેસાળ કરવાનું મંડાણ માંડ્યું. નાતાલ, ઇસ્ટર, ગુરુ ક્રાઈસ્ટ જેવા અંગ્રેજ તહેવારો પાળી અંગ્રેજોનો સ્વીકારનો દીવસ પણ પાળવા માંડ્યો અને અંગ્રેજોની માફક તે દીવસે ધ ધો રોજગાર બંધ કરી રજાઓ પાળવા માંડી. મર્યાદા વગરના થઈ સ્ત્રીઓને પોતાની બગલમાં માડીઓમાં ખેસાડી જાહેરમાં લોકો જીવે તેમ ફરવા માંડ્યું. તેઓ પોતાના ધર્મની એક પણ બાબત આચાર્યમાં મુકતા નથી પણ ફક્ત નિશાળે જઈ વેદ વિરૂધ્ધની જડવદની ફેલવણીમાં આગળ વધવું એજ

સમજે છે. ઉરદુ ભાષાને પરદેશીઓની (મુસ્લમાનોની) ભાષા બતાવી
તેનાથી અણગમો રાખે છે અને અંગ્રેજી ભાષા જે પરદેશીઓનીજ છે
તે શીખવા તથા શીખવવા રાતદીવસ કાશીજ કરી રહ્યા છે. ટેમલ
પર બેસી અંગ્રેજોની માફક ખાવા લાગ્યા છે અને ગમે તેવા દારૂ
પીનારાઓના હાથનું રોધેલું પણ ખાય છે. કેટલાકમાં માંસ અને
દારૂનો પણ છુટથી ઉપયોગ થવા માંડ્યો છે. અંગ્રેજોની માફક
ધવનીંગ પાર્ટીઓ અને ખાણના જલસા કરે છે અને બધા સેળભેળ
થઈ જોડા સાથે ખાણું લે છે. અને છેવટમાં કાષ્ટ મોટા માણસની
તંદુરસ્તીની સલામતી ઇચ્છવા બધા ટેમલ આગળ ઉભા થઈ દારૂના કે
પાણીના ગલાસ ઉંચા કરી ઘુંટડા પીએ છે અને એમ માને છે કે
તેથી તેમણે પેલા મોટા માણસની તંદુરસ્તી ચાહી છે. ખાધ રહ્યા
પછી ટેમલ આગળ કેકર-હવાઇ ફટાફટ ફેડે છે અને આનંદ મેળવે
છે. સોડા, લીમલેટ, જંબર, રાસબરી, પીકમીઅપ, ટોનીક, વિગેરેની
બાટલીઓ ફેડી તેના ઢીચારા પીએ છે, અરીણીની મોટી બહેન ચાહનો
દરરોજ નિયમસર ઉપયોગ કરે છે અને હુકકાના ઠેકાણે પરદેશી ચિરૂટ
અને સીગરેટ-કાગળની બીડીનો હાલ તેને ચાહતે ઉપયોગ કરે છે.
નાતાલના અંગ્રેજોના તહેવારોમાં પોતે શામીલ થાય છે અને તે
તહેવારોમાં અંગ્રેજોને ખુશાલીની મુબારકબાદીઓ આપે છે અને
મેવા મીઠાઈના કંડીઆ તેમને બેટ ધરે છે. દેશી દવાઓ મુકી અંગ્રેજી
ડાક્ટરોની દવાઓ વાતવાતમાં ખાય છે અને તેઓ જોમ કહે તે પ્રમાણેજ
ચાલે છે. પાદરીઓની મિશન સ્કુલોમાં ભણવા જાય છે અને ત્યાં તેમનું
ધર્મ પુસ્તક ફરજિયાત શીખે છે. પોતાના ધર્મ પુસ્તક તરફ તેમનું
ધ્યાન કદી દોરાતું નથી. પૃથ્વીથી સૂર્ય નવ કરોડ માઇલ દુર છે,

પૃથ્વી પોતાની ધરી ઉપર એક પળમાં ઓગણીસ માઇલ ગોળ ફરે છે, અને માણસ જાત વાદરાની ઓલાદની છે એવું અંગ્રેજો કહે છે તે કબુલ કરી લે છે । અને મુસલમાનો માલીકના જ્ઞાનની વાત કરે છે તો તે તેમને ખોટી લાગે છે.

તેઓ અંગ્રેજ રૂઢી પ્રમાણે ઠાગલો અને લખાણો લખે છે, અંગ્રેજ ભાષામાં જાહેલ ગણાવા માટે મોટાં મોટાં અંગ્રેજ કાવ્યો અને પદો મોકડે કરે છે, અને અંગ્રેજોની માફક કાષ્ટ જાહેર જગામાં નાટક પણ ભજવી ખતાવે છે. હવે તો આ કામમાં જવાન જવાન શીખેલી છોકરીઓ પણ શામીલ થાય છે. મુસલમાનોને તેઓ ધુરા ગણે છે અને અંગ્રેજોનું તમામ વાતમાં અનુકરણ કરી તેમની પાછળ પાછળ ચાલવામાં આનંદ માને છે. અંગ્રેજોની રમતો જોવા પાછળ તેઓ ગાંઠા થઈ રહ્યા છે. લગન વખતે ચોરી અને મંગળ ફેરા કઢાડી નાખી કાષ્ટ મકાનમાં ઉભા ઉભા લગન કરી રજીસ્ટરમાં તેની નોંધ કરાવી લે છે અને તેને શાસ્ત્ર પ્રમાણે લગન કર્યું એમ ખતાવે છે. વિલાયતી ચોકલેટ, વિલાયતી ખીસ્કીટ, વિલાયતી સ્વીટ-મિઠાઈ, વિલાયતી કેક, વિલાયતી મુરખ્યા, વિલાયતી પનીર, વિલાયતી કોકો, વિલાયતી કાશી, વિગેરે અંગ્રેજ ચીજોને ખાવાપીવામાં છુટથી ઉપયોગ કરે છે. જેટલા અંગ્રેજ લાણેલા છે તે ધણે ભાગે ઉપલીજ ચીજો તરફ હાલ વળેલા છે. અંગ્રેજ ખાણાં ખાવાં, અંગ્રેજ લુગડાં પહેરવાં, અંગ્રેજ તહેવારો પાળવા, અંગ્રેજ પદો ગાવા, અંગ્રેજ સલામ કરવી, અંગ્રેજ વાતચીત કરવી, અંગ્રેજ દવાઓ પીવી, ઉભા ઉભા મુતરવું, મડમોના શરમ ભરેલા નાચ અને જલસા જોવા, ઘોડાની શરતોમાં જવું, સદા કરવા, દેવાળાં કઢાડવાં, વિગેરે

બાબતોમાં પડેલાઓ જુના સનાતની હિંદુ ભાઈઓને તાલીમ આપે
 છે કે તમારે મુસલમાની તહેવારો અને રિવાજોથી દુર રહેવું ! તેઓ
 ઉપલી બાબતો ને કરે છે તે તો વેદ શાસ્ત્રના આધારે હશે ! ને આનું જ
 નામ વેદ શાસ્ત્રની તાલીમ અને વેદાંતી જ્ઞાન હોય તો હિંદુસ્તાનનો
 ઉદ્ધાર થઈ ચુક્યો ! આવા અગ્રેજ ખુસ રિવાજોમાં પ્રસાનારા,
 અને વેદશાસ્ત્રને શરમાવનારા આર્ય સમાજીઓ સનાતની હિંદુભાઈઓને
 આડંબરથી શીખામણ આપવા નીકળે છે કે મુસલમાનોના તહેવારોમાં
 શામીલ થવું એ વેદ શાસ્ત્રને અનુસરતું નથી ! અલ્યા ભાઈ ! તમે
 ને ઉપલી ચીજો ઉધાડે છોગે ફગી રહ્યા છો તેને માટે વેદનો કયો
 આધાર છે ? પણ વેદ કદી તમે જોયો નથી કે તમારી પાસેજ નથી
 તો તમને તેની શું ખબર ! કાંઈ પણ આર્યસમાજ કે તેમના સોળ-
 તીઓના ધરમાં વેદનું પરતકજ નથી કે તેનું તેમને જ્ઞાન નથી તો
 પછી તેઓ વેદની વાત જાણેજ શું ? તેમને તો હાલની અગ્રેજ
 કેલવણી પ્રમાણે “ડારવીન” સાહેબના સિધ્ધાંત ઉપરથી એટલીજ
 ખબર છે કે “માણસ જાતના બાપ દાદા અસક્ષમાં વાંદરા હતા !”
 આવું જ્ઞાન મેળવવામાં તેમને આનંદ પડે અને આત્મજ્ઞાન મેળવવા
 માટે તેમને કીડીઓ ચડે ! તેઓ ખરું જ્ઞાન પોતે લેતા
 નથી એટલુંજ નહીં, પણ બીજાઓને પણ લેતાં અટકાવે છે ?
 આ તેમનો જડવાદ અને ઉલટી સમજ નથી તો બીજું શું ?
 અંગ્રજો લલે પરદેશીઓ હોય, માંસ ખાય, દારૂ પીએ, સ્ત્રીઓને બગલમાં
 લેઈ ઉધાડી રીતેનાચે, હિંદુઓને ત્રિસ્વાસીઓમાં લઈ જાય તેની ફિકર
 નહીં ! પણ મુસલમાનોની ફિકર મુસલમાનો હિંદુસ્તાનમાં એક હજાર
 વરસથી અહીંના જુના રહેવાસી થઈ ગયા છે, તો પણ આર્યો

હજીં તેમને પરદેશી સમજી સનાતની હીંદુઓને તેમનાથી આપા રહેવા લલામણો કરી રહ્યા છે અને સો વચ્ચેથી અહીં આવેલા પરદેશી અંગ્રેજોના શિવાજી તરફ પોતે ખેંચાઈ બીજા સનાતનીઓને પણ ખેંચી રહ્યા છે ! પણ તેમની શીખામણુ હવે સનાતની હીંદુ ભાઈઓને ગળે હિતરે એવી નથી કારણ કે તેમણે જોઈ લીધું છે કે આર્યસમાજીઓનું કાંઈ ચોક્કસ ધોરણ નથી આર્યસમાજના મુખ્ય પુસ્તક ‘સત્યાર્થ પ્રકાશ’માં સનાતની હીંદુ પથો, તેમના તેમના ધર્મશુદ્ધો, વ્રાહ્મણો, વૈષ્ણવો, જૈનો, કપીર પંથીઓ, વિગેરેની જોઈએ તેટલી નીંદા કરી છે અને હજી પણ તેઓ તેની નીંદા કર્યાજ કરે છે. ગાંધીજીએ પણ તેમની નીતી રીતી આજ કારણે ૪૦ સ. ૧૯૨૪માં વખોડી કહાડી હતી જેથી આર્યસમાજીઓએ તેમના ઉપર પણ સખત હુમલા કર્યા હતા. હાલે મીં બીપીનચંદ્ર પાલે પણ તેમના માટે એવોજ મત આપ્યો છે. બીપીનચંદ્ર પાલ જે બગાડાના એક મોટા હીંદુ આગેવાન છે તેમણે હાલ અંગ્રેજી છાપામાં એવી હકીકત બહાર પાડી છે કે આર્યસમાજીઓ હીંદુ ધર્મનો નાશ કરનારા છે. જેમ તેઓ મુસલમાનો સાથે લડે છે તેમ તેઓ હવે સનાતની હીંદુઓ સાથે પણ લડશે. ગાંધીજી અને મીં પાલ હીંદુ ઓળ છે અને તેઓજ આર્યસમાજીઓ માટે આવા મત આપી છે. આર્યસમાજીઓ વેદાંતનું જ્ઞાન જાણતા નથી, તેઓ શીખતા નથી, અને બીજા શીખવા ઇચ્છા રાખે છે તેમને પણ રોકે છે. હીંદુ મુસલમાનોને જીવવા પાડવા તેઓજ કાશીશ કરે છે અને હીંદુઓને મુસલમાનો વિરૂદ્ધ ઉશ્કેરે છે નહીં તો સનાતની હીંદુઓ તો મુસલમાનોને પોતાનાજ સમજે છે આર્યસમાજીઓ શુદ્ધીની પંથતીથી

હીંદુ ધર્મના વાડા તોડી ખાનખાન અને બેટી વહેવાર ખીજાઓ સાથે ચાલુ કરવામાં હીંદુસમાજની ઉન્નતી સમજે છે જ્યારે મુસલમાન ધર્મશુદ્ધો તેમને પોતાના વાડા કાયમ રાખી માત્ર જ્ઞાનમાં આગળ વધવામાં તેમની ઉન્નતિ માને છે.

આર્યસમાજીઓ સનાતની હીંદુભાષાઓને એમ સમજાવે છે કે મુસલમાનો હીંદુઓને વટલાવે છે, ગાયો કાપે છે, અને હીંદુ કામનો નાશ કરવા માગે છે, માટે મુસલમાનોને જેમ અને તેમ તોડવા જોઈએ. પણ તેઓ એ વિચાર કરતા નથી કે અગ્રે-પાદરીઓ એ કામ તો કરે છે. પાદરીઓએ અમદાવાદ, ખેડા, વડોદરા, ભરૂચ, સુરત વિગેરે જિલ્લાઓમાં પોતાના મોટાં મોટાં મથકો કાયમ કરેલાં છે અને તેઓ આર્યસમાજીઓની નજરો સામે હીંદુઓને પોતાના ધર્મમાં વટલાવી રહ્યા છે. મુસલમાનોને આવું કરવાને જોગવાઈજ ક્યાં છે ? વળી મુસલમાનો દાંષ્ટ હમેશાં ગાયો કાપતા નથી. જે હમેશાં કપાય છે તે તો વિજાયતી લશ્કર અને ક્રિશ્ચન-વિસ્વાસી પ્રજા માટે કપાય છે. મુસલમાનો ખાર મહીનામાં ફક્ત એક દિવસ ગાયો કાપતા હશે પણ હાલ તો તેમણે તે કરવાનું પણ મોટે ભાગે મુકી દીધું છે. વિજાયતમાં ત્રીશે દહાડા ગાયો ઉધાડી રીતે કપાય છે ત્યાં તો આર્યસમાજીઓ ખુશીથી પૈસા ખરચી અંગ્રેજોની વિદ્યા શીખવા જાય છે અને ત્યાં તેમની સાથે એકજ ટેબલ પર બેસીને તેમના હાથનું રાંધેલું ખાય છે તે તેઓ નથી જોતા. અંગ્રેજો બલે હમેશાં ગાયો કાપે અને તેમના માંસનો દરરોજ ઉપયોગ કરેતો વધી નહીં ! અને મુસલમાનો જીજ્ઞાસુ પ્રમાણમાં ફક્ત એક દિવસ ન છુટકે તેવું કરે તો તેમા વધી ! આને માટે આર્યસમાજીઓ તો હાલ એટલું બધું જોર દઈ રહ્યા

છે કે બસ મુસલમાનોનાં પગલાં હીંદુસ્તાનમાં જોઈએજ નહીં ! પણ
 તેઓ એ ખ્યાલ કરતા નથી કે હીંદુસ્તાનમાં પહેલાં અનાયો જે
 હાલ બીલ કેળી ગણાય છે તેમનીજ વસ્તી હતી. તેમનુંજ આખા
 હીંદુસ્તાનમાં રાજ હતું. તેમને તોડવા આર્ય લોકો મધ્ય એશીઆમાંથી
 અહીં ચડી આવ્યા અને અનાયોને ખરબાદ કરી તેમનાં રાજ પડાવી
 લીધાં અને તેમને તારાજ કરી નાખ્યા જેથી તેમને પહાડો અને
 જંગલોમાં નાસી જઈ દુઃખી જીંદગીમાં પડવું પડ્યું. આર્યો પછી
 હીંદુસ્તાનમાં મુસલમાનો ચડી આવ્યા અને તેમણે અહીં પોતાની
 સત્તા જમાવી. તે પછી અંગ્રેજ લોકો ચડી આવ્યા અને તેમણે
 પોતાનું રાજ્ય કાયમ કર્યું. આ ત્રણેને આવો ક્રમ છે. હાલ તો
 મુસલમાનો અહીં એક હજાર વરસથી કાયમ છે. બાર વરસનો
 કમળો છુટો નથી તે હજાર વરસનો શી રીતે છુટે ? અંગ્રેજો જેમણે
 સો વરસથી પોતાની સર્વોપરી સત્તા અહીં જમાવી છે તેમની તામે-
 દારી કરવામાં આર્મીસમાજો આનંદ માની રહ્યા છે. અને મુસલમાનો
 માટે આવો ખ્યાલ રાખે છે ! જે આનુંજ નામ ભાષ્યારો અને નેક
 લાગણી હોય તો ભલે તેમ થવા દો. પણ તેમણે એ યાદ રાખવું
 જોઈએ કે હીંદુસ્તાનમાં હીંદુઓની વસ્તી તેવીસ કરોડની છે અને
 મુસલમાનોની આઠ કરોડની છે. ત્રણ દુનિયામાં હીંદુઓ તેવીસ કરોડ
 છે અને મુસલમાનો પીસતાવીસ કરોડ છે તો પણ મુસલમાનો હીંદુઓ
 સાથે એકસંખી રાખવા રાજી છે. તેમને તેઓ દુશ્મન ગણવા માગતા નથી
 પણ ભાષ્ટ તરીકે ગણવા માગે છે છતાં આર્મીસમાજો તેમને માટે આવો
 ખ્યાલ રાખે એ તાજુબ થવા જેવું છે. હીંદુ મુસલમાનો એક
 ક્ષરીરની બે આંખ છે. એક આંખને પણ જો તુકસાન થાય તો

આખા શરીરને તકલીફ થાય છે એનો વિચાર કરીને તેમણે ચાલવાનું છે. મુસલમાનો અને હિંદુઓ સાથે રહી કામ કરશે તોજ સ્વરાજનું કામ થઈ શકશે. નહીં તો કદી ખતવા જોગ નથી. આર્યસમાજીઓ પોતાનું સંગઠન કરવા માગતા હોય તો બંને કરે. એમાં મુસલમાનોને કંઈ વધે નથી પણ તેઓ તેમ કરવામાં મુસલમાનોના ધર્મ અને તેમના મહાન પેગમ્બર સં તથા તેમના મહાત્માઓ ઉપર ખોટા શબ્દોમાં હુમલા કરે એ તો મુસલમાનો કદી સાંખી શકે નહીં. સનાતની હિંદુઓનું સંગઠન તો તેમના સંપ્રદાયોના રૂપમાં કાયમજ છે અને તેનેજ તેઓ મજબુતીથી વજગી રહેલા છે. એટલે તેઓ તો પોતપોતામાં સંગઠિત છેજ પણ આર્યસમાજીઓ તેમના સંપ્રદાયોના વગોળા કરી તેમનામાં ભગણુ પાડે છે અને તેમનું અંધારણુ ઢીલું કરે છે. તો પણ સનાતની હિંદુઓ પોતાના સંપ્રદાયોની વધારે મજબુતી કરવા માગતા હોય તો એમાં મુસલમાનો રાજ છે.

પહેલાં ધર્મમાં મજબુત થાઓ.

હિંદુ બ્રાહ્મણોનાં પોતપોતાનાં સંપ્રદાયો જે તેમને સંગઠનના રૂપમાં મજબુત બનાવવા દરેક કેસાણે પુરતાં છે તો પણ આર્યસમાજીઓ ગામે ગામ પોતાના તરફથી હિંદુ સભા સ્થાપી તેમને તેમાં જોડવા જોર કરવું એમાં સંગઠનનો હેતુ સચવાયેલો તેઓ માનતા હોય તો એ તેમની મરજની વાત છે. પણ એ જોવાનું કામ સનાતનીઓનું છે. સંપ્રદાયો એ ધર્મનાં ખાતાં છે અને તેમાં દરેક જણ પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે એવા કોઈ પણ સંપ્રદાયમાં રહી તેની સારી રીતે મજબુતી કરી શકે છે કારણ કે એમાં ભક્તીની શુદ્ધ ભાવના રહેલી છે. પણ જે ગામેગામ આર્યો તરફની નવી હિંદુ સભાઓ સ્થપાશે તો તેના માટે ;

તો પાછળથી લોકો પાસેથી નાણા મંગાશે અને હંડ લેશું થવાથી લડાઇઓ જાગશે. વળી તેમાં મોટા થઇ આગેવાન એને હુંશીઆર ગણાવા અનેક પ્રકારના કાવા દાવા રચાશે અને મમત્વ અને અહંકારનો વધારો થવાથી માહિમામાં કલેશ અને કુસંપ પેદા થશે. આ બાબતનો અનુભવ આપણને સ્વરાજ માટે પાછસા ઉધરાસવા ગામેગામ સ્થપાએલી મંડળીઓ ઉપરથી મળી ચુક્યો છે. સ્વરાજને માટે ભેગા થએલા એક કરોડ રૂપિયા તમામ ખર્ચાઇ ગયા છે અને હવે લડાઇઓ થઇ રહી છે. ગામેગામ હિંદુ સભા સ્થાપવામાં પણ આવેજા મામલો થશે કારણ કે પાછસા અને આગેવાની એ બે ચીજો એવી છે કે જેમાં જરૂર લડાઇ ઉભી થાય છે. ધાર્મિક પથો અને સંપ્રદાયોમાં તેવું નથી કારણ કે ત્યાં માત્ર ભક્તી અને સેવા કરી નાના (સેવક) થવાની વાત હોય છે. શું ગામેગામ આવા સંપ્રદાયો સંગઠન માટે પુરતાં નથી કે બીજી વધારેની સભાઓ તેને માટે કાયમ કરવાની જરૂર દેખાય છે ? શું આવી સભાઓના ઓઠામાં આર્ય પંથનો ફેલાવ અને સનાતની ધર્મની બરગાદી નહીં થાય ? જો સંગઠન મજબુત કરવું હોય તો જેમ ગામે ગામ સભાઓ સ્થાપી કામ લેવા માગો છો તેમ ગામેગામના સંપ્રદાયોથી લો, અને સંપ્રદાયોના પ્રમાણિક, શુભ લાગણીવાળા, ભક્તીશાળી, દાનવીર, નમ્રતાવાળા, વિવેકી પુરોષોને પોતાના આગેવાન તરીકે કબુલ કરી તેમના જેવા ગુણ ધારણ કરવા કાશીશ કરો. અને તેમના પગલે પગલે ચાલો કે સંગઠન માટે પ્રથમ જે સારા ગુણની જરૂર છે તે આવી જાય. પ્રેમ અને આસ્થા વગર મજબુતી આવતી નથી માટે પહેલાં ધર્મ ઉપર આસ્થા મજબુત કરો અને ભક્તી ચાલુ કરો. હાલ સંગઠનનું જે કામ થઇ રહ્યું

છે તે સંસારી હેતુથી થઇ રહ્યું છે અને સંપ્રદાયો મારફત થશે તે ધાર્મિક હેતુથી થશે. ધર્મને વહેમ સમજનારા અને ચૈતન્યવાદને મુકી જડવાદ અને નસ્તીકતા તરફ વળેલા માણસો હાલ જે ઉન્નતીની વાતો કરી રહ્યા છે તેમાં સંગીનપણું ભાગ્યેજ હોઈ શકે. ઉન્નતી ત્રણ પ્રકારની ગણાય છે. પહેલી ધર્મની, બીજી શરીરની, અને ત્રીજી ધનની. ધર્મ એ ધન અને જીવ કરતાં પણ વહાલી ચીજ છે કારણ કે ધર્મ જાય તો પછી કંઈજ રહેતું નથી. તે પછી તંદુરસ્તી આવે છે. તંદુરસ્તી પછી કરતાં પણ ચડતી છે. અને છેવટે પદસો આવે છે. એટલે પહેલો ધર્મ, પછી તંદુરસ્તી, અને છેવટે પદસો. પણ હાલ તો પદસાને સઉથી આગળ મુકવામાં આવ્યો છે. મરીને લોચ થઈ જાય ત્યાં સુધી કમાવાની હાય હાય રહે છે અને તે પછી શરીર ન ચાલે ત્યારે તંદુરસ્તીને ખ્યાલ આવે છે અને જ્યારે તંદુરસ્તી તદ્દન મટી જાય છે ત્યારે ધર્મનો—પુન્ય કરવાનો ખ્યાલ આવે છે. આ હીસાએ જોતાં હાલ ઉલટુંજ કામ આ નવી કેલવણી વાળાઓમાં થઈ રહ્યું છે. આવા ઉઘાડી રીતે ઉલટા ચાલનારાઓથી ઉન્નતીની આશા ભાગ્યેજ રાખી શકાય. તેઓ સંગઠન અને શુધ્ધીની વાતો કરવા માટે ધર્મને પ્રથમ ગોઠવે છે પણ એ માત્ર મ્હોઝાની ગોઠવણી હોય છે, આચરણ હોતું નથી. જ્યાં આચરણ ન હોય ત્યાં બધુંજ ફોકટ છે. તેથી આચરણ માટે પહેલાં પોતપોતાના સંપ્રદાયોના સીધાંતો પ્રમાણે ચાલવું પડે છે. જે માણસ પોતાનાજ સંપ્રદાયોનાં ફરમાન પાળવામાં મેળો હોય તે દેશની ઉન્નતી કરવા બહાર પડે તો દેશ તેનાથી શું આશા રાખી શકે ? માટે પ્રથમ તો પોતપોતાના સંપ્રદાયોમાં મજબુત થવું જોઈએ કે શ્રદ્ધા પેદા થાય. જે શ્રદ્ધા પેદા થશે તો સંગઠન

પોતાની મેળે થઈ જશે. અને સંગઠન કરવાનો એજ ઉત્તમ અને સરળ રસ્તો છે. વૈશ્વ સંપ્રદાય હોય કે ખીજ ગમે તે સંપ્રદાય હોય તેમાં જે શ્રદ્ધાની કમજોરી આવી ગઈ હોય તે દૂર કરવો એજ પહેલું સંગઠન છે. મોટે પહેલું આ કામ કરવાનું છે અને પછી જરૂર હોય તે સભાઓનું કામ હાથમાં લેવાનું છે. આ તો એક નમ્ર સૂચના છે. પણ હીંદુભાઈઓની નજરમાં આવે એ ખરું.

આર્યસમાજનો માર્ગો પાળતા નથી.

આર્યસમાજ તરફથી ગાયોના નામે મુસલમાનોને વારંવાર બદલીમ કરવામાં આવેછે પણ પ્રથમ તેમણે પોતેજ ધીરધીર ગાય રાખવા બદલ પડવું જોઈએ કે ગાયોનું પાલન સારી રીતે થાય. પણ હાલ કેવી રીતી છે ? તા. ૧૯-૪-૧૯૨૨ના ‘સાંજ વર્તમાન’ નામના મુંબાઈના પ્રખ્યાત છાપામાં રાજકોટની પ્રાણી રક્ષક સભા તરફનો એક લેખ છપાયો છે. તેમાં લખ્યું છે કે:—‘ચરખી વાપર્યા વગર મીલ (કાપડનું કારખાનું) ચાલી શકે નહીં. માર્ગો વિગેરે નિષેધ પ્રાણીઓનો વધ કર્યા વગર ચરખી મળી શકે નહીં. એક સાધારણ મીલ ચલાવવા દર વરસે સેંકડો મણ ચરખી જોઈએ. ફક્ત એકલા અમદાવાદમાંજ કાપડની આસરે સાઠેકે મીલો છે. તે મીલોમાં દર વરસે દોઢ લાખ મણ ચરખી વપરાય છે, ત્યારે દેશાંતરમાં ચાલતી કાપડની હજારો મીલો પાછળ કેટલી ચરખી વપરાતી હશે અને તે ચરખી મેળવવાં ગાયો વિગેરે કેટલા પ્રાણીઓનો વધ કરવામાં આવતો હશે તે વિચાર કરતાં કંપારી છુંટે છે.’

ઉપલી લખીકત હીંદુભાઈઓની એક પ્રાણીરક્ષક સંસ્થા તરફથી

પહાર પાડવામાં આવી છે. આવી હજારો મીલો થશે ભાગે આર્યોજ
 ચલાવે છે અને તેમના કારખાનાઓમાંજ લાખો મણુ આવી ચરખીની
 જરૂર પડે છે. હવે આ ચરખી માટે જે ગાયો કપાતી હશે તે કાના
 માટે કપાય છે તે હીંદુભાઈઓએ જોવાનું છે. શું આમાં પણ
 મુસલમાનોનો હાથ છે ? મુસલમાનો તો ગાયો પાળવા રાજ છે અને
 આર્યોને જોર દમ કહી રહ્યા છે કે તમે પોતે ધર આગળ ગાયો
 પાળો. તેવીસ કરોડ હીંદુઓ જે ઘેર ઘેર ગાયો રાખે તો એદમ
 લાખો ગાયોનું પાલન શરૂ થઈ જાય. પણ ગાયની કોને પડી છે ?
 સદા, શેરખજાર, ઘોડાની શરત, જોટાના પાટીઆ, પેટપૂજા વિગેરેમાંથી
 પુરસદ મળે ત્યારે ગાયો પાળેને ? વળી વધારે કહેવામાં આવે છે તો
 આર્યસમાજીઓ જવાબ આપે છે કે ગાય રાખવાની ધર આગળ જમા
 નથી, તેની સારવાર કરનાર ધર આગળ કોઈ નથી, ધાણ ચારાની
 ધણી મોંઘવારી છે તેથી ધર આગળ ગાય રાખવાનું પાલવી શકતું
 નથી. જ્યારે પોતાની માતાના પાલન માટે આવી સસારી અડચણો
 આગળ ધરવામાં આવે તો પછી ગાયનું પાલન શી રીતે થાય ?
 અને બીજાઓ તેને માટે પોતાની ધાર્મિક કે આર્થિક અડચણો
 આગળ લાવે તો તેમને શું કહી શકાય ? જ્યારે પોતાની માતાને
 પોતાના ધર આગળ જે હાથ જેટલી જગા આપવામાં ન આવે તો
 પછી તે માતા કોકાણે જાય એમાં નવાઈ જેવું શું ? આમાં માફ
 લગાડવાનું નથી પણ ઉંડા ઉતરી વિચાર કરવાનો છે. જેલોટ
 સંગઠન અને શુદ્ધી માટે દોશીશ કરી રહ્યા છે તેમણે તો પ્રથમ
 ગામેગામ હીંદુઓના ત્યાં ઘેર ઘેર ગાય રખાવવા તૈયાર થવાનું છે
 કે આ અમલનું કામ પહેલું થાય. જે હીંદુઓ ગાયો રાખે તો

તેમનું જોઈને મુશ્કેલીમાં પડ્યા ત્યાંથી જાણીને આ સવારનો નીવેડો
જાણી આવી જશે. જ્યાં છે હાથમાં ગામ પાળા લેવાને જાણી
આવે તે બીજાઓ કી રીતે લેવાય છે.

આમાં જાણીને પડવાનું કાંઈ કામ નથી પણ પ્રેમથી કામ લેવાનું
છે. જે કામ પ્રેમ અને મોહવત્તથી આવે છે તે જાણીથી થતું નથી.
હાલમાં સુસામાન્ય બનેને પ્રેમથી સમજાવવાના છે. બનેનાં અડચણો
જાણવામાં લેવાની છે અને પ્રેમ જે સહેલો અને સીધો રસ્તો ઘેર ઘેર
સાધી જાણવાના છે તે બીજાઓ જાણવાના છે. જે બનેને તેના કાયદા
નિમિત્તે બને પ્રિયક બુદ્ધિથી જાણવામાં આવશે તે તેઓ જરૂર
જાણીને લેશે અને કામ સહેલાઈથી થઈ શકશે. પાંચરાયોળમાં પાંચ
પાંચસાચો દાળા આપી દેવાથી કાંઈ ગાયોનું પાલન થઈ શકતું નથી.
જેમ તો મેઠાઉતરીલી કહેવાય. જ્યાં પાંચરાયોળમાં જનાવરાની કેવી
જાણી દેવા દોષ છે તે બધા જાણી છે. જેને પવિત્ર માતા ગણવામાં
આવે તેને તો સ્વર આગળજે સ્થાન મળવું જોઈએ. અને એનું જ
દાન લાવેલી કહેવાય. પણ આ બધું કામ શાંતી અને સમજાવટથી
થેવું જોઈએ.

જાણી બીજા કરવાથી કાંઈ થઈ શકતું નથી. તેથી તો ઉલટા ગેર
દાન દેવા થાય છે. અને લોકો અવળા રહે છે. ઉતરી પડે છે. વળી સમ-
જાણનારોએ પ્રથમ જોતાના જાણી રાખીને દાન લેવા બેસાડવા
જોઈએ કે લોકો ઉપર જેમનાં કહેવાની જાણ પડે. પાતે ન કરીએ
અને બીજાને કહેવા જાય તે તો લોકો માને મહી. માગેને ઘર આગળ
દયાનું જાણવું જાણી તેથીજ તેમની આવા દયા થઈ રહી છે. અને
લોકોને જાણવા જાણીને જાણીએ છે. જેને અને બીજાને મુશ્કેલીમાં

માટે યુરં બોલી તેમના દોષ કહાડી નથી તેથી રહેવાથી
 કાંઈ ગાયોનું પાલન થઈ જવાનું નથી, પણ પોતે પ્રત્યક્ષ પાલન
 કરી દેખાડવાનું છે. અંગ્રેજોને બદલામ કરવા કે મુસલમાનોનું યુરં
 બોલવું એમાં કાંઈ ખાસ નથી ગાયના ફાયદા સમજાવી લોકોના
 મનમાં લાગણી પેદા કરે કે જેથી તેઓ પોતાની મેળે પાળતા થાય.
 બધાને સમજાવે કે હિંદુસ્તાન એ એક બેલીવાડીનો દેશ છે, અને
 તેની વંરતીના એ સી ટકા જંટલા લોકોનો આધાર બેલી વિખર છે.
 બેલીને માટે ખેડ, ખાતર, અને પાણી એ ત્રણ ચીજો મુખ્ય છે.
 ખેડ બળદથી થાય છે અને ઘેર ઘેર ગાયો હોય તો તેની બિંધએ
 તેટલી સંખ્યા આપણને સમતામાં સહેલાઈથી મળી શકે. ખાતર એ
 છાણુ પુંજો છે તો જેમ ગાયો ઘર આગળ વધારે હોય તેમ ખાતર
 પણ વધારે નીકળી શકે. પણી તો માલીકના હાથમાં છે તો પણ જો
 બળદની આપણી પાસે હત હોય તો પ્રથમથી પાકા કે વખત પડે
 કાચા કુવા તૈયાર કરીને પણ બેલીનું કામ રૂપીએ આઈ આતા પણ
 કરી શકાય. વળી બળદને માટે સરકાર પાસેથી તગાવી લઈ તેના
 દખાણમાં રહેવું પડે છે તો તેવો પ્રસંગ પણ આવે નહીં. આજ
 ફાયદા જો ગાયના સમજાવવામાં આવે અને આયસમજાવે તેને
 અમલ પ્રથમ કરવા માટે તો એકદમ ગાયોનું પાલન થઈ શકે જાય
 અને દેશ આબાદીમાં આવી જાય પણ આ મહેનતનું કામ વગર
 પધંપે કરે કાણુ ! આવો હાલતો મામલો છે ! અહીં તો અંગ્રેજો અને
 મુસલમાનોને બદલામ કરવા છે પણ કામ કરવું નથી ! એમાં એક
 પાસેથી કાંઈ લેવાનો ત હોય તેમાં મહેનત કાણુ કરે ! ફાજો મળી
 હોય તો પોતાનું પણ પાકે ! હિંદુ સભાઓ કાયમ કરવાથી તો તેના

નામે પૈસા મળે અને ગાયના પાલનમાં થું મળવાનું હતું ! આવો મામલો હોય તો ગાયોનું પાલન શી રીતે થાય ! આમાં આર્યસમાજ ગૃહસ્થોએ માફું લગાડવાનું નથી. તેઓ કટલીક વખત બીજાઓના નકામાં વાંક કઢાડી તેમની ઉપર સખત ટીકાઓ કરવા લાગી જાય છે તેને બદલે જો તેઓ ઉપલું સાફ કામ શાંતીથી હાથપર લે તો તેઓ ઘણું કરી શકે એમ છે.

મંજરોલવાળા પીર મોટામીયાં સાહેબ ચિશ્તીની માફક તેમણે પણ હમેશાં ઘેર ઘેર ગાય પાળવાનો બોધ કરવો જોઈએ. પીર સાહેબ મંજરોલની ગાદી ઉપર આવ્યા ત્યારથી એટલે લગભગ દસ વાર વરસથી ગામેગામ ફરી ગાયોનો બોધ કરે છે. તેમણે આજસુધી ગાયોના નામે કોઈની પાસે પછસા માગ્યાનું કદી જાણવામાં આવ્યું નથી. તેમની આવી નિસ્વાર્થ સેવાને લીધે તેમને માન આપવા તથા તેમનો હિપકાર માનવા મુંબાઈના માધવ બાગમાં તા. ૨૨-૮-૧૯૨૦ના રોજ હીંદુ લાઇઓની એક ગંજવર સભા પંડીત મદન મોહન માલવીઆના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી, તા. ૦ પીર સાહેબને સોનાના બે ચાંદ આપવાનું પણ નક્કી હતું પરંતુ પીર સાહેબે પોતે જોયું નહીં લેતાં ગાયોના કામમાં આપી દેવાથી લોકોને તેમની સાચી નેકીની ચોકસ ખાતરી થઈ ગઈ હતી. આવું જોઈ તે વખત સભામાં મી. ૦ માવજી જોવીંદજી શેઠ જે હાલ મુંબાઈ ગવર્નરની ધારા સભાના મેમ્બર છે તેમણે પ્રેમના ઉભરામાં આવી કહ્યું હતું કે સોનાને લાત મારનારા જો કોઈ ધર્મગુરુ મળ્યો હોય તો તે આ પીર મોટામીયાં સાહેબજ છે. આવા ધર્મગુરુ પેલા થયા છે તો

હવે દેશની ચડતી પશુ થવાનીજ છે. તેઓ ફક્ત મુસલમાનોનાજ ધર્મગુરુ છે એટલુંજ નહીં પણ હીંદુઓના પણ ધર્મગુરુ થઈ ચુક્યા છે. તેમના ઉપદેશથી દેશમાં હઝારો ગાયો ઘેર ઘેર રખાઈ ગઈ છે, વિગેરે મીઠા માવજી રોડે ભરી સભામાં કહ્યું હતું.

ઓ! પંડીત મદન મોહન માલવીઆએ પ્રમુખ સ્થાનેથી બાપણ કરતાં કહ્યું હતું કે મારું હૃદય અત્યારે આનંદથી ભરાઈ ગયું છે. પીર સાહેબે જે સુચના આપણને કરી છે તેથી તેમના મનમાં કેટલો બધો ઉંચો ભાવ છે તે આપણે બધી જાણી શક્યા છીએ. અને તેમનો આપણે જેટલો ઉપકાર માનીએ તેટલો થોડો છે. હીંદુ અને મુસલમાનોમાં જે શુભ લાગણી પેદા થઈ છે તે દેશનું શુભ ચિન્હ છે. પીર સાહેબની પવિત્ર ગાદી તરફથી ગાયો પાળવા માટે બસો વરસથી ઉપદેશ આપવામાં આવે છે. પીર સાહેબની વાત હવે સહિના મનમાં ઉતરી છે. હીંદુઓએ અને મુસલમાનોએ હવે પ્રેમ ભાવથી ચાલવાનું છે. હીંદુઓએ મુસલમાન ભાઈઓની મરજી માટે ખ્યાલ રાખવો જાઈએ, અને મુસલમાનોએ હીંદુના મંદીરનો ખ્યાલ રાખવો જોઈએ. બંને કામમાં વારંવાર જે ઝગડા ઉત્પન્ન થયા છે તેથી બધી નુકસાની થવા પામી છે. મારી આ તકે મારા હીંદુભાઈઓને એજ સલાહ છે કે કદાચ કોઈ મુસલમાન ભાઈઓ ગાયની કુરબાની કરવા તૈયાર થાય તો તેમણે તેમની આગળ આજીજી કરી તેમને સમજાવવા જેટલી બની શકે તેટલી તબવીજ કરવી. તો પણ જો તેઓ ન માને તો તેમની સાથે કોઈ પણ પ્રકારના જોર જુલમથી નહીં વર્તતાં એ વાત તેમની પોતાની મુનશરી ઉપર છોડી દેવી. આપણે તેમની સાથે પ્રેમભાવ રાખીશું તો જરૂર તેમના મનમાં આપણા

માટે પ્રેમ પેદા થશે, અને તેઓ આપણી લાગણીનો ખ્યાલ કરશે, કારણ કે તેઓ આપણા લાભ છે, વિગેરે પડીત માલવીઆઓએ કહ્યું હતું: આ લેખમાં હકીકત લે વખતના જાણીતાઓમાં જાણીત મગ્ગેલી છે જે તેમની કાષ્ટોમાં મોજીલ છે.

વળી મુંબાઈ જીવદયા મંડળી તરફથી “નાં પીર મોટામીયાં સાહેબનો બોધ સંલગ્નવા દેશી લાખઓને અપીલ” એ મથાળાવાળો એક લેખ “સાજ વત માન” જાપાના તા. ૧૫-૧૧-૨૦ ના અકેમાં જાણીત હતો તેમાં પણ નાં પીર સાહેબની કાશીશથી ચાલીસ હજાર જેટલી ગાયોને અલગ વચન સળી ગયાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું: એ વાતને જાણે સાત વરસ થયા છે અને હજી પણ પીર સાહેબ એજ કાશીશ કરી રહ્યા છે તો હાલમાં કેટલીઓ ગાયોનું પાલન થવા લાગી ગયું હશે, તેનો વિચાર કરવાનો છે.

આ ગાયો વિશેનો બોધ પીર સાહેબની ગાદી ધણી લાંબા વખતથી ફરતી આવી છે જે વિશેના કેટલાક લેખો ૪૦ સં ૧૯૧૩-૧૪ના “સાજ વત માન” જાપાના અકેમાં જાણીતા મોજીલ છે, તે વખતે તો ખીલાફત અને હીંદુ મુસલિમ એકતાની ચરચાનું નામ પણ નહોતું. તેમની ગાયો માટેની કાશીશ વિશે તો “સાજ વત માન” અને “પ્રજ્ઞ મિત્ર” ના દ્વિતરો લખાં પડ્યા છે. જોને ખાતરી કરવી હોય તે કરી શકે છે. તેમનું ખાનદાન લગભગ બસો વરસથી ગાયોનો બોધ કરે છે એવા પુરાવા તો ધણી નીકળી આવે છે. આ કાષ્ટ દેખાડેથી ઉપાડેલું કામ નથી પીર સાહેબની આ હકીકત અને એટલા માટે અહીં આપી છે કે એક મુસલમાન ધર્મ ગુરૂ આટલું બધું કામ કરે છે તો હીંદુ ગુરૂઓની ગાયો માટે કેટલી મીઠી ફરજ હોવી જોઈએ તે તેઓ જુવે, પણ હીંદુ ગુરૂઓ તો એવા

કરી કહીએ અધિકારીને અને પછી તેનેવી મોટા કહેરાતવાનું બોલું છે. ગાયોની કાને પડી છે. આમ સમીજીએ એ પીર સાહેબનું આ બાબતમાં બોલે અનુકરણ કરવું ઘટે છે. તેથી વગર પછે પીર સાહેબની મોટી સેવા કરવા બહાર પડીએ એ મોટી કૃતિ કરવા તયાર થઈ તેના માર્યોનું અરમિર પાલન થઈ શકશે મહી, તે બધી આજ્ઞા કુકટ છે.

આર્ય સમાજના પુસ્તકમાં કબીર સાહેબ અને બીજા

હીંદુ મહાત્માઓના કરેલી નીંદા.

હીંદુના આજીવી "ભક્ત આજ્ઞા" ની નેવશાંતર હવેની "સ્વયંભૂત નિષ્ઠા" દેવી જીવન" પાંડીવ સર્વે દ્રવ્યાશયી "ભાસ્વી" ભવ કમંચી" ૧ ટામકા સ્વીકારી એકીએ નલ આદે આયો આપીકલ પ્રિદાનેરી" વગેરે પુસ્તકો કબીરજી મુસલમાન હોવાનું બતાવે છે. હીંદુ મોટા દેવજી કહેતા પુસ્તકમાં તે એ પણ બતાવે છે કે રામનુજનીચાર્ય સંપ્રદાયમાંથી રામાનંદી સંપ્રદાય થયો અને તેમાંથી કબીર કબીર પંથ સ્થાપ્યો. વળી એમાંજ લખ્યું છે કે કબીરજીએ કહ્યું છે કે હું મ્હેરજી (મુસલમાનના) ઘરમાં રહી કમમાં વેશન થયો છું. અર્થાત્ જોઈ શકાય છે કે ગુરૂપદની ચોગ્યતા માટે હીંદુ મુસલમાનમાં વાતચીતો નથી પણ પુરુષાર્થ જોવાય છે અને આજ બરી સુધા છે. આવી આદિમક સુધાથી દેશને ફાલે થાય એટલુંજ મહી પણ આત્માનુસાર પણ કૃત્યો થાય એમાં નવાં નવું મથા કબીર સાહેબને હાંફુ બાઈકે માટે વધી બાળણી હતી અને હીંદુ મુસલિમ એકતાને બોલેલા તેમજ બધા સારી કામીશ કરી હતી.

અમદાવાદમાંથી નીકળતા “પોલીટીકલ બોમીઓ” નામના જાપાના તા. ૩ અગસ્ટ ૧૯૧૭ના અંકમાં કપીર સાહેબ વિશે એક લેખ છપાએલો છે તેમાં લખ્યું છે કે કપીર સાહેબ પંજાબવાળા હાલત મીરાં સાહેબ બીજા સાહેબ ચિસ્તીના મુરીદ (શિષ્ય) હતા. કપીર સાહેબ તથા દાદુ ભગત વિગેરે મુસલમાન બકતોએ ચિસ્તી ખાનદાન પાસેથી શિક્ષણ લઈ જ્ઞાનનો ફેલાવ કર્યો છે. વિગેરે તે લેખમાં લખ્યું છે. આથી જણાય છે કે કપીર સાહેબ મુસલમાન હતા અને ઇસ્લામી રિવાજ પ્રમાણે ચિસ્તી સંપ્રદાયના એક પીરના મુરીદ પણ થયા હતા. હીંદુઓ તેમને હીંદુ માને છે અને મુસલમાનો તેમને મુસલમાન માને છે. આમાં પણ કાંઈ વાધો નથી. એ તો પોતપોતાની માન્યતા છે. આપણે આગળ સાબીત કરી ગયા છીએ કે માલીકના રસ્તામાં હીંદુ મુસલમાન જેવી કાંઈ વસ્તુ છેજ નહીં. મને તે કામનો હોય પણ જ્યાં માલીકના રસ્તે જાગી ગયો એટલે તે મહાપુરૂષ થઈને ઉભો રહે છે.

જાત જાત ન પુછે કોઈ,
હરકો બજે સો હરકો હોઈ.

એ હરીજન એટલે ખુદાવાળો કહેવાય છે. કપીર સાહેબ તેવાજ મહાત્મા હતા. તેમને માનનારા તમામ કામોમાંથી હાલ પણ ધણા માણસો છે. આવા એક સારા પુરૂષની પણ આયસમાજના મુખ્ય પુસ્તક “સત્યાગ્રહ પ્રકાશ”માં ધણી નીંદા કરેલી છે. એ પુસ્તકના એકાદશ અમુસ્લામમાં ૬૦મા પાને કપીર સાહેબ માટે લખ્યું છે કે:-

“કાંઈ એક વજૂકર કાશીમાં રહેતો હતો, એને પુત્ર વા પુત્રી નહીં હતાં. એક વખતે થોડી રાત બાજી હતી તે વખતે તે વજૂકર

એક મલીમાં ચાલ્યો જતો હતો. ચાલતાં ચાલતાં તેણે સડક ઉપર જોયું; તો સડકની એક બાજુ કુલથી ભરેલી ટોપલીમાં એજ રાત્રિનું જન્મેલું બાળક હતું. તેને લઈ વણકરે ઘેર પોતાની સ્ત્રીને એ બાળક આપ્યું, તેણે તેનું પાલન કર્યું. જ્યારે તે માટો થયો ત્યારે વણકરનું કામ કરતો હતો. એક વખત તે કોઈ પંડિતની પાસે સંસ્કૃત ભણવાને ગયો પણ પંડિતે તેનું અપમાન કર્યું, અને કહ્યું કે—“અમે વણકરને નથી ભણાવતા”. એ પ્રમાણે કેટલાએક પંડિતો પાસે ગયો પરંતુ કોઈએ ભણાવ્યો નહીં, ત્યારે તે ઉટપટાંગ (ભળતી) ભાષા બનાવી વણકર આદી નીચ લોકોને સમજાવવા લાગ્યો. તંબુરો લઈને ગાતો હતો અને ભજન બનાવતો હતો. વિશેષતઃ પંડિતોની અને વેદ શાસ્ત્રની નિંદા કર્યા કરતો હતો. કેટલાક મુખ્ય લોકો એની જાળમાં ફસાઈ ગયા. જ્યારે એ મરી ગયો ત્યારે લોકોએ તેને સિંધ બનાવી દીધો. એણે જે જે બનાવ્યું હતું તે એના ચેલાઓ ભણતા હતા. કાન બંધ કર્યા પછી જે શબ્દ સંભળાય છે એને “અનહત શબ્દ” સિંધાત રૂપે ઠરાવ્યો. મનની વૃત્તિને “સુરતી” કહે છે. એને (સુરતીને)એ શબ્દમા (અનહત શબ્દમા) લગાવી એને સન્ત અને પરમેશ્વરનું ધ્યાન કહે છે. ત્યાં કાળ પહોંચતો નથી. બરછીના જેવું તિલક અને ચંદનાદિ લાકડાના ગાંઠા બાધે છે. ભલા વિચારી જુએ! કે એમાં આત્માની ઉન્નતી શી છે અને એનાથી કઈ જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય છે! એ તો માત્ર બાળકોના રમત જેવી રમત છે,” વિગેરે આયસમાજના એ મુખ્ય પુસ્તકમાં કબીર સાહેબની નિંદા રૂપે લખેલું છે. આવા એક સારા મહાત્મા માટે આયસમાજના પુસ્તકમાં આવું હલકું અપાણુ જોઈને કોઈને પણ અફસોસ થયા વગર રહે

નહી. એ કપીર સાહેબને આજે દબારો હીંદુઓ માને છે. તેમના માટે આર્થસમાજ આવું લખાણ લખે અને પોતાને હીંદુભાષાઓની ખરી લાક્ષણિક ધરાવનારી બતાવે એ અભ્યયન થવા લેવું છે.

એ ઉપરાંત એ પુસ્તકમાં સીખોના નાનક પંથ, દાદુપંથ, રામાવંદી પંથ, રામ સ્નેહી પંથ, શકતી પંથ, શીવ પંથ, વૈષ્ણવપંથ, સ્વામી નારાયણ પંથ, ગુસાઈજી પંથ, પુષ્ટી માર્ગ, જૈન મત, વિઝેરની પેટ ભરીને નીદા કરેલી છે. જૈનો, વૈષ્ણવો, અને સ્વામી-નારાયણ મતવાળાઓને તો ધુતારા અને કપટી સુધ્ધાં કહી નાખ્યા છે. પુસ્તકમાં બેઠા બેઠા બેઠા છે. ત્રીજાં યાત્રાને ઢોંગ બતાવ્યા છે. રામેશ્વર, હરદ્વાર, જગન્નાથ, જાકુળ મથુરા, દ્રારકા, ડાકાર વગેરેનાં ધામોને મોકામાં અને ભુરાં બતાવ્યા છે. શંકરાચાર્ય અને શાલ્લજ્ઞાની પણુ જોઈએ તેટલી નીદા કરી છે. પોતાના મત સિવાય તમામ ધર્મપંથોને તે પુસ્તકમાં પેટ ભરીને વગોવ્યા છે. જૈનોને નારિતક અને હીંદુસ્તાનમાં મુનિ પૂજાનું મંડાલ માંડનારા બતાવ્યા છે. આ બાબતની ખાતરી કરવી હોય તો આર્થસમાજનું “સત્યાથ” પ્રકાશનું પુસ્તક જોઈ લે. તેના અંગીયારમાં અને આરમા અમુદ્વાલમાં આજ બાબતોનો મુદ્દો જોઈ લે. હીંદુભાષાઓના ધર્મપંથો અને તેમના જીવનશૈલીની પેટ ભરીને નીદા કરનારા આર્થમાજીએ વખત જોઈને હીંદુભાષાઓના હિતરથી થઈને હાથ બહાર પડે છે અને કામના ઉપદેશો નામે હીંદુભાષાઓ પાસેથી લાખો રૂપિયાના ફળો લેવા તૈયાર થાય છે. એ મણુ કુદરતની એક લીલા છે. હીંદુભાષાઓની ખાતરી પર એસી તેઓ ઉભાડે છે. હીંદુભાષાઓના પંથોની બીજાં કરે છે, અને કપટી સુધ્ધાં અને પુષ્ટીના નામે તેમનાં મનમાં મણુ

ખાલી કરી રહ્યા છે ! આનુજ નામ દેમની લાગણી અને સંગઠતની મજબુતી હોય તો હીંદુભાષાએ ની મરણી કપીર પંથીઓ, દેવી ભક્તો, વૈષ્ણવો, સ્વામી નારાયણ પંથીઓ અને જૈનો વિગેરેની ઉધાડી વગોળી કરનારા લોકો પોતાને દેશને ઉધ્ધાર કરનારા ખતાવે અને હીંદુભાષાએ એ વાતનો સ્વીકાર કરી લે અને તેમને મદદ આપવા તૈયાર થાય એ પણ જમાતની ખુશી છે ! હીંદુઓ માટે નીંદાવાળા અબ્દે પાપસ્વાનું યોગ્ય સમનારા આપ સમાજોએ કાલે હીંદુઓને અંગ્રેજો અને મુસલમાનોના અત્યાચારથી બચાવવા નીકળ્યા હતા અને અંગ્રેજો તથા મુસલમાનોને નસાડી મુકી દેશને પાવથી મુક્ત કરી નાખવાના છે ! આ હંદુ અંગ્રેજો તમારો નથી સેવે ખીજુ શું છે ! આ દેશમાં હીંદુ મુસલમાનો લાગે રખતથી એક બીજાના ખરા ભાઈ તરીકે રહેતા આવ્યા છે પણ અમારથી અપસમાજોએ શુધ્ધી અને સંઘર્ષનું એક પ્રતિષ્ઠિત ઉદ્ધાગ્ય છે અમારથી હીંદુ મુસલિમ એકસંખીનો નાશ થઈ ગયો છે. હીંદુઓને પેટભરીને પોતાના પુસ્તકમાં ગાળો ભાંડી હવે હીંદુઓને ખતીએ જમાવવાનો કલ્યા છે અને હીંદુઓને એવી મળ્યા ભાંડતાર ક્યાન ફળને મહર્ષિનું પદ આપી રહ્યા છે ! આજે એ આજે મરેજ એ પદ આપવાનું હોય

આર્ય સમાજ સીને પારકા પુરૂષ સાથે નિયોગ કરવાની અને હીંદુઓને માંસ ખાતાની ભલામણ કરે છે.

તેઓ ખીજના ધર્મ પંથોની અપ્રમાણ નીંદા કરી રહ્યા છે પણ પોતાની ધર્મમાં શું ગાટાળો છે તે જોતા નથી તેમના

જેનું “સત્યાથ” પ્રકાશ”ના પુસ્તકમાં ચોથા સમુદ્ધાસમાં ૧૦૪ પાને તેમના આર્થસમાજ પંથવાળાઓ માટે લખ્યું છે કે:—

“જ્યારે પતિ સંતાનોત્પત્તિ (પોતાની સ્ત્રીથી છોકરાં પેદા) કરવામાં અસંમર્થ થાય ત્યારે પોતાની સ્ત્રીને આજ્ઞા આપે કે હે મુલજે ! સૌભાગ્યની ઇચ્છા કરનારી સ્ત્રી, તું મારાથી બીજા પતિની ઇચ્છા કર, કારણ કે હવે મારાથી સંતાનોત્પત્તિ નહીં થઈ શકે, ત્યારે સ્ત્રીએ બીજાની સાથે નિયોગ (સંબોગ) કરી સંતાનોત્પત્તિ કરી લેવી. પરંતુ વિવાહિત પતિની સેવામાં તત્પર (તૈયાર) રહેવું.....

[વિવાહિત પતિ ધર્મને માટે જો પ્રદેશ ગયો હોય તો આઠ વરસ સુધી, વિદ્યા અને કિર્તી માટે ગયો હોય તો છ વરસ સુધી, ધનાદિને માટે ગયો હોય તો ત્રણ વરસ સુધી વાટ જોઈ સ્ત્રીએ (બીજા પુરુષ સાથે) નિયોગ કરી સંતાન પેદા કરી લેવાં, જ્યારે વિવાહિત પતિ આવે ત્યારે નિયુક્ત (સંબોગ માટે નિમેશ) પતિને રજા આપે” વિગેરે તે પુસ્તકમાં લખેલું છે. બીજા ધર્મપંથોની નીંદા કરનારા આર્થસમાજીઓ પોતાનો આ ધર્મ સિધ્ધાંત કેવો સરમાવનારો છે તે જોતા નથી. પુરુષ પોતાની જોરતને બીજા માણસ પાસે જવાની રજા આપી તેના બેટથી છોકરાં પેદા કરાવે એ કેવું દેખાડ છે તેનો વિચાર કરવાનો છે. આવા નિયમને સાચો સમજનારા અને તેને સ્વીકારનારા આર્થસમાજીઓ બીજાઓને શુંડાઓની ઉપમા આપી પર પુરુષોના અત્યાચારથી દેશની સ્ત્રીઓનું શીયળ સાચવવાના નામે બહાર પાડે છે એ પણ જોવા જેવું છે !

સ્ત્રીઓને પારકા પુરુષ પાસે જવાની ઉપર પ્રમાણે ભલામણ કરવા ઉપરાંત હાલ તે આર્થસમાજના આગેવાનો ગૌરવ-માંસ

ખાવાની પણ હીંદુભાઈઓને જોરથી ભલામણ કરી રહ્યા છે. શ્રદ્ધાન્દુની જગાએ ગોઠવાયેલા ડાકટર મુંજે જે આય'સમાજના ખાસ એક મુખ્ય નેતા છે તેઓ હીંદુઓએ માંસ ખાવું જોઈએ એવું જોરથી કહી રહ્યા છે. “મુંબાઈ સમાચાર”ના તા. ૧૫ જુલાઈ ૧૯૨૭ના અંકમાં અધિપતિની નોંધમાં એક અગ્ર લેખ છટ્ટા પાને છપાયો છે તેમાં અધિપતિ લખે છે કે:—

“હીંદુ મહાસભાના ચાલુ વરસના પ્રમુખ ડૉ. મુંજેએ એક અગ્નયજ્ઞ શોધ કરી છે ! તેમના અભિપ્રાય મુજબ હીંદુસમાજ નિર્ગળ બની બેઠો છે તેનું કારણ એજ કે હીંદુ સમાજ માંસાહારી નથી ! વિદ્વાન ડાકટર જણાવે છે કે જીના સમયમાં હીંદુ સમાજનું રક્ષણ ક્ષત્રીઓ કરતા હતા અને ક્ષત્રીઓ માંસાહારી હોવાથી તે કરી શકતા હતા. પણ આ જમાનામાં હીંદુ સમાજના દરેક જણે પોતપોતાનું રક્ષણ કરવાની યોગ્યતા મેળવવાની હોવાથી બધાએ માંસાહારી થવાની જરૂર છે.” વિષેરે મુંબાઈ સમાચારના લેખમાં જણાવેલું છે. આથી સાફ જણાય છે કે હવે આય'સમાજ હીંદુભાઈઓને માંસ ખાવાની પણ સુચના કરે છે. પોતાની જાતે જરૂર પડે પારકા પ્રરૂપ પાસે મોકલવી અને માંસ પણ ખાવું એ જો વેદની તાલીમ હોય તો આવી તાલીમને ઉંચ વરણના હીંદુઓ તો દુરથીજ નમસ્કાર કરશે ! મુશ્કેલીમાન મહાત્માઓ વેદાંતીઓની માફક હીંદુભાઈઓને માંસ નહીં ખાવાની ભલામણ કરે છે જ્યારે આય'સમાજીઓ તે ખાવા માટે હવે જોરથી બાર દબ કહી રહ્યા છે. હવે હીંદુભાઈઓ કોની ભલામણ ઠીક મણે છે અને કોના કહેવા ઉપર અમલ કરે છે તે જોવાનું છે. પણ આથી એટલું તો ચોક્કસ થઈ ગયું છે કે આય'સમાજ હીંદુ ધર્મને કંવા દરજે લાઇ જવા માગે છે.

ચાર વરણમાં ઊંચા કોણ ?

કેટલાક આવી પમાલવાળા હોઈ જુઓ સુધારાના નામે નીરાંત પથ, ભાવદાસ પથ, અને કપીર પથને પણ ખુશ ગણે છે અને એ પથોના વાળંદ, કુંભાર, કાળી, વિગેરે નાતના મહાનત અને ભગતો છે તેમની હેઠલી કરે છે. જ્યારે તેમને અજ્ઞાન અને હલકા ગણે છે. પણ તેમને એ ખબર નથી કે ખુદા જેને ચાહે તેને પોતાનું જ્ઞાન આપે છે. રામકૃષ્ણમી અત્રી હતા તો પણ હાલ તેમના પથોમાં પ્રાલિણો પણ ચેલા ચમેલા છે. માલીકની નજરમાં કાંઈ હલકો કે ભારે છે નહીં. આપણા આચેળ ખુલાસે વાર સાબિત કરી મળ્યા છીએ કે માલીકનું જેને જ્ઞાન મળે તેજ ઉચો છે અને કહ્યું પણ તેમજ છે કે—

ચાર વરણમે હરીજન ઉચે.

બાહ્ય, વાણીઆ, ક્ષત્રી, અને શૂદ્ર એ ચાર વરણમાં ઊંચાતેજ લોકો છે જે માલીકની લક્ષી કરે છે અને તેનું જ્ઞાન મેળવે છે. તુકારામ મહારાજ શૂદ્ર-હલકી વરણના હતા તો પણ તેમને હિમ્મત શીવાળ મહારાજ સાંભળવા જતા હતા અને તેમના પગે પડતા હતા. સારસાવાળા કુંભાર મહારાજ પણ બામણ અને વાણીઆથી તો ઉત્તરતાજ હતા તો પણ આને ઊંચા પણ તેમને માને છે, તુલસીદાસ મહારાજને પણ કહ્યું છે કે—

ચતુરાઇ હુલે પ્રહી, ખીક પડ્યો આચારી
તુલસી હરી લક્ષી વિની, ચાડે વરણ ચમાર.

આપા આપા તો બહુ દામલો દલીલો સાથે મહાત્માઓ આપી
દેગયા છે. અને જોહીની ભક્તી કરનારા હોય તેમને સારા ગણી તેમના
દર્શન કરવાની તાકીદ કરી ગયા છે. જુતા લોકો કહી ગયા છે કે:-

એથી જંગમ સેવડા, સન્યાસી દરવેશ

છટ્ટા દર્શન પ્રદાતા, મીન નહીં ન થેશ.

જોગી, જંગમ, સેવડા, સન્યાસી, દરવેશ (ફકીર), અને પ્રાદાતા
સારા ગુણ અને જ્ઞાનવાળા હોય તો તેમના દરજ્જાનું કારણથી અને
તેમની દુવા લેવાથી મિત્ર મેશ વિગેરે સમીચોનો (મહેનો) નડાવ
થતો હોય તે પણ મટી જાય છે. આવો ચોખ્ખો મામલો છે પણ
જમી અભિમાન અને અહકાર બધાં હોય તો વાત શી સીતે અને ?
મજોરવાસી કવી પર્વતસીંહ અમીરસીંહ પોતાની "મોક્ષ મેળવવાની
આવી" નામની કિત નમાળામાં ૪૫મા પાને ૧૭મા પદમાં લખે છે કે:
યે ધરકા છેડ દે અભિમાન; મનવા દો દિનકા મહેમાન.

સમજતા કયું નહીં નાદાન; મનવા દો દિનકા મહેમાન, -ટંક.

કહાંસે આયા કહાં જવેગા, કહાં કરેગા સ્થાન.

ખિયાર કર લે દેવકો દુર્લભ, પાયા પદ ઇન્સાન,

નહિ ફીર મીલનેકા હય માન-મનવા-યે ધરકા.

પહેલે ગર્ભ મેં કયા કહાયા, ધરંગા હરદમ કયાન.

બાહેર આકે પાંચ પચીસમેં, બુલ ગયા સખ ભાન,

હકતા અખ તો ટપા તાન. મનવા-યે ધરકા.

જો આયા તો કુછ બી કરલે, સુધીવ સાચા માન,

પાપ પુન તેરે સંગ ચલેગા, આલી જહાન મકાન,
છધરકા ઉધર રહે અવસાન.....મનવા-યે ધરકા ૩

પંચ તત્વકા બના હુવા હે. પિંજરા ચે પહેછાન.
નહીં હે તેરા, હે નહીં મેરા, છુટ જાય જબ પ્રાણ,
તબ મીટીમેં મીલતા માન...મનવા ચે ધરકા. ૪

કહે “પરવન” સમજાકર અબતો, મુરશદ મીલા મહાન.
જે નહીં સમજેગા તો ઉઠાકે માફંગાં લકૂ માન,
જાનકા તબ ખુલેગા કાન. મનવા....ચે ધરકા. ૫

હીંદુ શાસ્ત્ર પ્રમાણે જગતની ઉત્પત્તિ બ્રહ્માથી થયાનું ચોક્કસ
મનાય છે. અને જગતમાં મુસલમાનો પણ આવી જાય છે એટલે મુસલમા
નોની ઉત્પત્તિ પણ બ્રહ્માથીજ છે. બ્રહ્માને મુસલમાનોમાં “નબીનું” નર”
કહે છે. બ્રહ્મ ત્રણ પ્રકારના છે. ૧ બ્રહ્મ ૨ પરી બ્રહ્મ ૩ પર બ્રહ્મ
બ્રહ્મ એટલે નબીનું નુર. પરી બ્રહ્મ એટલે ખુદાનું નુર, અને પર બ્રહ્મ
એટલે ખુદા પોતે. જ્યાં આવું સરખાપણું મોજુદ છે તો પછી
બેદલાવ આવીજ શકતો નથી. મતામતીથી જણી જોઈને લાવવો
હોય તો બલે, કાષ્ટતા કહેવું નથી, પણ તેથી જાનનો માર્ગ ખુલી
શકતો નથી. બ્રહ્મણનું બચ્ચુ જ્યારે પેદા થાય છે ત્યારે તેને સુવાવ-
ડના ખાટલામાં કાષ્ટ પણ અડકવું નથી. તે વખતે તેને પણ ખીજ
શુદ્ધોની માફક આધું રાખવામાં આવે છે. ચાલીસ દહાડા પછી જ્યારે
તેની મા સુવાવડ ન્હાય છે ત્યારે લોકો તેને અડકે છે. આથી સાફ
જણાય છે કે વહેવાર આવા બ્રહ્મણના બાળકને જન્મતી વખતે
અડકવાને લાયક ગણતો નથી. તે તે વખતે તો બધી કામના બાળકો

જેવો અધુતજ ગણાય છે. તે બ્રાહ્મણ હોવાથી તેને માટે કંઈ જુદો વહેવાર રાખ્યો નથી. પાછળથી તે પોતાને ઉંચો ગણાવે છે અને અમુક ઉમરે પહોંચતાં જનોઇ ધારણ કરી બ્રાહ્મણ ગણાય છે. જનોઇ એ પણ બ્રાહ્મણ પુરુષ માટે એક ચિન્હ છે, નહીં તો બ્રાહ્મણ સ્ત્રીઓને તો તે હોતી નથી. આથી જોઇ શકાય છે કે બ્રાહ્મણના પેટ પેદા થવું અને જનોઇ એ માણસને ઉંચા બનાવતાં નથી. કોઇ બ્રાહ્મણ માંદા ખાય અને દારૂ પીને ગટરમાં પડે તો તે બ્રાહ્મણ છે તો પણ તે બ્રહ્મ થઇ જાય છે. ખોટાં કર્મ તેને પતિત બનાવી નાખે છે. આથી સારું જણાય છે કે સારાં કામ એજ ઉંચપણું છે. અને નહારાં કામ એ નીચપણું છે. સારાં કામ કરનારો ગમે તે કામનો હોય તો પણ ઉંચો ગણાય છે. તેથીજ કહ્યું છે કે “માણસમાં ચલણુ એજ રાજ છે.” સારા ચલણુનો માણસ સારો હોય છે અને તે કોઇને હલકો ગણાતો નથી.

હીંદુ મુસલમાન બંનેએ સમજીને ચાલવું જોઇએ.

મુસલમાન બાઇઓએ પણ સમજવાનું છે. તેમણે હીંદુભાઇઓથી ભેદ ભાવ રાખવાનો નથી પણ તેમની સાથે પ્રેમથી મળવાનું છે. ખુદાએ કુરાને શરીફમાં પહેલીજ (અલ હન્દોની) સુરતમાં ફરમાવ્યું છે કે:- “હું આખા જગતનો પાલનાર—માલીક છું.” જગતમાં હીંદુ બાઇઓ આવી જાય છે એટલે તેમનો બનાવનાર અને પાળનાર ખુદાજ છે. વળી કુરાને શરીફમાં એ પણ કહ્યું છે કે જેર કોમના દેવતાઓનું છૂરું ન બોલો. જો તમે તેમનું છૂરું બોલશો

તો તેઓ તમારા ખુદાને ગાળો દેશે, અને તેનો દોષ તમને લાગશે. વળી એક ઠેકાણે કુરાને શરીફમાં કહ્યું છે કે જે ગેર કામના બોડો તમારી સાથે પ્રેમ રાખના હાય લંબાવે તો તમે પણ તેમની તરફ તેવો હાય લંબાવો. વળી બીજી એક જગ્યાએ છે કે દરેક કામ માટે અમે ધર્મ ક્રિયાઓ મુકરર કરી છે તે પ્રમાણે તેઓ ચાલે છે. તેમાં તેમને તમારી સાથે કાંઈ તકરાર કે ઝગડો નથી.

ઉપલાં કુરાને શરીફનાં બોધ વચનો જોનાં મુસલમાન ભાઈઓને હીંદુભાઈઓ સાથે નકામી તકરાર ઉભી કરવાનું કાંઈ કારણ રહેતું નથી. દરેક માણસ હલે પોત પોતાના સંજોગો અને રિવાજો પ્રમાણે ખુદાના રસ્તે ચાલે, એમાં નકામો વાંધો ઉઠાવવાની કાંઈ જરૂર નથી. ૩૬ હીંદુ છે કે મુસલમાન તે ખોળી કહાડવાનું છે. અને જેણે એ ખોળી કહાડ્યું છે એજ ખરે રસ્તે ચડેલો છે. નખીના નૂરમાંથી આખી આલમ-સૃષ્ટી પેદા થઈ છે તો એમાં હીંદુ ભાઈઓ પણ આવી જાય છે. હવે આમાં જે ઇમાન લાવી ખુદાના ખરા રસ્તે ચડી વધારે નેકી તરફ દોરાય છે તેજ સારો છે. કારણકે કુરાને શરીફમાં કહ્યું છે કે “તમારા સઉમાં માનવંત તેજ છે કે જે વધારે ભકતી-વાળો—પયેજગાર છે.” વળી કુરાને શરીફમાં કહ્યું છે કે “હે લોકો અમે તમને એક મરદ અને (એક) ઔરતમાંથી પેદા કર્યા છે. અને તમને જુદી જુદી કામ અને જુદા જુદા ખાનદાનના બનાવ્યા છે કે તમે (ખરી રીતે કાણ છે તેની માહિતી મેળવી) એક બીજાને ઝોળખી શકો.” “કુરાને શરીફમાં એ પણ ફરમાવ્યું છે કે “ખુદાએ તને જે કાંઈ આપ્યું છે તે વડે (નેકી કરી) તું આવતી દુનીયાને માટે સારું રહેકાણું (દરજો) મેળવ. અને આ દુનિયામાં તારો ભાગ

(જે ફક્ત એક કદન છે તે) મુલી જ નહીં. અને જેમ ખુદાએ તારું બહુ કયું છે તેમ તું પણ ખીજાઓનું બહુ કર. અને તું દુનિયામાં ફિસાદ કરવા તૈયાર ન થા. કેમકે ખુદા ફિસાદ કરનારાઓને પસંદ કરતો નથી.”

આ ઉપરથી જણાય છે કે બધા લોકો એકજ મરદ અને એકજ સ્ત્રીની ઓલાદ છે પણ જે ખુદાના ખરા નેકીના રસ્તે ચડે છે તે સઉમાં વધારે ઉંચો છે એમ ગણી શાંતીથી ચાલવું એજ સાચું છે. કારણ કે માલીક શીસાદ ખોરાઓને જરા પણ પસંદ કરતો નથી. હોંસા તોસી અને અહંકાર એ જખરો ફિસાદ છે માટે તેનાથી ખાસ બચતા રહેવું જોઈએ. આવુંજ શિક્ષણ મુસલમાન મહાત્માઓ-સુફીઓ આપી ગયા છે.

જો હીંદુઓ ખરા વેદાંતીઓના નિયમ પ્રમાણે અને મુસલમાનો ખરા સુફીઓના નિયમ પ્રમાણે ચાલે તો બંનેમાં કદી ફિસાદ થાય નહીં. બંને મન ઉપર કાણુ રાખવાનું શિક્ષણ આપે છે અને નરમ થઈને ચાલવાનું કહે છે. અને આજ જ્ઞાનના આગળ વધવાની સીડી છે. આત્માનો સાક્ષાતકાર તેજાથીજ થાય છે.

ભગવદગીતાના અધ્યાય ૯ ના શ્લોક ૩૨ માં ભગવાને કહ્યું છે કે “હે પાથ! મારો આશ્રય કરનાર પાપી હોય, સ્ત્રીઓ, વૈશ્યો તથા શુદ્રો હોય તો પણ તેઓ પરમગતિને પામે છે.”

આ શ્લોકથી સાફ જણાય છે કે ગમે તેવો પાપી કે હલકો માણસ હોય તો પણ તો તે માલીકને શરણે જાય તો તેની મુક્તી થઈ શકે છે. આમાં ફક્ત માલીકને શરણે જવાનીજ વાત છે. માલીક ઉપર પાકું આકીન રાખનારાજ મુક્તી મેળવી શકે છે. ઉંચા નીચામાં અહીં જરા પણ ભેદ રાખ્યો નથી.

ભગવદ્ ગીતાના અધ્યાય ૧૧ ના ૫૫ માં શ્લોકમાં કહ્યું છે કે:-

“ હે પાંડવ ! મારું કર્મ કરનાર, હુંજ જેને પરમ હું, સંગ વર્ણિત તથા સર્વ પ્રાણીઓ સાથે વેર નહીં રાખનાર, એવો જે મારો ભક્ત છે તે મને પામે છે.”

ઉપલા શ્લોકથી સાદ્ જણાય છે કે જે માણસ માલીકના હુકમ પ્રમાણે વર્તે છે અને કાષ્ટ પણ પ્રાણી સાથે વેર નથી રાખતો તે માલીકને મળે છે, બીજને મળી શકતો નથી. સર્વ પ્રાણીઓમાં નીચા ઉંચા સૌ આવી જાય છે એટલે તેમની સાથે વેર રાખવાની પણ આમાં મનાઈ છે.

ભગવદ્ ગીતાના ૧૨મા અધ્યાયના ૧૫ માં શ્લોકમાં ભગવાને કહ્યું છે કે:-

જે માણસથી લોકોને ઉદ્દેગ થતો નથી અને જે માણસ લોકોથી ખેદ પામતો નથી, વળી જે હર્ષ, ક્રોધ, ભય અને ખેદથી મુક્ત છે તે મને વહાલો છે.”

ઉપલા શ્લોકથી જણાય છે કે જે માણસ લોકોથી કંટાળે છે અને ક્રોધ કરે છે તે માલીકને પસંદ પડતો નથી. “લોકો” શબ્દમાં બધાજ આવી જાય છે.

ભગવદ્ ગીતાના ૧૨ માં અધ્યાયના ૧૭ માં શ્લોકમાં ભગવાને કહ્યું છે કે:-

“જે માણસ હરખાતો નથી, અદેખાઈ કરતો નથી, સૌક કરતો નથી કે તૃષ્ણા (હઝા, આપ મતલબ) રાખતો નથી, જે માણસ સારી અને નરસી ક્રિયાઓનો ત્યાગ કરનારો છે તથા જે ભક્તીવાળો છે તે મને જાણ વહાલો છે.

ઉપલા શ્લોકમાં કહ્યું છે કે માલીક તરફ સંપૂર્ણ ધ્યાન લગાડીને જે માણસ હરખ શોક મુકી દઇ માલીકની ભક્તી કરે છે તે માલીકને ધણો વહાલો છે. આમાં પણ કાષ્ઠ નાત જાતનો સવાલ દેખાતો નથી.

એકાદશ સ્તંધના ૭ મા અધ્યાયના ૨૨ મા શ્લોકમાં ભગવાને કહ્યું છે કે:-

“એક બે ત્રણ અને ચાર પગવાળાં, ધણાં પગવાળાં, તથા પગ વિનાનાં ધણાં શરીરો આ જગતમાં પેદા થયેલાં છે, તેઓમાં બે પગવાળું માણસનું શરીર મને પસંદ છે.”

આ શ્લોકમાં કહ્યું છે કે સહિ પ્રાણીઓમાં માણસ મને વધારે વહાલું છે. માણસમાં મુસલમાનો પણ આવી જાય છે. આ શ્લોકનો અર્થ તો તદ્દન ઉઘાડો છે જેથી જોઇ શકાય છે મુસલમાનો પણ માલીકને નાપસંદ નથી. માણસ માલીકને એક પસંદ છે. તેનો અર્થ એજ કે તેની નેકી પસંદ છે. હિંદુઓની પણ નેકીજ માલીક પસંદ કરી શકે છે, ધુરાઇ નહીં.

અધ્યાય ૧૧ના ૪૫મા શ્લોકમાં ભગવાને કહ્યું છે કે:-

“સર્વ પ્રાણીઓમાં હું ક્ષેત્રજ રૂપે રહેલો છું તેવી સર્વત્ર સમ દ્રષ્ટી રાખી પુજન કરવું.”

સહિ પ્રાણીઓમાં માલીકની કુદરત રહેલી છે એવું બરાબર સમજી માલીકની બંદગી કરવી. કાષ્ઠને હલકો ગણવો નહીં એ આ શ્લોકમાં જતાવેલું છે.

અધ્યાય ૧૨ના શ્લોક ૭માં ભગવાને કહ્યું છે કે:-

“પ્રહલાદ, બલીરામ વિગેરે ધણા જણ સત્સંગથી મને પામ્યા છે. આ લોકો વેદ જણ્યા નહોતા. તેઓએ જાણવા માટે મહાત્માઓની સેવા પણ કરી નહોતી. તેમ તપ પણ કયું નહોતું તો પણ સત્સંગથી મને પામ્યા હતા.”

આ શ્લોકથી જણાય છે કે જગવાનને પામવા માટે જપ તપની કાંઈ જરૂર નથી. ફક્ત સત્સંગની જરૂર છે. અને જ્ઞાનીઓ સાથે એસી લાભ મેળવવો એજ સત્સંગ છે. જ્ઞાની ગમે તે જતનો હોય તે જોવાનું નથી, પણ ફક્ત જ્ઞાન જોવાનું છે.

અધ્યાય ૧૯ના ૪ થા શ્લોકમાં જગવાને કહ્યું છે કે:-

“જે ફળ જ્ઞાનના લેશથી થાય છે તે ફળ તપ તીર્થ જપ દાન અથવા તો બીજા પવિત્ર પદાર્થો આપી શકતા નથી.”

આ શ્લોક જ્ઞાનથી કેવું ફળ મળે છે તે જણાવે છે. અને તપ, તીર્થ, જપ દાન, વિગેરેથી પણ જ્ઞાનને ચડતું બતાવે છે અને ઉપલા શ્લોકની વાતને ટેકા આપે છે. અધા જ્ઞાનીઓમાં આત્મા સરખો છે એટલે અધાનું જ્ઞાન એકજ છે.

અધ્યાય ૨૧ ના ૫ મા શ્લોકમાં જગવાને કહ્યું છે કે:-

“આત્મા પણ સર્વમાં એકજ છે માટે ખરું જોતાં કોઈમાં પણ શુદ્ધતા કે અશુદ્ધતા નથીજ.”

ઉપલા શ્લોકથી સાફ જણાય છે કે જ્ઞાન એજ સર્વથી ચડતી વસ્તુ છે અને તે મેળવવામાં ઉંચ નીચનો સવાલ આવી શકતોજ નથી. આ વાતને માટે જગવદ્ ગીતાના ઉપલા આધાર કરતાં બીજો કયો આધાર ચડતો મેળવી શકાય એમ છે? જે લોકો ગીતાને માને

છે તેમને માટે તો ઉપલા આધાર બસ છે. આટલું જાણ્યા પછી પણ જે ભેદભાવ રાખવો હોય તો જેવી મરજી. પણ એ શાસ્ત્રથી તદ્દન ઉલટું ચાલવા બરાબર ગણાશે.

આજ આધારે નીરાંત મહારાજે પણ ભેદભાવ રાખ્યો નથી અને તેથીજ તેમણે પીર અમન સાહેબને પોતાના ગુરૂ કયા હતા જેની સાખીતી આપણે તેમના પોતાનાજ ભજનમાં આગળ આપી ગયા છીએ. વળી ખીજી પણ સાખીતીઓ તેને માટે મોજુદ છે.

તા. ૧૬ જુન ૧૯૨૨ના “પોલીટીકલ બોમીઓ” પેપરના અંકમાં ૧૫ મા પાને એક લેખમાં લખવામાં આવ્યું છે કે:—“ગુજરાતમાં અને ખાસ કરીને રેવા અને મહી નદીના વચલા પ્રદેશમાં નીરાંત પંથ ચાલે છે તે કરજણ તાલુકાના દેયાણુ ગામના તલબદ્દ કોળી ભગત નીરાંત નામે હતા તેમના નામથી ચાલે છે. આ નીરાંત ભગત પીર અમન સાહેબના ચેલા હતા. અને પીર અમન સાહેબ એ એકલબારાવાળા પીર કાયમદીન બાવા સાહેબના (શિષ્ય) ચેલા હતા. ધિગેરે તેમાં ચોખ્ખું લખેલું છે.

મુંબાઈ હાઈકોર્ટના વકીલ મીં. રતનશાહ કોયાજી સાહેબ બીં. એં. એલં. એલં બીં. એમણે પીર “કાયમદીન બાવા સાહેબ” (એક વેણ્ટેરીઅન મહાત્મા) નામની એક ચોપડી લખી છે તેમાં તેમણે લખ્યું છે કે:—“જેવી રીતે આ ખારવાઓના ગુરૂ પુંજબાવાને પીર (કાયમદીન બાવા) સાહેબ તરફથી ન્યામત મળી હતી તેવીજ રીતે ગુજરાતમાં રેવા અને મહી નદીના વચલા પ્રદેશમાં નીરાંત પંથ ચાલે છે તે પંથના સ્થાપકને પીર સાહેબના એક શિષ્ય પીર અમન સાહેબ તરફથી ન્યામત મળી હતી. આ નીરાંત પંથ

કરજી તાલુકાના દેશી આમના તળખદા કોળી ભગત નીરાંત નામે હતા તેમના નામથી ચાલે છે. નીરાંત ભગત પીર અમન સાહેબના ચેલા હતા અને અમન સાહેબના ગુરૂ પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ હતા” વિગેરે તેમાં લખેલું છે.

મગરોલની ગાદીના મુળ સ્થાપક પીર મોટામીયા સાહેબ જે આજથી દહોડસો વરસ ઉપર થઇ ગયા છે તેમના પરચાની એક ચોપડી મીં. ઉમરબાઇ બંડારી તરફથી છપાઇ છે તેના ૧૭૬મા પાને લખ્યું છે કે:—“સૈમદ અમન સાહેબ જે નીરાંત ભગતના ગુરૂ હતા તેમના પીર દાદા કાયમદીન બાવા સાહેબ છે. નીરાંત ભગતે આખો નીરાંત પંથ ચલાવેલો છે, તો તે પંથના લોકો પણ પીર કાયમદીન બાવા સાહેબને માને છે.” પંડીત રાજેન્દ્રનાથે પણ પાતાના પુસ્તકમાં નીરાંત મહારાજને મુસલમાન ફકીરના ચેલા બતાવેલા છે.

તે ઉપરાંત આજથી દસ બાર વરસ ઉપર મુંબાઇ “ગુજરાતી” છાપાના દીવાલીના અંકમાં “નીરાંત પંથ”ની હકીકત છપાઇ હતી તેમાં પણ નીરાંત મહારાજના ગુરૂ અમન સાહેબ બતાવેલા છે. વળી વડોદરાના શ્રીમંત મહારાજ સર સયાજીરાવ ગાયકવાડની આજ્ઞાથી નીરાંત પંથના ભજનોની ચોપડી બહાર પાડવામાં આવી હતી તેમાં પણ એ ઇશ્કારો છે. આ તમામ હકીકત ઉપરથી જોઇ શકાય છે કે નીરાંત મહારાજ મુસલમાન ધર્મગુરૂનાજી શિષ્ય હતા અને તેમના ઉપદેશથીજ તેમને જ્ઞાન મળ્યું હતું. આવી ચોખ્ખી સાબીતીઓ એ માટેની આપવામાં આવે છે છતાં પણ એ વાતનો મતામતીથી ઇનકાર કરવામાં આવે તો કાંઇ ઇલાજ નથી. નીરાંત મહારાજ અને હરીગુરૂ મહારાજ એકજ ગુરૂના શિષ્ય હતા. બાવદાસ મહારાજ હરી-

ગુરના ચેલા હતા જેમના પંથના ધણા લોકો આજે પણ પીર અમન
સાહેબની જગાએ ધણા આવે છે જે એ પીરની જગાના મુળવર
-પૂનરી ચોખ્ખું જણાવે છે.

અંતરાય પડાનારા ભુલ કરે છે.

નીરાંત પંથ, લાવદાસ પંથ, અને કચીરપંથ એ મુસલમાન
મહાત્માઓથી મળીને ચાલવાનું જ શિક્ષણ આપે છે કારણ કે એ
પંથોનો સબંધ મુસલમાન ધર્મગુરુ સાથે વધારે છે. મુસલમાન
મહાત્માઓને ખોટા ગણવા એ સારા પુરોહીની નીંદા કરવા બરાબર
છે અને આવી નીંદા કરવાનો કોઈ પણ પંથમાં હુકમજ વધો.
આ પંથોના કોઈ કોઈ ભગતો ખાલી આડંબર કરીને મુસલમાનોને
બુદ્ધા મણે છે પણ ખરું જોતાં તેઓ પોતેજ પોતાના પંથની હકી-
કતથી વાકેફ નથી. વળી કેટલાક લોકો એવા છે કે તંબુરા અને
પુસ્તક લઈને નીકળી પડે છે અને વગર અધિકારે લોકોને કંઠીઓ
બાંધવા માંડે છે. પણ સમજવું જોઈએ કે નિયમ પ્રમાણે કંઠી તેજ બાંધે કે
જો તે પંથના કોઈ ગાદીપતિ ધર્મગુરુ મહાનત બનાવી ગુરપદનો અધિકાર
આપે. આવો અધિકાર પંથના લોકોની સલા વચ્ચે ચાદર ઝોરાડી આપ
વામાં આવે છે. જ્યાં સુધી આવો અધિકાર ન મળ્યો હોય ત્યાં
સુધી માત્ર તે પંથની કંઠી બંધાવવાથી કે તેમાં ચેલા થવાથી બીજા-
ઓને કંઠી બાંધી ચેલા બનાવવાનો હક મળતો નથી. આ પંથના
વગર અધિકારવાળા જે કંઠીઓ લોકોને બાંધે છે તે અધરીઆ અને
નકામી ગણાય છે. માટે ગુર પાસે બરાબર પુરું જ્ઞાન લઈ એવા
અધિકાર મેળવીને એ કામ કરવાનું છે. વળી ચેલા થનારાઓએ પણ

કંઠી બંધાવના પહેલાં પુરી ખાત્રી કરી લેવી જોઈએ કે કંઠી બાંધનારને એવો અધિકાર મળ્યો છે કે કેમ. કોઈ માણસ પદ બનાવે, અથવા લાજન સારા ગાય, કે જીભે કચણી કથે કે બરા છટાથી બોધ કરે, અથવા પોતે બાહ્ય હોય તો તેથી તે ગુરુ થઈ જવાને લાયક નથી. ગુરુ તો તેજ થઈ શકે છે કે જેને જ્ઞાની ગાદીપતિ ધર્મગુરુ ચેલા કરવાનો નિયમસર અધિકાર આપે. હાલ તો જેની મરજી આવે તે ગુરુ થઈ નીકળી પડે છે અને લોકોને ચેલા બનાવે છે.

લોકો જ્ઞાન માટે પોતાની મરજી પ્રમાણે કોઈ સારા ગુરુ પાસે જાય છે તેમને આવા નીકળી પડેલા લગતો એવું સમજાવે છે કે આપણા હિંદુઓમાં વિદ્યા ક્યાં જોઈ છે કે બીજાઓ પાસે શિક્ષણ લેવા જાય છે? આપણા ત્યાં કંઈ વસ્તુ નથી કે બીજાઓનો આસરો લેવો પડે છે? આપણા ત્યાં જ્ઞાન શીખવનારા ક્યાં જોઈ છે કે પારકાઓના ત્યાં જાય છે? હવે આવું કહેનારા પોતેજ કેવા વિકારથી આવું કહી રહ્યા છે તેનો વિચાર કરતા નથી. તેઓ એ તો જાણે છે કે હજારો હિંદુભાઈઓ વેદ-સંસ્કૃત-મુકીને અંગ્રેજીનું રાતદીવસ ગમે તે કામના માણસ પાસેથી શીક્ષણ લઈ રહ્યા છે. અંગ્રેજી એ કાંઈ હિંદુઓની વિદ્યા નથી તો પછી એનું શિક્ષણ અને જ્ઞાન ગમે તે કામના માસ્તર પાસેથી લેવામાં આવે છે તો ત્યાં કેમ એવું કહેતા નથી કે આપણા ત્યાં વિદ્યા અને જ્ઞાન ક્યાં જોઈ છે કે બીજાઓ પાસે શિક્ષણ લેવા જાય છે. હજારો હિંદુભાઈઓ અંગ્રેજો, પારસીઓ, યહુદીઓ, મુસલમાનો વિગેરેની નોકરીમાં રહી તેમનો આસરો લઈ રહ્યા છે. અંગ્રેજ સરકારની અને અંગ્રેજ કંપનીઓની નોકરીમાં જોઈએ તેટલા હિંદુઓ છે અને તેમના આસરે પોતાનું ગુજરાન

ચલાવે છે. જ્યારે માયા મેળવવા તાબેદારી માટે ખીજઓના આસરે જવામાં આનંદ માનવામાં આવે છે તો પછી જ્ઞાન મેળવવા ખીજઓનો આસરો લેવામાં શું વાંધો છે ? જ્યારે પાપી પેટ ભરવા માટે ખીજઓના દરવાજા ઠોકી તેમની તાબેદારી મેળવવા રાત દીવસ કાશીરો કરે છે તો તે વખતે કેમ એવું શીખવતા નથી કે આપણા ત્યાં કંઈ વસ્તુ નથી કે ખીજઓનો આસરો લેવો પડે છે ! વળી હાલ તો હિંદુભાઈઓ ઇંગ્લાંડ, અમેરીકા, જરમની વિગેરે ઠેકાણે વિષમશિક્ષણ મેળવવા હજારો રૂપિયા ખર્ચીને પણ જાય છે, અને અંગ્રેજોની વિદ્યા ભણવા અને તેમનું જ્ઞાન મેળવવા અંગ્રેજોને પોતાના પ્રોફેસર-ગુરુ તરીકે જાહેર રીતે સ્વીકારે છે તો તે વખતે એમ કેમ કહતા નથી કે આપણા ત્યાં શીખવનારા ક્યાં ઓછા છે કે પારકાઓના ત્યાં જાય છે !

જો એમ કહેવામાં આવે કે એ તો રાજની લાણીનું જ્ઞાન છે અને તે ઉપયોગી હોવાથી મને ત્યાંથી શીખવા કાંઈ વાંધો નથી તો પછી ઇશ્વરી જ્ઞાન શું ઉપયોગી નથી ? અને છે તો પછી તે ખીજઓ પાસેથી શીખવામાં શું વાંધો છે ? વળી એમ કહેવામાં આવે કે અંગ્રેજ સરકારની અને અંગ્રેજ કંપનીઓની નોકરીમાં જોડાઈ અંગ્રેજોની તાબેદારી કરીએ છીએ તેમાં અમને જે ખર્ચ મળે છે તે દેશના પૈસા માંથી મળે છે, એમાં અંગ્રેજોનું કાંઈ નથી, તો અહીં એમ પણ કહી શકાય કે જે જ્ઞાન મળે છે તે તો માલીકના રસ્તાનું છે એમાં ખીજ-ઓનું કાંઈ નથી. જેમ અંગ્રેજો પાસેથી માયા મેળવવા માટે તેમની તાબેદારી કબુલ કરવા તેમજ તેમની પાસેથી વિદ્યાનું જ્ઞાન મેળવવા માટે તેમને પોતાના ગુરુ તરીકે કબુલ કરવા હિંદુભાઈઓ વાંધો લેતા

નથી તો પછી અહીં મુસલમાનો પાસેથી જ્ઞાન મેળવવા માટે તેમને ગુરૂ તરીકે માનવા તેમને વાંધા હોઈ જ શું શકે ? અંગ્રેજોની તાબેદારી કરવા તેમના આસરે જાય છે, તેમના ગુલામ બાનંદથી બને છે, તેમની વિદ્યા શીખે છે, તેમને પોતાના શિક્ષક-ગુરૂ તરીકે કબુલ કરે છે અને તેમની પાસેથી માયા પણ મેળવે છે. તો તે વખતે કાંઈ કંઠીઓ બાંધનાર હોંદુ ગુરૂ કે ભગત એમ કહેવા બહાર પડતો નથી કે તમે આપણું ધર છોડીને બીજે શા માટે ફાંફાં મારો છો ? આવું કહેવું તો બાળક પર રહ્યું, પણ તેમાંના કૈટલાક તો પોતાનું પેટ ભરવા અંગ્રેજ સરકારની અને અંગ્રેજ કંપનીઓની વરસોના વરસોથી તાબેદારી કરે જાય છે અને લોકોને સમજાવે છે કે તમે બીજાઓનો આસરો કેમ લો છો ! કદાચ એમ દલીલ કરવામાં આવે કે આ તો એક વહેવારની બાબત છે. તો આપણે કહીશું કે તેમાં પણ સત્ય સદાચાર અને નીતીની જરૂર છે. માખેન અને સ્ત્રીની કાયામાં કાંઈ ફેર નથી પણ વહેવારમાં નીતીનો અને નેહનો ખ્યાલ જરૂર રાખવો પડે છે. ભગત કે ગુરૂ કહેવાડવું સહેલું છે પણ તે પ્રમાણે ચાલવું એ તો મહા મુશ્કેલ છે. જે માણસ હિંમત નીચના ખ્યાલમાં પડેલો હોય તે ભકતી શું કરી શકે ? જે માણસ માયાની જળમાં સપડાએલો હોય તે ભકતી શું કરી શકે ? જે માણસ વાતવાતમાં છેડાઈ પડે તે ભકતી શું કરી શકે ? જે માણસ સ્ત્રીઓને જોઈ આપો ભુલી જાય તે ભકતી શું કરી શકે ? ભકતભાળમાં લખ્યું છે કે કબીર સાહેબે કહ્યું છે કે:—

કામી કોધી લાલચી, તાસે ભકતી ન હોય,
ભકતી કરે કોઈ સુરમા, જત વરન ફલ ખોય.

જાત બાતનો ખીયાલ રાખતા નથી તેજ ભક્તી કરી શકે છે અને એમનું જ આકીન માલીક ઉપર મજબુત હોય, આકી ઉંચપણાની મમતમાં ખેંચાઈ ખીજઓને હલકા ગણનારા મ્હોડે પોતાને બલે ભગત કે ગુરૂ કહે પણ તેઓ ખરું પુછો તો ખુદના તાબેદાર હોતા નથી પણ સ્વાર્થના તાબેદાર હોય છે એ તેમની રહેણી કરણીજ કહી આપે છે. રાત દીવસ જીકું બોલે છે, જીકી નોંધો દક્ષતરમાં લખે છે, લોકોની પાસેથી રૂસવત લે છે, લોકોનો માલ કહાડી લે છે. અને ઉપરીઓ આગળ જીકી જીખાનીઓ આપે છે. આવું હમેશાં કરે છે અને પોતાને ભગત અને ગુરૂ પણ જણાવે છે ! પોતાના પેટને માટે ગાયનું બેંસ અને બેંસનું ગાય નીચે કરનારા પોતાને ગુરૂ કહેવરાવવા કાશીશ કરે તો તેમની મરજીની વાત છે પણ જ્ઞાનીઓ અને મહાપુરૂષોનો માર્ગ તો તે વાત કદી કબુલ કરી શકે નહીં. ત્યાં તો સત્ય, સદાચાર, નીતી, અને પ્રેમ ભક્તી વગર ખીજ ચીજનું કામજ નથી. મ્હોડે બોલવું જીકી વાત છે અને કરવું જીકી વાત છે કહ્યું છે કે:-

કેહતે પણ કરતે નહીં, મ્હું કે બડે લખાડ,
કાલા મ્હું લે જાઈંગે, સાહેબ કે દરબાર.

માટે કહેણી અને રહેણી એકજ પ્રકારની રાખવી જોઈએ. અને મહાપુરૂષોની માફક પોતાના મનને મારી નાખવું જોઈએ. મન મરવા વગર ભગત કે ગુરૂ થઈ શકાતું નથી. પોતાનું સાઈ અને ખીજનું ખોદું, અને પોતે ઉંચા અને ખીજ નીચા એવા ખ્યાલની વાતો એ ખરી ભક્તીની નીશાની નથી. માલીકનું નામ એજ ખરી વસ્તુ છે અને તે જેને મળે તેજ ખરો છે. માલીકનું નામ

એ કાંઈ કાંઈનો ઇન્જરો નથી. કહ્યું છે કે?—

હડી પડી મેંદાનમેં, સખ ખેલનકું આય,
નહીં કીસીકે આપકી, ઝીતે સો લે જાય.

અહીં તો “મારે એની તલવાર, અને પાળે એનો ધરમ” એ વાત છે. હીંદુ મુસલમાનનો સવાલજ નથી. જો એવું હોત તો ધરમદાસ કળીર સાહેબના અને નીરાંત મહારાજ અને હરીશ્વર મહારાજ પીર અમન સાહેબના ચેલા થાતજ નહીં.

હીંદુનો અર્થ ‘હીંસાથી દુર રહેનારો’ એવો સામાન્ય રીતે કરવામાં આવે છે. હીંદુ જ્ઞાત્ર પ્રમાણે હીંસા ત્રણ પ્રકારની છે. ૧ માનસીક ૨ વાચિક ૩ કાર્યિક. કાંઈ માણસનું હુકું તાકવું એ જીવહીંસા છે. કાંઈ માણસને કડવો ખોલ કહેવો એ જીવહીંસા છે. અને કાંઈને થપડ મારવી એ પશુ જીવહીંસા છે. આ ત્રણ પ્રકારની જીવહીંસાથી બચનારો માણસ ખરો હીંદુ ભક્ત કહેવાય છે. વ્યાજના થોકડા ચડાવી ગરીબોનાં ગળાં રહેંસવાં, પેટની દીકરીઓ વેચી દોકડા ઉભા કરવા માટે તેમને સો હાથના ખાડામાં હડસેલવી, ખોટા લેખ લખી કે ખોટી જુઝાનીઓ આપી લોકોનું પડાવી લેવું, પોતાની ખાનદાનીના નામે કન્યાના આપ પાસેથી ભારે આંકડો લેવા તેનું ધર તળીયા ઝાટક કરવું, વિગેરે કામો અધાર જીવહીંસાના છે. અને મરઘી કે બકરી મારવા કરતાં જરાપણુ ઉતરતાં નથી; બલકે સેંકડે દરજે ચક્તાં છે. ઉપલાં કામ ધોળે દીવસે કરનારા ભાઈઓ મુસલમાનોને મરઘી અને બકરીના નામે મહેલ્લા મારે એ પશુ જોવા જેવું છે ! ઉપદેશમાં આવી ખાખતો લોકોને કહેવી જોઈએ એ વાત ખરી છે; પશુ

તે એકને નહીં પણ બંનેને સરખી રીતે કહેવી જોઈએ, અને તેજ સમાનતા છે. ગોશ્વ-માંસ ખાનારા ક્ષત્રીઓ તથા મુસલમાનો અને ફળાહારી બ્રહ્મણ, વાણીઆ બધા કોઠડીમાં કે આગગાડીમાં સાથે બેસે છે ત્યારે એકજ પવનનો સ્વાસ લે છે અને દરેકના શ્વાસનો પવન એક બીજામાં જાય છે. વળી તેઓ બધા નદી કે તળાવમાં ન્હાય છે ત્યારે એકજ પાણી બધાના મ્હોડામાં જાય છે આ મામલો તો ઉધાડો છે. હવે અહીં બેદલાવની વાત જોટલી રાખીએ તેટલી આપણા મનની છે. અહીંસાનો નિયમ બેશક પાળવો જોઈએ પણ તેમ કરવામાં બીજાઓને દુઃખ તો નજ દેવું જોઈએ. પોતપોતાનું સાચવવું જોઈએ, કહ્યું છે કે:-

કબીરકા ઘર ચોકમેં, ગલકટ્ટેકી પાસ,

કરેગા વો પાયગા તું કયું રહેતા ઉદાસ.

મુસલમાન મહાત્માઓ જીવદયામાં એટલા બધા આગળ વધેલા હતા કે ગોશ્વ-માંસ ખાવાનું તો શું પણ કેટલાક તો દહીં દુધ પણ એ વિચારથી ખાતા નહોતા કે એ પણ માંસ અને ચર-ખીનું સત્ત્વ છે. હાલ પણ એવા મુસલમાન મહાત્માઓ છે જે જીવ દયાનું સારી રીતે પાલન કરે છે. મનને કાળુમા રાખવા માટે સાત્ત્વિક ખોરાકની જરૂર છે અને તેમાં ફાયદો છે. પણ જીવદયા સાથે બીજી પણ લકતી અને જ્ઞાન માટે ધણી ચીજોની જરૂર છે. એ યાદ રાખવું જોઈએ. જે માણસ જીવદયા નેહી અને પુરુષાર્થમાં આગળ વધેલો હોય તે ગમે તે કામનો હોય તો પણ તેને સારોજ ગણવો જોઈએ. એમાં નાતજાતનો કાંઈ સવાલજ નથી.

હાલ કેટલાક હીંદુ સુધારકો શુધ્ધીની રીતથી મુસલમાનોને શુધ્ધ બનાવી હીંદુ સમાજમાં લેવા માગે છે અને તે વાતને વેદ પ્રમાણેની બતાવે છે. એટલે તેમના ખ્યાલ પ્રમાણે મુસલમાન પણ વેદ ક્રિયાથી હિંદુ થઈ શકે છે. જ્યારે હીંદુ સુધારકોની વેદ ક્રિયાથી મુસલમાન હીંદુ બની શકે છે અને તેને વેદ શાસ્ત્ર કબુલ કરે તો તેનાથી પણ ચઢતી ઇશ્વરી જ્ઞાનની ક્રિયાથી તે હીંદુઓનો ગુરૂ પણ બની શકે. આ ખ્યાલથીજ કદાચ હીંદુ જ્ઞાનીઓએ મુસલમાનોને મહાત્મા તરીકે પોતાની સાથે લીધા હશે અને તેમ કરી પોતાની સમાજમાં વધારો કર્યો હશે. આ પણ એક પ્રકારની ચઢતી શુધ્ધી છે જેને માટે હીંદુ સુધારકોએ ખુશ થવું જોઈએ. સુધારકો વહેવાર તોડીને શરીરની શુધ્ધી કરવા માગે છે જ્યારે મુસલમાન મહાત્માઓ વહેવાર કાયમ રખાવીને આત્માની શુધ્ધી કરાવા માગે છે. આટલોજ ફેર છે.

આચાર વિચાર ભલે કાયમ રહે.

કેટલાક હીંદુભાઈઓ કહે છે કે આલકષેટનો વહેવાર કાયમ રાખવાથીજ જ્ઞાનમાં આગળ વધાય છે. આ વાત કદાચ તેમના ધારવા પ્રમાણે ખરી હશે. પણ એવા દાખલા પણ હીંદુભાઈઓના પુસ્તકોમાં મળી આવે છે? જ્યાં મહાપુરૂષોએ એવા વહેવારને માલીકની જ્ઞાનની એકતા માટે બાબુ હાથે મુકી દીધા છે. નરસિંહ મહેતા ઢેડવાડે ભજન કરવા જતા હતા અને મીરાંબાઈ પોતાના ગુરૂ રૌલીદાસ ચમરના ત્યાં જતા હતા. વળી કૌશીક મુનિ ધર્મવ્યાધ નામના ઢેડને ત્યાં જ્ઞાન સીખવા જતા હતા. મીરાંબાઈ અને કૌશીક મુનીના તે

ચુરની ચમાર બાને દેડ હતા. હવે ચુરની સેવામાં જમારે આ બે જણા જતા હશે તો તેઓ તેમના પગે પથ્થુ પડતાં હશે, અને તેમને પોતાનાથી ચડતા સમજી તેમને જાડતાં પથ્થુ હશે. કદાચ આ વાત આપણા હંચા ભાઈઓ માનવા તૈયાર ન હોય તો આપણે તેમને બીજા દાખલા આપીશું.

નાભાજીની “લક્ષ્મી માળ” નામનું પુસ્તક જે વૈષ્ણવોમાં એક માન પામેલું પુસ્તક ગણાય છે અને જે અમદાવાદના એક શ્રી સાકરલાલ શુભાષીદાસ નામના હિંદુ ગૃહસ્થે લખાવેલું છે તેના ૨૬૩ મા પાને “વાદમીકજીનો પરચો” એ મથાળા નીચે લખવામાં આવ્યું છે કે “મહાભારતનું સુધ્ધ થયા પછી પાંડવોને કુલધાતનો દોષ હોયવા જમારે શ્રી કૃષ્ણે રાજસૂય યજ્ઞ કરાવ્યો ત્યારે ત્યાં એક પ્રાંચ સુખી શંખ સુક્યો હતો, તે યજ્ઞ પરીપૂર્ણ થયો તો તે પોતાની મેળે વાગ્યો એવો તેનો સંકેત કરી રાખ્યો હતો. પછી યજ્ઞ પુરો થયો અને શંખ વાગ્યો નહીં ! ત્યારે શ્રી કૃષ્ણજીને પાંડવોએ પૂછ્યું કે શંખ કેમ વાગ્યો નહીં ? ત્યારે શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે એક સાધુ મારો લક્ષ્મી છે તે તમારે ત્યાં જન્મવા વગર રહી ગયો છે તેથી શંખ વાગ્યો નહી. ત્યારે પાંડવોએ પૂછ્યું કે તે કાણ છે અમને તે બતાવો. તે ઉપરથી શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે તે અતીચૂપ્ત જાત છે અને તે લાંગીઆવાડમાં રહે છે. તેનું નામ વાલીઓ સ્વપ્નમાં છે અને મારો પરમ લક્ષ્મી છે. માટે તમે તેને બાવીને જમાડીને તૃપ્ત કરો એટલે તે શંખ વાગશે. તે ઉપરથી બીમસેન તથા અરજુન તેમને (લાંગીને) ઘેર ગયા અને વિનંતી કરીને તેમને હંચકાને તેડી લાવ્યા. શ્રી કૃષ્ણજી તેમનો હાથ પકડીને પાકણાળામાં લાવ્યા અને ઘોષદીને કહ્યું તમે જાણે વમાન

ભાગ્યની સફળતા સમજાવે, તમે રસોઈમાં કાંઈપણ કસર રાખશો નહીં. તે ઉપરથી દ્રૌપદીએ આખી રાત વેડી જીતી બંધ રસોઈ કરી અને તે પેલા સ્વપય (ભંગી)ને પીરસી. સ્વપયજી પરમેશ્વરને ભોગ ભગાવીને પછી બધું એકઠું કરીને ખાવા માંડ્યા એટલે પેલો શંખ થોડો થોડો વાગવા માંડ્યો, અને પાછો તરત બંધ થઈ ગયો. ત્યારે તેમણે શંખને કારણ પૂછ્યું, ત્યારે શંખે કહ્યું કે તમે દ્રૌપદીને પુછો. ત્યારે દ્રૌપદીએ કહ્યું કે જમાડતાં મને એવો વિચાર આવ્યો કે આખરે આ ચંડાળ છે તેથી મારી રસોઈની કાંમત તે શું જાણે ! મેં રાત વેડીને જીતી બંધ આ રસોઈ કરી અને સ્વપયજીએ તો બધું એકઠું કરીને ખાધું. બીજે દિવસે ફરીને રસોઈ કરાવી અને તેમને ફરીને આદર સહીત જમાડ્યા એટલે શંખ વાગ્યો. એ પ્રમાણે ભગતનું મહાત્મ્ય પોતે વધાર્યું,” વિગેરે “ભક્ત માળા”માં લખેલું છે. હવે અહીં ભીમસેન અને અરજુનનું સ્વપય ભંગીને તેમના ઘેર જઈ “ઉંચકાને” લઈ આવવું, શ્રી કૃષ્ણજીનું તેમને હાથ પકડીને પાકણાળામાં લઈ જવું, અને દ્રૌપદીજીનું તેમને પોતાના હાથે પીરસવું એ શું બતાવે છે ? શું આમાં હાલનો વહેવાર સચવાય છે ? વળી મોટા મોટા ઉંચ કુળના લોકો ખાઈ ગયા તો શંખે કાંઈની ભક્તી માટે સાક્ષી પુરી નહીં અને આ ભંગીની ભક્તી માટે સાક્ષી પુરી તો તે શું બતાવે છે ? શું અહીં નીચ એ ઉંચ થઈને નથી ઉભો રહેતો ? તેથીજ કહ્યું છે કે:-

સુપય ભગતે જબ આસ ઉઠાયો,

સંખ હી ખાવ્યો ગગન ચડ ઉંચે.

બીજું દ્રષ્ટાંત એજ “ભક્તમાળા”ના ૧૯૫મા પાને શ્રી મોરારી હામડું આપ્યું છે.

શ્રી મોરારીદાસ કરીને એક મહાત્મા હતા અને તે એક રાજાના
 ગુરુ હતા. તે જમારે એક વાર રાજાની કરીને આવતા હતા ત્યારે રસ્તામાં
 તેમને એક ઠેકાણે ઠેકવાડામાં તેમના કાને સવાલ પડ્યો કે જે ચર્ચા-
 મૃતના અધિકારી હોય તે આવજો. એટલે તે સાંભળીને તે ખમચાઇને
 ઊભા રહ્યા. ત્યાં આગળ એક ચમાર ભકતનું ઘર હતું અને તેણે
 ઠાકાર સેવા કરી રહીને ચર્ચામૃત લેવાને પોતાના ઘરના માણસોને
 હાંકી મારી કે જે ચર્ચામૃતના અધિકારી હોય તે આવજો. એટલે
 તે અવાજ સાંભળી મોરારીદાસે વિચાર કર્યો કે શું હું ચર્ચામૃતનો
 અધિકારી ન કહેવાઉં ? એમ વિચારીને પોતે ચમારના ઘરમાં પેઠા
 એટલે તે ચમાર આવરે બની ગયો. કારણ કે મોરારીદાસ તો રાજાના
 ગુરુ હતા. ચમારે મોરારીદાસને પોતાના ઘરમાં આવેલા જોઇને તેમને
 કહ્યું કે હે મહારાજ ! આ તમે શું કયું ! હું તો એક પુરુષ
 માણસ છું માટે તમે મારા ઘરમાં પેઠા એ તે શું કહેવાય ! પછી
 મોરારીદાસે ચર્ચામૃત માગ્યું. ત્યારે તેણે કહ્યું કે મારાથી તે કેમ
 અપાય ! ત્યારે મોરારીદાસે તેને કહ્યું કે તું ઠાકાર સેવા કરે છે
 અને તારો ભાવ સાચો છે માટે તું અમારાથી એટલે છે તેથી તારા
 આગળ અમે પુરુષ કહેવાઇએ. તે સાંભળીને તે ચમારની આંખમાંથી
 આંસુ વહેવા લાગ્યાં, અને તે લજવાઇ ગયો. તોપણ મોરારીદાસે તો
 તેને કહ્યું કે ઠાકારજીનું ચર્ચામૃત લેવું એમાં વર્ચાવ્રમનો કાંઈ અંધ
 નથી માટે તારે કાંઈ પણ શંકા લાગ્યા વગર તે મને આપવું યોગ્ય
 છે. તોપણ તેણે તે આપ્યું નહીં. ત્યારે મોરારીદાસે પોતાના હાથે
 લીધું અને પોતે પી ગયા. અને ત્યાં ઠાકાર સેવાનાં દર્શન કરી પોતાને
 ધેર ગયા. તે વાત આખા ગામમાં ફેલાઇ કે રાજાના ગુરુ ચમારના

ધરમાં બેઠા અને તેમણે ચમારનું ચર્ણામૃત લીધું. તે વાત ચાલતી રાગના કાને ગઈ એટલે રાગને તેથી શોચ પડ્યો કે મારા ગુરુએ આ ઘણું અયોગ્ય કામ કર્યું. પોતાના ગુરુના દર્શન કરવાનો તે રાગને નિત્ય નિયમ હતો પણ તે દિવસે આ વાત સાંભળીને તેને ગુરુ ઉપર અભાવ થયો તેથી તે ગુરુ પાસે ગયો નહીં. તેથી ગુરુએ તે આમનો ત્યાગ કર્યો અને પોતે ત્યાંથી બે ત્રણ ગાઉ હોટે એક બીજા મામમાં જઈ રહ્યા. પછી રાગને પોતાના ગુરુના દર્શન કરવાની આતુરતા થઈ તો જ્યાં તેના ગુરુ ગયા હતા ત્યાં જઈને તેમના પગે પડ્યો. તેની આંખમાંથી આંસુ નીકળી પડ્યા. મોરારીદાસ પોતાના શિષ્યથી પુછ ફેરવાને બેઠા અને તેણે મહોં પણ જોયું નહીં. એટલે રાગ ઘણો અકળાયો જેથી ગુરુ તેના ઉપર દયા લાગ્યા અને પ્રસન્ન થઈ કહેવા લાગ્યા કે 'તું મુખ' છે. ભક્તી કરતો તું બીલ-કુલ જાણતો નથી કારણકે ચમારને તું ચમાર રૂપે દેખે છે. પણ તે ચમાર તારા બધા બ્રાહ્મણો દરતાં વિશેષ (ચડીઆતો) છે. આગળ ઉપર વાલ્મીકી રૂપી થઈ ગયા કે જે જ્યાં સુધી તે બીલના સંગમાં હતા ત્યાં સુધી તે બીલમાં ગણાતા અને પછી જ્યારે તે રૂપીઓની સંગતમાં રહ્યા ત્યારે રૂપીમાં ગણાવા લાગ્યા, વિગેરે તે "ભક્ત માળા"માં લખેલું છે.

હવે અહીં રાગના ગુરુ મોરારીદાસ જે એક મહાત્મા છે તે ચમારના ત્યાં જઈ તેના ધરનું ચર્ણામૃત લે છે અને તે પી જાય છે એ શું બતાવે છે? શું આથી હાલના વિચાર પ્રમાણે વહવાર ટુટેલો ન ગણાય? પણ ખરા ભક્તોએ એ વાતની પરવાજ રાખી નથી. તેમની ભક્તી એવી મજબુત હતી કે તેમને નયજાપના વિચારજ કદી આવતા નહોતા.

ઉપલા જને દ્રષ્ટાંતો હીંદુભાષ્યોની પોતાનીજ “લક્ષ્મી ભાગા” નામની ચોપડીમાંથી લીધા છે. આ વાતો હીંદુ ભાષ્યોને માનવી હોય તો માને અને ન માનવી હોય તો તેમની મરજી. આપણે કાંઈ તેમને વહેવાર તોડવાનું કહેતા નથી. જલે તેઓ પોતાનો વહેવાર સાચવે પણ જેવો સંસારનો વહેવાર સાચવવા તેઓ ઉત્સુક છે તેવો ભક્તીનો અને જ્ઞાનનો વહેવાર પણ તેમને સાચવવો પડશે. અને તે ઉંચ નીચનો અને મારા તારાનો ભેદ મનમાંથી કઢાડી નાખવો એજ છે. જ્યાં સુધી આવો ભેદ મનમાં કાયમ રહેશે ત્યાં સુધી ભક્તી કે જ્ઞાનમાં કદી આગળ વધી શકાશે નહીં. જલે તે નિત્ય કર્મ ચેજ કરે પણ તેથી કાંઈ વળે નહીં. કળીર સાહેબે કહ્યું છે કે:—

વેદ થકે પ્રહ્લા થકે, થકે શેષ મહેષ,
જેળી જતીકો ગમ નહીં, જ્યાં સદ્ગુરુ ઉપદેશ.

પ્રહ્લા જ્ઞાન આયા નહીં; દીયો કર્મ છિટકાય
કહો કળીર વો આત્મા, નિશ્ચે નરકે જાય.
પ્રાણન પ્રહ્લા ન જાનીઆ, ગલેમેં ડાલા સૂત.
જ્ઞાન વિજ્ઞાનકી ખબર નહીં, લયા મસાણી ભુત.
સંગત લઈ તો કયા લયા, હિરદા લયા કઠોર
નવ નેજા પાની ચડે, પથર ન લીજે ઠોર.

ઉપલી હકીકત “લક્ષ્મીભાગા”માંથી લખી છે. વળી સવરી ભાષ્ય લીલડીના મુખના જુઠાં-એઠાં ખોર રમચંદ્રજીએ ખાધાં હતાં એ પણ એ પુસ્તકના રખડાં માં પાને ચોખ્ખું લખેલું છે. આ વાતો

જેને માનવી હોય તે માને, અને નમાનમી હોય તો ન માને. એમાં આપણું કંઈ જોર નથી. આતો જ્ઞાની પુરુષોની વાતો છે. જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી વહેવારમાં રહેવાને વાંધો નથી. પણ જ્ઞાનમાં ઉતરવા માટે તો ઉંચાનીચા અને “મારા તારા”ના હલકા ખ્યાલ તો કહાડવાજ પડશે. નીચે નહીં ત્યાં સુધી ભકતી કહેવા-તીજનથી. કદાચ કોઈ કહેશે એક ઉપલી વાતો તો મહા જ્ઞાની લોકોની છે તે એથી એટલું તો કહી શકવું પડશે કે એવી વાતો જ્ઞાનમાં છે. એ વાત સાચી છે અને એ રસ્તાના જીસાસુઓએ તે વિશે કદીપણ મનમાં શંકા ઉભી કરવાની નથી. ભલે પોતે વહેવારમાં રહી પોતાનું કામ કરે, એમાં કંઈ વાંધો નથી પણ આવી બાબતો માટે વાતો કરવાનો અને નકામો ખ્યાલ દોડાવાનો તેને અધિકાર નથી.

આવા દાખલા તો હીંદુ શાસ્ત્રમાં ઘણાં છે જે ઉપર સનાતની હીંદુભાષને વિશ્વાસ રાખ્યા વગર ચાલેજ નહીં. ભલે તેઓ પોતાની રીઠી પ્રમાણે જોઈએ તો આલડછેટ રાખે, પણ તેવી વાતોને ધુરી સમજે તો તે ઉપલા મહાત્માઓ ઉપર ઉપાડો દોષ મુકે છે એમજ મનાય. જેમના રસ્તે જવાનું હોય તેમના ઉપર દોષ મુકવો એ નુમરાપણું કહેવાય. માટે એવા ખ્યાલથી જીસાસુ સજ્જનોએ તો બચતાજ રહેવાનું છે. એ રસ્તાને નહીં માનનારા ભલે એવી વાતો કરે. પણ કૃષ્ણજી અને રામચંદ્રજીને માનનારા લોકોને તો તેના વિરુદ્ધ એક અક્ષર પણ બોલવાનો અધિકાર નથી. અને જે બોલે તો તેઓ એમના રસ્તે છેજ નહીં, બલકે એ બંને મહા પુરુષોથી દુરેલા છે એમજ અનુમાન થાય. જે લોકો નકામી વટાળની વાતો કરે છે તેઓ આ નીચેનું પદ વાંચી મનમાં ઉતારે તો કદાચ તેમના મનને શાંતી મળશે.

કાયા તારી શાથી વટલાણી ? મુરખ મન,
કાયા તારી શાથી વટલાણી રે હેલ. ટેક.

પાંચ તત્વની કાયા બની તારી પ્રાણી,
તેમાં માંહી ચેતન આળ્યો રે હેલ.

ચેતન કાયાને કશું વટાળ ન હોય એ તો,
ઢેડ લાંગીઆનું પીએ પાણી. મુરખ મન, ૧

જે રે વસ્તુની તારી કાયા બંધાણી પ્રાણી,
ઢેડ લાંગીઆની કાયા તેવી રે હેલ.

ચેતન તો સર્વેનો એકજ રૂપ છે,
તેમાં તેં જુદાઇ શાની આણી. મુરખ મન. ૨

બ્યાંથી તું આળ્યો ત્યાંથી સર્વ લોકો આળ્યા,
સઉનું જન્મ મરણ એક ભાતે રે હેલ.

શરીરનો ઘાટ સઉનો એકજ સરીખો,
સરખાં હાથ પગ મુખ વાણી. મુરખ મન. ૩

ખાવાના કાજે છે સઉને માટીના પદાર્થ સઉ,
માટીથી બધું ને માટી થાશે રે હેલ.

પાંચ તત્વ વિના બીજું કયાંથી આળ્યું એ તો ?
સર્વે વસ્તુ એક પરમાણી. મુરખ મન. ૪

આરે કાયામાં તારી શું રે બગડ્યું છે પ્રાણી ?
ધટ્યું ને વધ્યું તો કાંઈ નથી રે હેલ.

મન બગડ્યાથી સર્વે સંસાર બગડ્યો,
શંકા તારા મનમાં લરાણી. મુરખ મન. ૫

જે જે વસ્તુ જુએ તેને તારૂં અંગ જોજે પ્રાણી,
તેમાં ને તારામાં ભિન્ન નથી રે હેલુ.

એક બ્રહ્મ એર દ્વિતીયા નાસ્તી છે પ્રાણી,
જ્ઞાની તણી વાણી છે વખાણી. મુરખ મન. ૬

આ સંસાર એકજ બ્રહ્મ છે અને એટલાજ માટે 'એક
બ્રહ્મ એર દ્વિતીય નાસ્તી' જ્ઞાની પુરુષોએ કહેલું છે. જ્ઞાની
જનોનો સત્સંગ અને સંતનો સમાગમ કરવામાં આવે છે ત્યારે
જ્ઞાનનો હૃદય થાય છે અને સર્વ બ્રમણા નાશ પામે છે, સંશય ટળી
જાય છે અને આત્મજ્ઞાન પ્રકટ થાય છે. વળી તે નિર્ભય પદ પામે
છે. સર્વમાં એકજ વસ્તુ જુએ છે અને સર્વને એક સમજે છે
અને છેવટે મોક્ષપદને પામે છે. પણ જ્યાં સુધી વહેવાર બંધન છે,
ત્યાં સુધી આચાર વિચાર રાખવા જોઈએ. કમકે ન રાખવામાં
આવે તો તકલીફ પડે છે. લોકો લડે છે, સંતાપે છે, અને નકામા
મહેલુ મારે છે. માટે લોકોની બેલીઓ ન સાંભળવી પડે તેટલા માટે
સંસાર વહેવારમાં રહીને આપણું કામ કરવું જોઈએ. તેટલાજ માટે
કહ્યું છે કે "લોક મજે તો લોકાચાર, અને સંત મજે તો એકાકાર."
માટે એજ પ્રમાણે કામ રાખવું જોઈએ. વળી કેટલાક અદેખાઈવાળા
માણસો પણ સંત બધને નીકળે છે અને કાષ્ટ સારો માણસ
બકતી કરતો હોય અને આગળ વધતો હોય તો તે તેમને રમતું નથી.
તેથી તેને માટે આવી વહેવાર સંબંધીની બળતી વાતો લોકો આગળ

નીંદાના રૂપમાં કરવા લાગે છે, અને જાણે સત્ય ધર્મની વાત શીખવતા હોય એવો ડાળ ધાલે છે માટે તેના લોકોથી બચવાની ખાતર આચાર વિચાર સાચવવાનો છે. આવા લોકો જ્ઞાની હોવાનો દેખાવ કરે છે પણ હજી તેમનો અહંભાવ ટળેલો નહીં હોવાથી તેઓ જીદા-ધજ જીએ છે અને નકામી નીંદા કરે છે. તેઓ એ વિચાર કરતા નથી કે આ બોલે છે એ કાણ છે? સાંભળે છે એ કાણ છે? સમજે છે એ કાણ છે? અને જીવે છે એ કાણ છે? શરીર એતો નાશવંત અને જડ વસ્તુ છે અને અહીંજ ઢગલો ધમ પડી રહેવાનું છે. એ કાંઈ સાથે આવતું નથી. જે લોકો શરીરનેજ સર્વસ્વ સમજીને બેઠા છે તેમની ખાતર આચાર વિચાર પાળી તેમની જીભ યથે રાખતી જોષ્ટએ કે તેઓ ખાલી નીંદા ન કરે. આચાર વિચાર પાળવામાં કાંઈ પણ તુકશાન નથી પણ ફાયદોજ છે. કારણ કે તેથી અદેખા લોકોની પીડાથી નિર્ભય રહેવાય છે. વેહવારી માણસ વહેવારમાં રહી જે પણ પોતાનું કામ કરે તો ફળ મળે છે. એક વેપારીને ત્યાં અશીષ કે ઝેર ભરેલું હોય અને તેનો ઉપયોગ તે ખાવામાં ન કરે તો તેનાથી તે તથા તેના બાલમચ્ચાં મરતાં નથી. ભલે આખા ધરમાં ઝેર પડેલું હોય પણ જ્યાં સુધી તે ખાય નહીં ત્યાં સુધી તે કદી મરવાનો નહીં. તેજ પ્રમાણે માયામાં રહી વહેવાર સાચવવાથી કાંઈ માયા વળગતી નથી, તેમ માલીક તરફનો ભાવ કાંઈ મટી જતો નથી. ત્યાં તો ખાસ ભાવની જરૂર છે.

ગીતામાં લગવાને કહ્યું છે કે મને જે રસ્તે ભગ્યે તે રસ્તે હું તમને મળીશ. અને એ જોખમો અર્થ છે કે લગવાન માત્ર ભગવાનું માગે છે, રસ્તો માગતો નથી. મને તે રસ્તે ભગ્ય પશુ

તેમાં ભગવાનનો વિશુદ્ધ પ્રેમ આવે છે. અને આજ્ઞાનીઓનો અને અરા ભક્તોનો રસ્તો છે, જેના દ્વારા દાખલા આપણે ઉપર બતાવી ગયા છીએ. સચ્ચો જ્ઞાની ગુરુ જે રસ્તો બતાવે તે ઉપર શ્રદ્ધા રાખી પ્રેમથી અમલ કરવો એજ શિષ્યોનું કામ છે.

વળી કેટલાક હીંદુ ભગતો પોતાને અરા રસ્તાવાળા સમજી બીજાને માટે વાંધાસાંધા કહાડે છે અને તેમને ઉલટા રસ્તે ચડેલા બતાવે છે, અને જાણે પોતે જીવતે જીવત મુક્તી મેળવી ચુક્યા હોય એવો દેખાવ કરે છે. પણ તેઓ એ સમજતા નથી કે મુક્તી મેળવનારા તો જીવતે જીવત મરી મર્યાદા હોય છે. તેમનામાં બીજાને ખોટા રસ્તે ચડેલા ગણવાનો ખ્યાલજ આવી શકતો નથી. અને જો એવો ખ્યાલ લાવે તો તે આડંબરીજ ગણાય.

કેટલીક શંકાઓનું સમાધાન.

કેટલાક આર્ય સમાજીઓ કહે છે કે મુસલમાન ધર્મગુરંઓ બીલોને અને દેડાઓને પોતાના ત્યાં બોલાવી કબીરોની પુજા કરાવે છે અને હીંદુઓને દેરા ધાગા અને જંતર વીગેરે આપી વહેમમાં નાખે છે બહુ આ બધી બનાવટી વાતો છે. મુસલમાનોમાં એક ખુદા સિવાય બીજા કોઈની પુજા કરવાનું કે કરાવવાનું છેજ નહીં. પુજાને હાયક તો ફક્ત ખુદાજ છે તો પછી બીલોને તેઓ કબીરોની પુજા કરવાનું કહે એ બનેજ નહીં. એ તો ખાલી લંબેરવાની વાતો છે. વળી જંતર મંતરનું તેઓ કહે છે પણ “કામધેનુ માદળીયું” “વશીકરણ મંત્ર” “કાકશીત્ર” વિગેરેની વાતો તો આર્યો હમેશાં છાપાઓમાં તેમના પોતાના લેખિ તરફની જીવે છે છતાં આવી બાબ-

તમા મુસલમાન ધર્મગુરુઓને બદલામ કરે છે એ પણ જોવા જેવું છે ! જતર મંતરની વાતો તો હીંદુભાષ્યોમાં અસલથી ચાલુ છે એ કાંઈ મુસલમાન ધર્મગુરુઓએ તેમનામાં દાખલ કરી નથી. કાંઈ મુસલમાન ધર્મગુરુ કદાચ હીંદુભાષ્યોને જતર-તાવીજ આપતા હશે તો તે હીંદુભાષ્યોની માગણી ઉપરથી વગર પછસે આપતા હશે. હીંદુ ધર્મગુરુઓ જતર મંતર માટે પછસા લેતા હશે એટલે હીંદુ ભાષ્યો મુસલમાન ધર્મગુરુ પાસે મફત લેવા જતા હશે. મુસલમાન ધર્મગુરુઓ આ કામ પરમાર્થ માટે કરતા હશે તો તેમને પણ મળતો હશે અને તેમના હાથે ફાયદો થવાથી વધારે હીંદુભાષ્યો તેમની પાસે જતા હશે. આ પ્રમાણે જતર મંતરની આવક હીંદુધર્મગુરુઓને ઓછી થઈ જાય હશે તેથી તેઓ મુસલમાન ધર્મગુરુઓની વિરૂધ્ધ એવી વાતો ફેલાવતા હશે. વેદ મંતર તો આર્યસમાજીઓ પણ પોતાના ફાયદાને માટે લેણું છે અને બીજાઓ પાસે લણાવે છે. જો મંતર જતરમાં ફાયદો ન હોય તો એ કામ બંધ કરી દેવા કોઈ ના કહેવું નથી. મુસલમાનોને એમાં બદલામ કરવાની શું જરૂર છે ! જે હીંદુ ભાષ્યોને મુસલમાન ધર્મગુરુથી ફાયદો થતો હશે તે તેમની પાસે જતા હશે. અને પોતાના બાળબી ફાયદા માટે કોઈની પાસે જવામાં ધર્મની કાંઈ બનાઈ નથી હીંદુભાષ્યો આવું સમજીનેજ મુસલમાન ધર્મગુરુ પાસે જતા હશે. મુસલમાન ધર્મગુરુ હીંદુભાષ્યોની લાગણીને ખાતર તેમનું કામ મફત કરી આપતા હશે તો પણ જો આર્યસમાજીઓ કે તેમના કોઈ ધર્મગુરુ હીંદુભાષ્યોનું કામ મફત પરમાર્થની ખાતર કરી આપવા રાજી હોય તો એમાં મુસલમાનોને કાંઈ વાંધા નથી. બધે તેઓ કરે, પણ તેમનામાં એ આત્મીક શક્તિ છેજ નહીં.

જ્યાં સ્વાર્થ હોય ત્યાં પરમાર્થ શી રીતે આવે ? તેમને તો ઢેડાઓને, બીલોને અને ખીજા હીંદુઓને પોતાના જેવા આર્થસમાજો બનાવી પોતાના ટોળામાં ખેંચવા છે. અહીં પરમાર્થની વાત જ ક્યાં છે ?

ઢેડાઓનો ઉધ્ધાર કરવાના નામે તેમની છોકરીઓને આર્થ સમાજોએ લલ્લાવી તૈયાર કરી છે તે છોકરીઓ સુધરી ગએલી હોવાથી ઢેડાઓના ધર નહીં માડતાં હવે આર્થસમાજોની મદદથી ખીજા ઉંચાઓના ધરમાં જાય છે કારણ કે ઉંચાઓ પોતાના ત્યાં કન્યાઓની અટતને લીધે વાંઢા છે એટલે તેમને આ કન્યાઓ ઠીકમાં મળે છે. બાવા દાખલા હાલ બન્યા છે અને હજુ તેને માટે પેરબી જારી છે. હાલ સુધી ઉંચા લોકો વાંઢા રહેતા હતા, હવે ગરીબ ઢેડાઓને વાંઢા રહેવું પડશે ? ગરીબ ઢેડાઓનો આ પ્રમાણે ઉધ્ધાર થશે ! મુસલમાનોને જરૂર પડે એક કરતાં વધુ સ્ત્રીઓ (આર સુધી) કરવાની છુટ છે એટલે તેમના ત્યાં કન્યાઓ પણ તેટલીજ પેદા થાય છે જેથી તેમના ત્યાં કન્યાની અછત નથી એટલે એમને બહાર જવું પડતું નથી, વળી જે કોઈ ઉંચી હીંદુ સ્ત્રીઓ મુસલમાનોના ધરમાં પેશે છે તે આર્થસમાજની તાલીમને લીધેજ ચાલ છે. તેમના મુખ્ય પુસ્તકમાં દર્શું છે કે સ્ત્રીઓ જરૂર પડે પારકા પુરૂષ સાથે નિયોગ કરાવવા વાંધા નથી, વણાશ્રમની જરૂર નથી, વળી માંસ ખાવાની પણ તેઓ આજસુધી છુપી પરવાનગી આપતા હતા પણ હવે તો તેમના ખાસ આગેવાન ડાક્ટર મુંજેએ જાહેરમાં માંસ ખાવાની ભલામણ કરી છે. પારકા પુરૂષ પાસે જવાનો, વણાશ્રમનો અને માંસ ખાવાનો બાધ ન હોય એવી તાલીમ હીંદુ સ્ત્રીઓને મળે તો પછી તેમનામાંની કોઈ કોઈ મુસલમાનોના ધરમાં જાય એ આર્થસમાજનીજ તાલીમ છે ! એમાં મુસલમાનોનેનો શું વાંક ?

કેટલાક આર્યસમાજીઓ હીંદુ અને મુસલમાન ખેડુતોના નોઠરો-ચાકરો જે ભીલ લોકો છે. તેમને પોતાના તરફ ખેંચવા એવું સમજાવે છે કે તમે અમારા આસરામાં આવી જાઓ. અમે તમને તમારા ખેડુત માલીકાના જીવનથી બચાવી લઈશું. તેમને તમારી પસંદગી જોર જીવનથી કામ લેવાનો હક નથી. તેમના પૈસા તમે લીધા છે તો શું થયું ? તેમને જોઈએ તો એ પૈસા મારે તમારી ઉપર સરકારી કચેરીમાં દાવો કરે. અમે તમને સહિ વાતે મદદ કરીશું મારે તમારે ગભરાવું નહીં, અને તેમને છોડી એકદમ તમારે અમારી પાસે આવવું. પછી અમે છીએ અને તમારા માગનાર છે ? આવું આવું તે બીલોને કહી તેમને ઉશ્કેરે છે અને તેમના માલીક ખેડુતોથી તેમને જીદ પાડે છે જેથી બિચારા ખેડુતોની ખેતી બરબાદ થઈ જાય છે અને ચાકરો ચાલ્યા જવાથી તેમને આપેલા પદ્ધતિ પણ જાય છે. આમાં પણ તેઓ ખેડુતોને પોતાના દાખમાં રાખવા માગે છે. વળી બીલોનો એક મોટો જથ્થો કાયમ કરી તેમના તરફનો એક મેમ્બર ધારાસભામાં મોકલવાનો હક સરકાર પાસે માગવાનો તેમનો ખાસ હેતુ છે કે જે એવો હક મળે તો તેમના તરફથી પોતે ધારાસભામાં ગોઠવાઈ જાય અને બીલોને હમેશાં પોતાની તાબેદારીમાં રાખે. વળી જે બીલો તેમના હાથ પર ચડી જાય છે તેમને તેઓ પોતાના સગાઓના ત્યાં ચાકરી કરવા મોકલી દે છે અને ખેડુતોના પૈસા ખોટા કરાવે છે. ગરીબ બિચારા બીલો રાહત મેળવવાનાં ખ્યાલથી પોતાના અસહ્ય શેકને મુકી દઈ તેમના ત્યાં જાય છે અને ત્યાં પણ તેમને ગુલામીમાંજ પડવું પડે છે. આ વાત ગહારવાળા ગૃહસ્થો જાણતા નથી. આ આર્યસમાજીઓ બીલોનો

ઉધ્ધાર કરવાના નામે જાહેર છાપાઓમાં લાંબા લાંબા લખાણો લખી લોકોના મન ખેંચે છે અને તેમની પાસેથી મોટા મોટા ફાળા મેળવે છે અને પોતે મજા ઉડાવે છે. ગામડાઓમાં કેટલાક પારસીઓ રહે છે તેમની સાથે બીલોને લેવડ દેવડ હોય છે તો તે તેમને આર્યસમાજોની ખરી હકીકતથી વાકેફ કરે છે અને બીલોને તેમના હાથમાં નહીં. સપડાવા ચેતવણી આપી તેમને તેમના ત્યાં જતા રોકે છે એટલે આર્યસમાજો પેલા પારસીઓ ઉપર બીલોની સ્ત્રીઓની આશરૂ બચાડનારા તરીકેના આરોપ મુકે છે અને એવા લખાણો જાહેર પેપરોમાં આપે છે પણ ખરી હકીકત શું છે તે કોઈ જોતું નથી. આવી રમતો જ્યાં રમાતી હોય ત્યાં ઉધ્ધારનું નામજ ક્યાંથી હોય ! પેપરવાળાઓને બિચારાઓને શું ખબર કે બીલોના નામે દેશમાં કેવા લવાડા થઈ રહ્યા છે ! બીલોના ઉધ્ધારના નામે સેંકડો ખેડુતોને આર્યસમાજોએ ખરબાદ કર્યા છે, સેંકડોના ઉપર જુડાં અનીતીનાં તોફાનો મુક્યાં છે, સેંકડો બીલોને પોતાના ભાગતા વળગતાઓના ત્યાં ગુલામીમાં નાખ્યા છે અને ઉપરથી હજારો રૂપિયાના ફાળા તેમના નામે લોકો પાસેથી લીધા છે. ગરીબ બિચારા બીલો તેમની બંનેરણીથી પોતાના ખરા ખેડુતોને મુક્તિને નાકા છે તો હવે તેમનાથી તેમના ત્યાં પણ જવાતું નથી. આવી દશા કેટલાક ગરીબ બીલોની થઈ છે ! આ આર્યસમાજોનું જોષને કેટલાક ખીજ નવરા હીંદુઓ પણ તેવું શીખ્યા છે અને તેમને પોતાની તાબેદારીમાં લેવા ફરીયાદ કરી રહ્યા છે. ગરીબ બિચારા બીલો ! તેમને બિચારાઓને શું ખબર છે કે તેમના નામે જગતમાં શું શું થઈ રહ્યું છે ! આવો ઉધ્ધાર જ્યાં થતો હોય ત્યાં ગરીબોનું શું

બહુ થાય ! જ્ઞાન અને લક્ષ્મીની કાને પડી છે ! અહીં તો પેટની પુળ કરવી છે ! અને પોતાની મતલબ સાધવી છે !

હવે કહો સાહેબ ! મુસલમાનો ઉપર બીલો અને ઢેડાઓ પાસે કબીરો પુજવવાના અને તેમને વટલાવવાના આરોપો મુકાય એમાં શું નવાઈ ! આ છે આપણા હેતાળ લામણોની હિંકમત ? ઢેડાઓ અને બીલો ફક્ત જ્ઞાન શીખવા જાય એ પણ એમને ખુચે ! હિંચા હીંદુઓના ત્યાં આ લોઢા છુટથી જઈ શકે નહીં તેમ પશુ-શ્રમને લીધે બીજો કાંઈ જાતનો વહેવાર તેમની સાથે તેઓ રાખી શકે નહીં. હવે રહ્યા આર્યસમાજીઓ ! તો તેઓ તો ઢેડાઓની કન્યાઓ બીજો પહોંચાડનારા ! અને બીલોને ગુલામીમાં નાખી પોતાની મતલબ સાધનારા માલમ પડ્યા છે ! હવે આ લોઢાએ જવું ક્યાં ? શું એમજ ખાડમાં મરી રહેવું !

કેટલાક આર્યસમાજી ખ્યાલના લોઢા હીંદુભાઈઓને એવું સમજાવે છે કે મુસલમાનો ગૌભક્ષક છે. માટે તેમનાથી મળવું નહીં પણ આમાં પણ તેઓ વધુ પડતું જ ખોલે છે. યુરોપીયનો, જાપાનીઓ, વિગેરે લોઢા ગૌભક્ષક છે છતાં તેમની સાથે હીંદુઓ મળે છે અને તેમની નોકરીમાં જોડાઈ તેમના હુકમ પ્રમાણે તાબેદારી પણ બજાવે છે એ કાણુ નથી જાણતું ? મુસલમાનો તો ગૌભક્ષક કહી શકાયજ નહીં એવું આપણે દાખલા દલીલોથી આગળ જણાવી ગયા છીએ. તેમને નાહક બદલામ કરવાની કેટલાક તરફથી આવી હિંકમતો થાય છે. પણ આ બધું વાંચ્યા પછી કાંઈ પણ સનાતની હીંદુભાઈના મનમાં આ વિશેનો કદી ખ્યાલ પેદા થવાનો નથી કે મુસલમાનો ગાયના દુશ્મન છે. મુસલમાનો તો - “ધેર ધેર ગાય” રાખવાના હિમાયતી છે.

કેટલાકે ઉંચા હીંદુ ભગતો વળી બીજા ટ્રાળીઓને પોતાના ચેલા બનાવવાના હેતુથી ખીજ, અગીયારસ કે પુનમના નામે પોતાના ત્યાં ભજન કરવા આવવા જોરથી દબાણ કરે છે અને ગરીબ માણસો વખત અને પૈસાની તંગીને લીધે નથી જઈ શકતા તે તેમને બારે ઠપકા આપે છે અને કહે છે કે તમે અમારા ત્યાં ભજન કરવા નથી આવતા તો માલીકના ચોર થાઓ છો. વિગેરે ઠપકા આપવા તૈયાર થાય છે પણ તેઓ એ સમજતા નથી કે ગરીબ માણસને આવા ભ્રમોને ત્યાં જવાનો વખત ક્યાં હોય છે. તેઓ પારકાની મજૂરી કરે છે ત્યારે તેમને બે પૈસા મળે છે અને તેમનું શુજસન ચાલે છે. એક તો પારકાની મજૂરીમાંથી વખત ન મળે અને જવા આવવા પછસા જોઈએ. વળી તે ઉપરાંત ત્યાં ભેટ ધરવા તથા આરતીમાં નાખવા પણ જોઈએ.

આવા સંજોગોમાં ગરીબ લોકો પોતાનું ગામ સુકા છેટે હમેશાં કેવી રીતે જઈ શકે તે તેઓ સમજતા નથી. જો તેમને દરપુનમે બોલાવવાજ હોય તો તેમના જવા આવવાના ખરચનો ખદોખરત કરવો જોઈએ અથવા પોતે દર મહીને વખત મેળવી અને પૈસા ખરચી તેમના ત્યાં ભજન કરવા જવું જોઈએ કે ગરીબ લોકોને સહેલું પડે અને પોતાને તેની કદર થાય. પણ પોતે તો મોટા થવું છે! વળી ભજન કાંઈ પૈસા હીંદુ ભ્રમ-તોના ત્યાં જવાથીજ થાય છે એવું કાંઈ નથી. તે તો ગમે ત્યાં થઈ શકે છે. પોતાના ગામમાં પણ ભજન કરવાનું તેટલુંજ પુન્ય મળે છે. તેથી ત્યાં નહીં જવામાં ઠપકો શાનો? વળી આવા ખીજઓને બોલાવનારા હીંદુભ્રમતો પોતે ખીજો ટ્રાણો ભજનમાં જવા કેટલો વખત કહાડે છે અને જો તેઓ ખીજઓની નોકરીમાં હોય છે તો કેટલી

વખત રબ મેળવી શકે છે તેનો પોતે વિચાર કરતા નથી અને ખાલી ખીજાઓને બોલવા ઉભા થાય છે. બજનમાં આવવા ગરીબો ઉપર આવા દબાણ કરવાની જરૂર શું છે? નકામા ગરીબ લોકોને ખરચમાં ઉતારી પોતાના સ્વાર્થ માટે હેરાન શા માટે કરવા?

ફેટલાક ઉંચા હીંદુ ભગતો ગરીબ હીંદુઓને પોતાના ચેલા બનાવવા અને તેમને પોતાની તરફ ખેંચવા ખાતર કહે છે કે તમારો જન્મ ક્યાં છે, તમારો વહેવાર ક્યાં છે, તમારી બોલી કયું છે, તમારો પહેરવેશ કયો છે, જીવતાં અને મરણ વખતના રિવાજ શું છે તે જુઓ અને વિચાર કરો, વિગેરે તેઓ કહે છે; પણ તેઓ એ વિચાર કરતા નથી કે જન્મવાનો રસ્તો તો બધાનો સરખો છે. વળી મોલેસલામ જે ચારસો વરસથી મુસલમાન છે તેમને હાલમાં હીંદુ બનાવવાની જોરથી હિમાયત થાય છે તો તેઓ મુસલમાન મટી હીંદુ થશે તો જન્મનો સવાલ ક્યાં જશે? વળી વહેવાર જેવાનું કહે છે તો આ મુસલમાનોમાંથી હીંદુ થનારાઓના વહેવારના સવાલનું શું થશે? બોલી અને પહેરવેશ એટલો ઉપરની ચીજ છે. ઉત્તર હીંદુસ્તાનમાં હીંદુ અને મુસલમાનો બંને પાયજામા અને અંબરખા કે કોટ પહેરે છે અને બંને બોલી પણ એક સરખી એટલે હીંદુસ્તાની બોલે છે. વળી અહીં ધણે ઠેકાણે મુસલમાનો ધોતીયા વિગેરે હીંદુ પહેરવેશ પહેરે છે અને ગુજરાતી બોલી બોલે છે. માટે અહીં હીંદુપણનો સવાલ ઉભો થઈ શકતો નથી. હાલ વળી હીંદુઓ અંગ્રેજી બોલી બોલતા અને કોટ પાટલુન પહેરવા લાગ્યા છે, એટલે બોલી અને પહેરવેશનો સવાલ આવી શકતો નથી. જીવતા અને મરણ વખતના રીવાજ વિશે

કહીશું કે હાલ હીંદુઓ અંગ્રેજી ભણીને ક્યા રિવાજ ઉપર ચાલવા લાગી ગયા છે તે આપણે અગળ ખતાવી ગયા છીએ એટલે એનો પણ સવાલ રહેતો નથી. મરણ વખતનો રિવાજ મુસલમાનોમાં દાટવાનો અને કેટલાક હીંદુઓમાં બાળવાનો તથા કેટલાકમાં દાટવાનો છે. ગરીબ હીંદુઓ જેમને લાકડાં નેટલા પછસા મળી શકતા નથી તે તમામ દાટે છે અને હવે તેમનામાં એજ રિવાજ છે. વળી જે મોટા મહાત્મા સન્યાસી વિગેરે હોય છે તેમને પણ હીંદુઓ ગાડે છે. આથી સફેદખાય છે કે હીંદુઓમાં બાળવાનો પણ રિવાજ છે અને દાટવાનો પણ રિવાજ છે. એમનામાં દાટવાનો રિવાજ નથી એવું તો નથીજ. વળી જ્યારે હીંદુઓ આગબોટમાં મરી જાય છે તો તેમને મુસલમાનો અને ક્રિશ્ચિયનોની માફક દરિયામાં પાણીને સોંપી દેવામાં આવે છે તે ઉપરાંત હીંદુઓ અમળ્યા દેશમાં વેપાર રોજગાર કે નોકરીએ ગયા હોય છે અને ત્યાં મરી જાય છે તો ત્યાં કોઈ ખીજ હીંદુઓ હોતા નથી તો જે માણસો હાજર હોય છે તે તેમને ત્યાં ગાડી દે છે. એટલે જન્મ, વહેવાર, બોલી, પહેરવેશ, જીવતા અને મરણ વખતના રિવાજ એ બાબતોનો સવાલ ટકી શકતો નથી. એ તો ખાલી ઉપરની વાતો છે.

કેટલાક હીંદુ ભગતો ગરીબ હીંદુઓને ઠપકાના રૂપમાં કહેવા તૈયાર થાય છે કે આપણું જ ખરૂં છે અને આપણામાં કશું કંઈ છે માટે તમારે ખીજઓ પાસે જવાની જરૂર નથી. આનો ખુલાસો પણ ગરીબ હીંદુભાઈઓ સમજી ગયા છે, એટલે તેઓ એ ભગતોના હાથ ચડતા નથી. જ્યારે તેઓ તેમનું સાંભળતા નથી ત્યારે પાછા તેમને સમજાવવા તેઓ યુક્તી કરે છે કે ગમે તે વાતે તેઓ હાથ

પર ચડે અને પોતાની કંઠી બધાવે. જ્યારે કાંઈ ચાલતું નથી ત્યારે તેમને સમજાવે છે કે તમે તમારી પોતાનીજ વાતને પકડી રહો છો. પણ અમારુંજ ખરું છે અને બીજાઓનું ખોટું છે એ માનવું એ ભગતની અને જગતની રીત નથી. જ્ઞાનની વાત તો બધાથી કરવીજ જોઈએ ! વિગેરે તેઓ કહે છે. એક વખત તેઓ કહે છે કે આપણુંજ ખરું છે માટે તમારે બીજાઓ પાસે જવાની જરૂર નથી, અને જ્યારે કાંઈ નથી ચાલતું ત્યારે એમ પણ કહેવા તૈયાર થાય છે કે જ્ઞાનની વાત તો બધાથી કરવી જોઈએ ! અમારું ખરું છે અને બીજાઓનું ખોટું છે એ માનવું એ ભગતની અને જગતની રીત નથી ! જે આ તમારું કહેવું ખરુંજ છે તો પછી તમે ભગત થઈને અને જગતમાં રહીને બીજાઓનું ખોટું બતાવવા તૈયાર થાઓ છે એ કયા પ્રકારની રીત !

જ્ઞાન અને ભક્તીના રસ્તામાં માણસમાં જ્યારે પ્રેમ પેદા થાય છે ત્યારે સધળા રોમાંચ ઉભા થઈ જાય છે અને ખુમારી ચડી આવે છે. આ વાત હીંદુ મહાત્માઓ પણ કહી ગયા છે. તો પણ હાલમાં ફટલાક હીંદુ ભક્તોમાં સંસારી માયાના આવરણ અને વિકારને લીધે તેવી પ્રેમ ખુમારી પેદા થતી નથી એટલે તેઓ જેનામાં તેવી ખુમારીની લાગણી પેદા થાય છે તેનું છુરું બોલવા લાગે છે અને 'કટાક્ષ રૂપે તેને ધુણનારાની ઉપમા આપે છે. પણ ખરું પુછો તો તેઓ જ્ઞાન અને પ્રેમભક્તીની વાત જાણતાજ નથી. જે તેઓ જિના બેઠથી વાકેફ હોય તો કદી આવું બોલે નહીં. પણ તેમને તો ઠેકડી કરી સારા માર્ગે ચડેલાઓની નીંદા કરવી છે અને ઉપરથી જ્ઞાની પણ કહેવરાવવું છે ! જ્યાં આવી વૃત્તિ અને આવી વિકાર

હોય ત્યાં ભક્તી અને જ્ઞાન હોયજી શી રીતે? પોતે તે વાત પેદા કરી શકે નહીં એટલે તેમને એવું બોલવાની જરૂર પડે. એમાં બીજું કંઈ નથી.

હિંદુભાઈઓમાં તો તેમની કાંઈ દેવી પણ માણસના શરીરમાં આવી તેને ડાલાવે છે અને મુચનાઓ આપે છે એવી માન્યતા છે. અસહકારના જમાનામાં સોનમદ તરફ આવી દેવીઓ પ્રકટ થઈ હતી અને લોકોને હિંસા નહીં કરવાની અને ચોખ્ખાપટથી રહેવાની ભલામણ કરતી હતી જેની ધણી હકીકત હિંદુભાઈઓ તરફથી તે વખતે છાપાઓમાં છપાએલી છે અને આ વાત અધા જાણે છે. આને પણ હુણવાતું નકામું ચેટક સમજવામાં આવે તો ભાઈઓને કાંઈ રોકી શકે એમ નથી. આવી વાતો હિંદુ ભાઈઓમાં ધણી થાય છે અને એને એક સારી વસ્તુ સમજવામાં આવે છે પણ જે દુનના હુણવાના ચેટક હોય છે તેના ઇલાજ તો હિંદુ ભાઈઓ ધણે ભાગે મુસલમાન મહાત્માઓ અને પીરોના ત્યાંજ જઈને કરાવે છે, જેના જીવતા જમતા દાખલા ધણે ઠેકાણે મોજીદ છે. જે કાંઈ હિંદુ ભાઈના ત્યાં આવે ઇલાજ થતો પણ હશે તો તેમને તે ઇલાજ કાંઈ પીર તરફથી મળ્યો હશે. ભાવદાસ પંથ અને નીરાંત પંથના તો ગુરૂજ પીર અમન સાહેબ હતા એટલે કદાચ તે ઇલાજ તેમને પીરે આપ્યો હોય તો નવાઈ જેવું નથી.

કેટલાક ભગતો તો બીજા કાળીઓને પોતાની તરફ ખેંચવા ઉપદેશ આપે છે કે હાલ આપણા કેટલાક જ્ઞાની હિંદુઓ મોલેસલામ જે હિંદુઓમાંથી વટલીને ચારસો વસ્ત્રથી મુસલમાન થઈ ગયા છે તેમને પાછા હિંદુઓમાં લેવાની કાથીશ કરી રહ્યા છે તો તમારે એ

આખત આમ ખ્યાનમાં ઉતારવી જોઈએ વિગેરે તેઓ કહે છે. હવે ચારસો વરસથી મોલે-સલામ લોકો મુસલમાન છે તેમને પાછા હીંદુઓમાં લેતાં અને તેમની સાથે વહેવાર ચાલુ કરતાં આપ નથી આવતો તો પછી હીંદુઓએ પોતાનાજ વાકામાં રહી મુસલમાનો પાસેથી ફક્ત જ્ઞાનનું શિક્ષણ લેવામાં શું બાધા આવે છે? વળી એ ચારસો વરસથી મુસલમાન ગણાતા આવેલા મોલેસલામ લોકોને હીંદુ-ભાઈઓમાં પાછા ભેળવી લેવાથી નાત, જ્વત, આચાર વિચાર, અને ખ્યાન પાનનો કયો નિયમ લાગુ પડશે તે પણ વિચારવા જેવું છે.

કેટલાક હીંદુઓ માંસ ખાવાને વેદ પ્રમાણેની વાત બતાવે છે અને આપ છે અને કેટલાક તેને વેદ વિરૂધ્ધની બતાવે છે. વળી કેટલાક વિધવાઓના પુનર્લગ્નને વેદના નિયમની-પુન્યની વાત બતાવે છે અને કેટલાક તેને વેદ વિરૂધ્ધની એટલે પાપની વાત બતાવે છે. આમાં બે માથાં એક વર્ગ તો દેખીતી રીતે ધર્મ વિરૂધ્ધની વાત ઉપર હોય છે તો પણ તેને હીંદુ ગણવામાં આવે છે. વળી કેટલાક દારૂને સોમરસના ઠેકાણે ગણી તે પીવાનું ધર્મ પ્રમાણેનું બતાવે છે અને કેટલાક તેને ખોટું બતાવે છે. વળી ધણા હીંદુઓ ધર્મ વિરૂધ્ધની એટલે પાપની વાતો ઉઘાડે ઊગે કરી રહ્યા છે તો પણ તેઓ હીંદુઓજ ગણાય છે. આમ ઉઘાડી રીતે ધર્મ વિરૂધ્ધ ચાલવાથી પણ તેઓ કાંઈ હીંદુ તો મટી જતા નથી તો પછી ફક્ત મુસલમાનો પાસેથી જ્ઞાન લેવામાં હીંદુપણને કયા નુકસાન પહોંચવા જેવું થાય છે ?

ધર્મનો અર્થ એજ છે કે પ્રેમ પૂર્વક ખરા બાકીનથી નેકા અને નીતીના રસ્તે ચાલવું. કાંઈ માણસ પોતાને હીંદુ ધર્મનો બતાવે

અને તે ખરા અંતઃકરણથી નેકા અને નીતીથી ન ચાલે તો તે હીંદુ ધર્મ પ્રમાણે ચાલે છે એમ કહી શકાય નહીં. એટલે ખરા ધર્મ તો ખરી નેકા અને નીતીજ છે. હીંદુ એ તો હીંદુસ્તાનની એક કામતું નામ છે અને સનાતન એટલે જીવુ. ‘સનાતન હીંદુ ધર્મ’ એટલે હીંદુ કામનો જીવો ધર્મ. જે પોતાને હીંદુ ધર્મવાળા કહેવાવનારા લોકો નેકા અને નીતીથી ન ચાલે તો તેઓ સનાતન હીંદુ ધર્મમાં પોતાને બતાવે તેથી કાંઈ તેઓ ખરા ધર્મ ઉપર છે એમ કહેવાય નહીં. આથી સાબીત થાય છે કે ખરા ધર્મ એટો શુદ્ધ અંતઃકરણની નેકા અને નીતી છે. જે લોકો ખરા રસ્તે ચડી શુદ્ધ આકીનવાળી નેકા અને નીતી ઉપર ચાલે છે તેઓ ખરા ધર્મ ઉપરજ ચાલનારા કહેવાય છે, પછી કહે તેઓ પોતાના રસ્તાને ગમે તે નામ આપે અને ગમે તે ક્રીયાઓથી માલીકની ખંડગી કરે. મુસલમાનો પણ જે ખરી નેકા અને નીતીથી ચાલનારા હોય તો તેઓ માલીકના ખરા રસ્તા ઉપરજ છે એમ મનાય. તેઓ ફક્ત મુસલમાન છે તેથી કાંઈ બાધ આવતો નથી. જે મુસલમાનોમાં ખરું જ્ઞાન ન આવે શકતું હોય તો તેમનામાં જે મોટા મોટા ઓલીયા થઈ ગયા છે તે શાના ચાત ? પીર અમન સાહેબને જ્ઞાન નહોતું તો નીરાંત પંથ અને બાવદાસ પંથમાં તે કવી રીતે આવ્યું ? પંડીત રાજેન્દ્રનાથની ‘ભારતીય મત દર્પણ’ નામની ચોપડીમાં લખ્યું છે જ નીરાંત ભગત તુલસી પત્ર હાથમાં લઈને ડાકાર રણછોડજીને ચડાવવા જતા હતા. રસ્તામાં ફકીર સાહેબ (અમન સાહેબ) મળ્યા અને પુછ્યું કે આ લઈને ક્યાં જાય છે ? તો નીરાંતે કહ્યું કે ભગવાનને ચડાવવા જઈ છું. તો પોતે કહ્યું કે ભગવાન તરે પાસ હો જ્યારે દુર કયું જતા હો ? આટલું કહી તેમને

ચેતાવી ખરું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરાવી દીધું. જે પીર સાહેબમાં જ્ઞાન ન હોત તો નીરાન મહારાજને તે શી રીતે મળત ?

કેટલાક હીંદુ ભગતો કહે છે કે પહેલાં હીંદુસ્તાનમાં બધાજ લોકો હીંદુ—આર્યો હતા અને પાછળથી તેમાંના કેટલાક મુસલમાન થયા છે. એટલે હીંદુઓ પ્રથમ પંકતીએ આવે છે. જે પંકતીનોજ સવાલ હોય તો હીંદુઓની પહેલાં હીંદુસ્તાનમાં અનાર્યો હતા જે હાલ બીજા કોળી અંત્યજ વિગેરે કહેવાય છે. તેમનુંજ અહીં બધે રાજ હતું પણ આર્યોએ અહીં આવી તેમનું રાજ પડાવી લીધું અને તેમને તારાજ કરી શુદ્ર બનાવી નાખ્યા અને પાછળથી તેમના માલીક બની તેમના ગુરૂ પણ થઈ ગયા ! આ વાત તો ઇતિહાસની છે જેને કાંઈ પણ માણસ ખોટી કહી શકતો નથી. પંકતી અને ક્રમ પ્રમાણે તો બીજા કોળી ચડતા અને આગળ ગણાવા જોઈએ પણ તેમને તો હીંદુઓમાં શુદ્ર-હલકાજ ગણવામાં આવે છે. એક પંકતીમાં જન્મવા પણ તે બિચારાઓને કાંઈ બેસવા દેતું નથી.

કાંઈ ઉંચા હીંદુના રસોડામાં કુતરું પેશી જાય તો વાંધો નહીં, તેની રસોઈને મોંઢું લગાડી જાય તો હરકત નહીં, પણ જે કાંઈ બીજા કે કોળી તેવું કરે તો મોટો વાંધો ! એટલે બીજા અને કોળીને હીંદુઓના રસોડામાં કુતરા જેટલો પણ અધિકાર નહીં ! જ્યાં પેસવાનોજ અધિકાર નહીં તો પંગતમાં બેસવાની ક્યાં વાત ! આ તેમનો દેહનો ધર્મ ! જ્યાં કાંઈ બીજા કે કોળીને પાસે બેસાડીને જન્મવાની વાત આવે કે ઝૂટ તેઓ સ્ત્રી અને બેહેનની કાયાનો સવાલ વચમાં લાવીને ઉભો કરવાના ! અને બધા એમાંજ હીંદુ ધર્મના ટકાવનો આધાર હોય એમ બતાવવા મિથ્યા કોશીસ કરવાના ! જ્યાં

આવેજ ન્યાય હોય તો પછી ગરીબોની ગણતરી તેમનામાં હોજ ક્યાં ? આ છે તેમની બીંતરની કસ્તુરી ! લોકોને દુર્ગંધની ગોળા ફેંકી દેવાનો ઉપદેશ કરે અને પોતે તે ગોળાને તીજરીમાં મુકતા નથી ! આનું નામ દયા અને આનું નામ બકતી ! ઓરતને અને બહેનને એકજ પંગતમાં અડીને પાસે પાસે બેસાડવામાં કાંઈ વાંધો છે ? જ્યારે નથી, તો પછી આવી બાબતમાં સ્ત્રી અને બહેનનો સવાલ શા માટે લાવવામાં આવે છે ? જો સ્ત્રી અને બહેનની કાયાનો સવાલ લાવવામાં આવે તો સમજવું જોઈએ કે સ્ત્રીને આપણે લગ્ન વિધીથી તેના શરીરના અધિકારી થઈને તેને લાવીએ છીએ, પણ બેનના શરીર ઉપર તેમજ બીજી પરત્વી ઉપર એવો અધિકાર આપણને હોતો નથી. બીજો પુરૂષ આપણી બહેન ઉપર પણ તેવો અધિકાર મેળવી તેને પોતાની સ્ત્રી બનાવી શકે છે. આપણી મા ઉપર પણ આપણા બાપને તેવોજ અધિકાર હોય છે. આ એક કાયદેસર અધિકાર મેળવવાનો એટલે ઉપરીપણાના હકનો સવાલ છે. આ અધિકાર અને ઉપરીપણાનો સવાલ બંધેજ લાવી શકાતો નથી. લાવવામાં આવે તો એનો અર્થ તો એજ થાય કે ઉંચા લોકોને નીચા લોકો ઉપર ઉપરીપણાનો તેવો અધિકાર એટલે હક છે. આથી તો એજ વાત ઉઘાડી થાય છે કે નીચા લોકો ઉંચાઓના તાબેદાર અને દાસ છે. જો આનું હોય તો પછી ગરીબ લોકોને ઓરતની માફક તાબેદાર બનાવવા જેવોજ મામલો છે. આ ગરીબ લોકોને સ્ત્રીની માફક આપણા તાબેદાર ગણવાના નથી, પણ આપણી બહેનની માફક આપણા જોવાજ એક સરખા ગણવાના છે. અને આનુંજ નામ સ્ત્રી અને બહેનનો વહેવાર-બેઠ સાચવ્યો ગણાય. જ્યાં બીજાઓને

વહેવારમાં પોતાથી ઉતરતા ગણવામાં આવે ત્યાં સ્ત્રી અને બહેનના બેઠની વાતો દરવામાં આવે તો તે માત્ર વાતોજવાતો કહેવાય. જેમ સ્ત્રી ઉપર તમે ઉપરીપણાનો અધિકાર મેળવેલો છે તેવો આધકાર તમે બીજા કોણીઓ ઉપર મેળવેલો નથી. છતાં તમે તે વાપરવા માંગો છો, અને મતલબ વખતે દાખલા સ્ત્રી અને બહેનની કાયાના આપો છો ! આ પણ હીક તર્કશાસ્ત્ર છે ! બીજા કોણીઓ વિગેરેને આચાર વીચાર સાચવવાનો બોધ આપાય છે પણ આપણે આગળ જણાવી ગયા તેમ બ્રાહ્મણ, વાણીઆ વિગેરે અંગ્રેજી ભણી આચાર વિચાર પાળતા નથી તેમને બોધ આપવા તો કોઈ જતું નથી ! ત્યાં જઈ તેમને જેમ કહેવામાં આવે તો સારું કે તમારા પોતાના આચાર વિચારમાં રહેલો તો છુટી નહીં જાયો ! આપણે પ્રથમ પગથીઆના માણસે છીએ મારે આપણે આપણા ઘરમાં રહેવું જોગ્ય છે. વળી બ્રાહ્મણ હીંદુઓ વટલીને પાદરીઓના થાણાઓમાં બંધ વસ્યા છે એ કાણુ નથી જાણતું ? તો અહીં બકરાના ટોળામાં વાદતું બચ્ચું અજ્ઞાનથી પેશી ગયાની વાતો સંભળાવવા જેવી છે !

હાલ હીંદુ સમાજમાં આચાર વિચારના નિયમોનું ક્યાં ધોરણ રહ્યું છે ? બ્રાહ્મણ પુરુષ વૈશ્ય કન્યા પરણે છે, વૈશ્ય પુરુષ બ્રાહ્મણ કન્યા પરણે છે, વૈશ્ય પુરુષ ક્ષત્રી કન્યા પરણે છે અને ક્ષત્રી પુરુષ વૈશ્ય કન્યા પરણે છે. વળી હાલ તો હંથા હોંદુ શુદ્ધ અને અત્યંત સ્ત્રીઓ સાથે લગન કરવા લાગ્યા છે, એટલું જ નહીં પણ કેટલાક હીંદુઓ તો યુરોપીયન અને પારસી સ્ત્રીઓ સાથે પણ પરણે છે. આ બધું હીંદુ સમાજમાં થાય છે જેના જીવતા જગતા દાખલા બધાએ મોજુદ છે. વળી તેમનામાં લગન કરવાની રીત પણ હવે તો જુદી

જુદી થઈ ગઈ છે આ બધું હીંદુઆઈઓમાં સ્વતંત્રતાના નામે થવા લાગ્યું છે. દુનિયાના વહેવારમાં સ્વતંત્રતા, અને ધર્મની બાબતમાં સ્વતંત્રતા નહીં ! મોટા હીંદુઓ સ્વતંત્રતાના નામે ગમે તે કરે તો હીંદુ ધર્મ આબાદ રહી શકે, અને બિચારા ગરીબ લોકો જે કાંઈ મુશ્કેલીમાં ધર્મગુરુ પાસે જ્ઞાન શીખવા જાય તો હીંદુ ધર્મ નાશ થઈ જાય છે !

કયા રસ્તે માલીકને ખોળવો એ પોતપોતાની મરજતી વાત છે. એ એક પોતાનો ખાનગી અને અંતરનો સવાલ છે. અને મોક્ષેસલામોને હીંદુ બનાવતી વખતે હીંદુઓ તરફથી એજ દલીલ કરવામાં આવે છે. ચડતા હીંદુઓ આ દલીલ કરી શકે અને ખીજ ખોલવા જાય તો આચાર વિચાર અને દેહધર્મનો સવાલ આવીને ઉભો થાય ! ગમે તે કામની સ્ત્રીઓ હવે હીંદુઓમાં આવવા લાગી છે અને તે લાવવાની સ્વતંત્રતા તેમને મળી ગઈ છે તો પછી માલીકને ખોળવાના રસ્તાની સ્વતંત્રતા કેમ ન મળી શકે ? જ્ઞાન તો મનને કરવાનું છે શરીર સાથે શું લેવા દેવા છે ? કે.છ પારની ન્યાતની સ્ત્રી સાથે લગન કરવામાં આચાર વિચાર અને દેહનો સવાલ હીંદુ ધર્મ પ્રમાણે છે ખરો, પણ હાલ તો તે પણ ઉડી ગયો છે. તો પછી જ્ઞાન શીખવામાં જેમાં દેહનો સવાલજ નથી તેને માટે ચરચા શાની ? અને કદાચ આચાર વિચાર કે દેહનો સવાલ પણ હોય તો ઉપલી વર્ણોત્તર લગ્નવાળી બાબતો થાય છે તેનું શું ? દુનિયામાં મનનો ગુરુ મન થાય તોજ આમાં ન્યાય બરાબર થાય એ સુત્ર અહીં પણ લગાડવા જેવું છે. જેમ દુનિયામાં ગમે તે કામના માણસને “મહેશ્વર” કે “મુરખી” કહેવાનો તેમજ તેનાથી સારો લાલ લેવાનો હીંદુઆઈઓને હક છે તેમ કાંઈ પણ કામના મહાત્મા પાસેથી જ્ઞાન મેળવવાનો પણ તેમને હક છે.

ઉંચા હીંદુઓ જેમની સંસ્કૃત ભાષા શીખવાની ફરજ છે તે નહીં શીખતાં વિધર્મીઓની અંગ્રેજી ભાષા શીખવા રાત દીવસ કાંઈ મારી રહ્યા છે તેમને કેમ કહેવામાં આવતું નથી કે તમે આ શું કરો છો. તમારે તો તમારા ધર્મની સંસ્કૃત ભાષા શીખવી જોઈએ અને તમને તો વેદની ભાષાનું સ્વપ્નું પણ આવતું નથી. બ્રાહ્મણોજ સંસ્કૃત નહીં શીખતાં અંગ્રેજી તરફ દોડ્યા છે તો પછી બીજાઓનું શું ? ધર્મની પડી છેજ કેને ! અહીં તો ઉંચા થવું છે, અને પૈસા લેવા છે !

કેટલાક વળી એમ કહે છે કે જે ઉંચા હીંદુઓએ ટેડ અને ચમારને ગુરૂ કર્યા હતા તો તે ટેડ અને ચમાર હીંદુ હતા, કાંઈ વિધર્મી હતા નહીં. એટલે હીંદુ હીંદુથીજ જ્ઞાન મેળવી શકે. પણ હીંદુઓએ મુસલમાનો પાસેથી જ્ઞાન મેળવ્યું છે એમ આપણે આગળ સાબિત કરી ગયા છીએ. વળી આ જમાનામાં તો હીંદુઓ યુરોપીયનો, અમેરીકનો, જાપાનીઓ વિગેરે જેવા વિધર્મીઓથી ઉઘાડી રીતે જ્ઞાનની તાલીમ લઈ રહ્યા છે એ કાણુ નથી જાણતું ? ટેડ અને ચમારને ગુરૂ બનાવી ઉંચા હીંદુભાઈઓ તેમની પાસેથી જ્ઞાન મેળવી શકે તો મુસલમાનો (હીંદુ નહીં હોવાથી) શું ટેડ ચમારથી પણ નીચા છે ? જ્ઞાન મેળવવામાં નીચ ઉંચનો સવાલ ટેડ ચમાર સાથે રહેતો નથી તો પછી મુસલમાનો સાથે શી રીતે રહી શકે ? ઉંચા હીંદુઓ ટેડ ચમારને તો વહેવારમાં અડકતા નથી પણ મુસલમાનોને તો વગર સંકેતે અડકે છે. વળી તેઓ કાંઈ ટેડ કે ચમારને કદી અડકી જાય છે તો શુધ્ધ થવા તેઓ મુસલમાનોને અડકે છે એવી તેમનામાં રૂઢી છે તેમના આ રિવાજથી સાફ જણાય છે કે

તેઓ મુસલમાનોને ઢેડ ચમાર કરતાં વહેવારમાં ચક્રતાજ સમજે છે અને ગંગાના પાણી જેવા શુધ્ધ માને છે. જ્યારે મુસલમાનોને હીંદુભાઈઓજ વહેવારમાં ઢેડ ચમારથી ચડતા અને શુધ્ધ સમજે છે તો પછી તેમની પાસેથી જ્ઞાન મેળવવામાં તેમને વધી નડેજ શી રીતે? માલીકનું જ્ઞાન એકજ છે અને તે ગમે તે માણસ પાસેથી લઈ શકાય છે. જેના દાખલા આપણે આગળ ખુલાસેવાર આપી ગયા છીએ.

મી० બીપીનચંદ્ર પાલ નામના પ્રખ્યાત બંગાલી હીંદુ ગૃહસ્થ કલકત્તાના “ઈંગ્લીશ મેન” નામના એક છાપામાં લાંબો લેખ લખતાં લખે છે કે અમારા પુરાતન પુસ્તકોમાં “સનાતન ધર્મ”નું વર્ણન છે જેનો અર્થ અલંગ કાયદો અથવા ધર્મ થાય છે. વિશ્વ ધર્મનું પણ વર્ણન છે અને તેનો અર્થ જગતનો કાયદો એવો થાય છે. મોક્ષ ધર્મની પણ વાત છે જે મુક્તીના કાયદા તરીકે ઓળખાય છે. આ સર્વ મહાભારત સિધ્ધાંત છે અને ખાસ કરીને મોક્ષ ધર્મ પણ તેવોજ સિધ્ધાંત છે, કારણકે મોક્ષ અથવા મુક્તી કંઈ એવી વસ્તુ નથી જે કાશીશ કરવાથી માણસ મેળવી ન શકે. મનુષ્યને અનંત મુક્તી મળી શકે છે. તેની અધોગતિનું કારણ અજ્ઞાનતા છે. આ અજ્ઞાનના દુર થાય કે આત્માની અનંત મુક્તી અને સ્વતંત્રતા જાહેર થઈ જાય છે. હીંદુ ધર્મની દ્રષ્ટી પ્રમાણે દરેક જણ અનંત મુક્તી પ્રાપ્ત કરી શકે છે. મુક્તીનો આધાર કંઈ અમુક ધર્મ પંથના દ્વિવકાર ઉપર કે અમુક પ્રગતીના દાસપણા ઉપર રહેલો નથી. દરેક વસ્તુ જેનાથી અજ્ઞાનતા દુર થાય તે મુક્તીની હકીકત પ્રકટ કરે છે. આપું છે તેથીજ હીંદુ ધર્મમાં દાહપણ બીજા ધર્મની માન્યતા

કે ઉન્નતી વિરૂધ્ધ કદી લગાઈ થઈ નથી” વિગેરે મી. બીપીનચંદ્ર પાલે લખેલું છે. આથી સાફ જણાય છે કે હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે મુકતી કાઢ પણ જાતનો માણસ મેળવી શકે છે. અને તે મેળવવા માટે જ્ઞાનનીજ જરૂર છે. પછી તે ગમે તેવી રીતે અને ગમે ત્યાંથી મળે. આલું હોવાથીજ કેટલાક હિંદુ લોકોએ મુસલમાન મહાત્માઓ પાસેથી માલીકનું જ્ઞાન મેળવી અજ્ઞાનતા દુર કરેલી છે અને મુકતી મેળવી આત્માનું કલ્યાણ કર્યું છે. હાલના ઇરાની સાધુ મહેરબાખા જેમની હકીકત જાહેર જાણાઓમાં આવ્યા કરે છે તેમને પણ ઉપાસની મહારાજ મારફત સાંજાવા નામના એક મુસલમાન મહાત્મા તરફનું જ્ઞાન મળેલું છે. મહેરબાખાની હકીકત જાણનારા જાણઓએ પણ સમજવાનું છે કે આ સહિ એક મુસલમાન મહાત્માના પ્રતાપનું ફળ છે. વળી મરહુમ પીર નુરી શાહના પણ ઘણા પારસીઓ તથા હિંદુઓ એલા થએલા માલમ પડે છે. વાદરાવાળા પીર મૌલાનાને તથા ઉંઝાવાળા મીરાં દાતાર સાહેબને તેમજ પીર કાયમદીન બાવા સાહેબને પણ ઘણા હિંદુઓ તથા પારસીઓ માને છે.

પંથના મુખ્ય માણસોએ ધ્યાન આપવાની જરૂર.

પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ, તથા કબીર સાહેબ મુસલમાન હતા તો પણ તેમના એલા ઘણા હિંદુ જાણઓ થએલા છે. વળી હાલ તો હિંદુ અને પારસી જાણઓ ક્રીમિસન અને થીઓસોફીના મંડળોમાં દાખલ થઈ યુરોપીયનોના એલા થએલા પણ ઘણા છે. જહાંઝમ પંથનો ઇતિહાસ પણ એવોજ છે. આ વાતો તો ચાલું જમાનાની છે. જે લોકો એમ કહે છે કે કાંઈ હિંદુઓ વિદ્યાર્થીઓના

એલા થયા નથી તે આ ચોપડી પુરી વાંચ્યા પછી તો કહી એમ કહી શકવાનાજ નથી. અને જો કદાચ તેઓ જીવંતી પોતાની વાતને પકડીજ નાખે અને અહીં પણ તેઓ દાદી અને ચોટલીનો સવાલ ભાવી ઉભો કરે તો તેમની મરજીની વાત છે.

• હવે કોઇ વગર સમજે એમ કહેવા ઉભા થાય કે નીરાંત પંથ, ભાવદાસ પંથ, અને કબીરપંથ તો મુસલમાન ધર્મગુરુઓએ કાયમ કરેલા છે, તો તેવું નથી. પંથો તો હીંદુ મહાત્માઓએ કાયમ કર્યા છે. ઉપદેશ એક મુસલમાન એલીયાઓએ તેમને સમજાવ્યો છે અને તેમને માલીકના જ્ઞાનની વાતો બતાવી છે. એ વાતોથી તેમને ધર્મરત્ન જ્ઞાન થયું અને તેમણે ખીજા હીંદુભાઈઓને પણ પોતાની સાથે લઈ તેમને લાભ આપ્યો. જેમ દુધ ઘી મુસલમાનો પાસેથી લેવાય છે તેજ પ્રમાણે માલીકનું જ્ઞાન લીધું અને તેનો તેમણે ફેલાવો કરી ગરીબ ભાઈઓને તેનો ફાયદો પહોંચાડ્યો. આમાં આચાર વિચાર તથા વહેવારમાં કંઈ બાધ આવી શકતો નથી. કારણકે એમાં પોતાનો વહેવાર તોડી નાખી ભ્રષ્ટ થવાની કોઈ પણ વાત આવતી નથી. પણ પોતાના વાડામાં રહી આત્મજ્ઞાનમાં આગળ વધવાની વાત બતાવી છે. કોઈ કહેશે કે મુસલમાન તરફથી મળેલા જ્ઞાનની હીંદુઓને શું જરૂર છે. ? તો આપણે કહીશું કે જ્ઞાનમાં હીંદુ મુસલમાનનો સ્વાલજ નથી. એ તો ખુદાની વસ્તુ છે માટે ગમે તેની પાસેથી લઈ શકાય છે એવું વિગતવાર આપણે આગળ સાબીત કરી ગયા છીએ. એમાં શંકાને સ્થાનજ નથી. કોઈપણ કામના મુડીવાળા પાસેથી જરૂર પડે પૈસા લઈ શકાય છે. સાહુકાર ગમે તે કામનો હોય એનો સવાલ નથી. જે સાહુકાર આપણને નાણા ધીરી આપણું

કામ કહાડે અને આપણને કાંઈ વાતની તકલીફ ન આપે તેજ આપણે ખરો દિતરવી ગણાય. મુસલમાન ધર્મગુરુઓ આપણને જ્ઞાન શીખવે અને આપણી પાસે કાંઈ પણ જાતનો અવેજ કાંઈ પણ દીવસે ન માગે તો પછી એમાં શીખનારને નુકશાન શું ? કાંઈ કહેશે કે શું હીંદુ ધર્મગુરુઓ દુનિયામાં નથી કે મુસલમાન ધર્મગુરુઓ પાસે જવું પડે ? તો તેના જવાબમાં એમ કહી શકાય કે એ પોતપોતાના સખંધ અને સંજોગની વાત છે. મુસલમાન સાહુકાર પાસેથી નાણા કહાડવાં કે હીંદુ સાહુકાર પાસેથી કહાડવાં એ વાત પોતાના સખંધ અને સંજોગ ઉપર આધાર રાખનારી છે. જેને જ્યાં ગમે અને ફાવે ત્યાં ખર્ચ. અને માટે ખેંચતાણની જરૂર નથી. જેને હીંદુ સાહુકારો પાસેથી નાણું લેવું હોય તે હીંદુ પાસેથી લે અને મુસલમાન સાહુકારો પાસેથી લેવું હોય તે મુસલમાન પાસેથી લે. એમાં બીજાઓએ માથું મારવાનું કારણ નથી. જેને જે સાહુકાર પસંદ હોય ત્યાં જાય. આ સ્વતંત્રતાનો સવાલ છે. પારસી ભાઈઓને પણ આજ નિયમ લાગુ પડે છે. તેમનામાંના કેટલાક નવા સુધારકો જીનાઓને બોલેલા તૈયાર થઈ જાય છે પણ પોતે પોતાના અસલ ધર્મ પ્રમાણે નહીં ચાલતાં હાલના અંગ્રેજી સુધારા તરફ ખેંચાય છે અને બીજાઓને કહેવા તૈયાર થાય છે. પણ તેમણે પણ વિચારીને કામ લેવાનું છે.

હીંદુ વૈદોના દેશી ઔષધાલયો મુકીને લોકો અંગ્રેજી ડાક્ટરોના વિભાગતી દવાખાનામાં દોડીને જાય છે તો તેમને કાણુ કહેવા જાય છે ! બલકે હાલ તો અંગ્રેજ પાદરીઓના દવાખાનાઓમાં જવા રાત દિવસ મોટા મોટા હીંદુઓ દોડદોડી કરી રહ્યા છે. અંગ્રેજી દવામાં

નહીં ખવાએ અને નહીં પીવાએ તેવી વસ્તુઓ આવે, હલકી કોમના માણસના હાથનું ભરેલું પાણી વિધર્મીઓના હાથે ફવામાં ત્યાં નંખાય, ત્યાં આલડછેટનો નિયમ કારે મુકાય, મ્હોડે માગ્યા પેઠસા આપી તેવી ફવાઓ લેવાય, અને તે ફવાઓના લાખો ફૂંપીઆ દર વરસે પરદેશ ખાતે જાય, સોડા અને ગરમના કારખાનામાં નીચ જતીતા માણસો કામ કરે તેમના હાથની ભરેલી ખાટલીઓ અને જનાવેલું ખંદ પીવાય તો એને માટે એક અદ્ધર ન ખોલાય અને કદાચ કોઈ મુસલમાન ધર્મગુરૂ પાસે કોઈ ભોઈ જાય તો વાતો થાય ! આ તર્કશાસ્ત્ર પણ ખરું !

નીરાંતપંથ, ભાવદાસપંથ, અને કચ્છીર પંથે કોઈપણ જાતનો બેદલાવ રાખ્યા વગર ગરીબ માણસોને આશ્રય આપ્યો છે અને તેમને સારી પંકતી ઉપર મુક્યા છે. એ પંથોએ ગરીબોની ખરી દાઝ જાણી છે અને સારા માર્ગે ચડાવી તેમનું બહુ કયું છે. નીરાંત મહારાજ અને હરીગુરૂએ ભક્તી કરી લોકોનું ધણું કલ્યાણ કર્યું છે. આ પંથના કેટલાક મહાનતો હજી પણ ધણું સારું કામ કરે છે. ગરીબ લોકોને સારે રસ્તે ચડાવી તેમનું બહુ કરવું એ ચડતા પ્રકારની નેહી છે અને એવું કામ હાલ એ પંથોમાં થઈ રહ્યું છે. એ પંથના મુખ્ય પુરૂષોએ મુસલમાન મહાત્માઓ સાથે સંબંધ બાંધ્યો પણ તેમનામાં જે જ્ઞાન આવ્યું તે તો માલીકનું હતું. અને તેનાથી હાલ પણ ગરીબોનું બહુ થઈ રહ્યું છે એ કોણ નથી જાણતું ? તેમનામાં કોઈ કોઈ ભગતો કદાચ જુરા મનના જણાતા હશે એ વાત ખરી છે. પણ એ કાંઈ એ પંથોનો દોષ નથી. તેમને હેતુ તો ચઢીઆતોજ છે.

હિંચી વરણના ધર્મ ગુરૂઓ અને ભગતો અને તેમના મુખ્ય શિષ્યો
 તો મોટાઇ અને આડંબરમાંજ તણાઇ રહ્યા છે અને તેથીજ તેમની
 શુરાષ્ટ્રો અવાર નવાર આપણા કાને આવે છે. પણ આ પંથોના
 કેટલાક ગરીબ મહાનતો વગર આડંબરે એવું સારું કામ કરે છે કે
 જેનું વર્ણન થઇ શકે નહીં. એમનામાં પણ કાંઇ કાંઇ આડંબરી લોકો
 હશે પણ પ્રમાણમાં તેવાઓની સંખ્યા ઘણી થોડી હશે. આવા આડં-
 બરી લોકો ધણે ભાગે હિંચ વરણમાંના હોય છે. અને જ્યારથી એ
 પંથોમાં હિંચ વરણના પેઠા છે ત્યારથી આવો ભેદ ભેદ શરૂ થયો
 હોય એમ જણાય છે. આ લોકોએજ હિંચ નીચ અને “મારા
 તારા”નો ભેદ ઉભો કરી પોત પોતામાં કલેશ પેદા કરાવ્યો છે.
 નીચાંત મહારાજ અને હરીગુરૂ મહારાજ આવો ભેદ નહીં ગણવાનું કહી
 ગયા છે જ્યારે આ લોકો અંદર ધુસીને એ મુળ પુરૂષોના આશ્રય-
 નોજ ભંગ કરી રહ્યા છે. કેટલાક હિંચી વરણના લોકો જેમને પોતાની
 વરણમાં સ્થાન હોતું નથી તેઓ આ પંથોમાં ભળી જાય છે અને અહીં
 આવી મોટાઇ ધારણ કરે છે અને પછી પોતેજ ગુરૂ બની જવાની ઇચ્છા
 રાખે છે. આવા માણસો પંથને નુકસાન રૂપ હોય છે માટે એ પંથોની
 મુખ્ય ગાદીવાળા ધર્મગુરૂઓએ એમની ઉપર ચોક્કસ નજર રાખવી
 જોઇએ કે તેઓ નકામો ફિસાદ ઉભો કરી પંથને બદલાય ન કરે.
 જે જે સખસો વગર અધિકારે લોકોને એ પંથના નામે કંઠીઓ
 બાંધી પોતાના ચેલા બનાવે છે તેથી કંઠી બાંધનારની લાલચ અને
 સ્વાર્થશુશ્રીને લીધે તે પંથમાં ખોટા પણ પેશી જાય છે અને
 પછી કંઠી બાંધનારની આગેવાની નીચે એવાઓની એક ટોળી બંધાઇ
 જાય છે. તે ટોળી પંથનું તો કાંઇ કામ કરતી નથી પણ પોતાના

સમાજમાં પહેલાંથી જ સમાજમાં એમ જોવામાં આવે છે કે સમાજમાં
 જેમને તેટલી અદગોષ કરે છે પણ જ્યારે તેમનું કામ હોય ત્યારે
 ત્યારે તેમને પોતાના જાતી બાધ બતાવી તેમને હાથ પર લેવાની
 દીશી કરે છે. અને હાથ ધરના તોમ કાંઈ વાત હોય કરી તેમને
 મુસલમાનો વિરુદ્ધ હુકમ કરે છે અને અનેને લડાવે છે. પાંચેય આય
 સમાજમાં કરે છે અને અદલામ સનાતની બાધમાં થાય છે. કારણ
 કે સનાતની બાધમાં જ્યારે તેમની સાથે થઈ જાય છે ત્યારે મુસ-
 લમાનો એમ સમજે છે કે તેમની સનાતની હાથમાં આવું કરે છે.
 પણ ખરા શરીર જોતાં તેમની હાથ આય સમાજમાં જોતાં હાથ છે.
 આય સમાજમાં અને સનાતનીમાં એક પેલાં પહેરે છે એટલે
 મુસલમાનો આય કાણ અને સનાતની કાણ તે પારખા કાઢતા
 નથી. આય સમાજમાં સનાતની હાથ બાધમાં પોતાની સાથે
 હાથ ધરે છે હાથ કરી આય સજાવે છે અને વખત આવે છે
 સાર આય ખસી જાય છે અને સનાતની બાધમાં હરનગીની
 મીઠી છે. આ પ્રમાણે મુસ્લીમ ગાંધી આય સમાજમાં લાંબ
 આય સનાતની હાથ ધરતાં પોતાના કાંઈ મુસલમાનોમાં
 નકામી નારાજ પેહારી લેવાની પ્રસંગ આવે છે. સનાતની હાથ બાધ
 આય આય સમાજમાં વાતો ઉપર અને તેમની નાત જાત ઉપર
 આય પુવાવ નથી. કેટલાક આદામ કેટલાક વાણીઆ કેટલાક
 આદામ, કેટલાક કેટલાક વિગેરે આય સમાજમાં જાણી જાણી
 અને સનાતનીઓમાં પેશીને તેમને પોતાના હાથ પર રાખતા મુસલમા
 હોય છે. આદામ સનાતની બાધમાં જેમ વિચારીને જાણતાં છે.
 મુસલમા પોતાની આય સમાજમાં કેટલી અદગોષ કરેલી છે તે જાણતાં

દાખલા દલીલોથી આગળ જણાવી મયા છીએ તેજ તેમણે ખ્યાનમાં લેવાનું છે.

મરજુદો આગળ વાળાં વગાડવાની બાબત પણ તેમણેજ ઉપાડી છે કે જેથી સનાતની હીંદુઓ સાથે મુસલમાનો લડે અને સનાતનીઓ મુસલમાનોથી નારાજ થઈ આર્ય સમાજીઓ સાથે જોડાય અને આર્ય સમાજીઓનું કામ થાય. તેઓ સનાતની હીંદુ ભાઈઓને સમજાવે છે કે સરકારી રસ્તો એ સાર્વજનિક જગા છે અને ત્યાં થઈને વાળાં સાથે પસાર થવાનો હીંદુઓને હક છે. પણ આમાં પણ તેમનો હેતુ જુદેજ હોય છે. તેઓ ધારે છે કે આ પ્રમાણે સનાતની હીંદુઓ મરજુદ આગળના સરીઆમ રસ્તા ઉપરથી વાળ સાથે જવા જોર કરશે તો સનાતની હીંદુઓ પોતાના ત્યાના જમણુવાર વખતે પોતાના મહોદલાનો સરીઆમ રસ્તો રોકે છે અને ત્યાંથી મુસલમાનોને તે વખતે જવા દેતા નથી તો મુસલમાનો પણ જુદ ઉપર આવી જમણુવારના પ્રસંગે તે રસ્તેથી જવા જોર કરશે અને તેમના જમણુવારમાં ભંગાણ પડશે; એટલે હીંદુઓને નુકસાન થવાથી તેઓ મુસલમાનોથી નારાજ થશે અને આર્ય સમાજીઓ સાથે જોડાશે. આમાં પણ તેમનો હેતુ સનાતની ભાઈઓને મુસલમાનો સાથે લડાવવાનોજ અને સનાતનીઓને આર્યસમાજમાં ખેંચવાનોજ છે. આજ સુધી મરજુદો આગળ વાળાં હમેશાં બંધ રહેતાં આવ્યાં છે તે સહ કોઈ જાણે છે છતાં આર્યસમાજીઓએ આ નવું ધાંધલ નકામું ઉભું કર્યું છે.

આર્યસમાજીઓ પોતાના પુસ્તકોમાં સનાતની ભાઈઓની મુર્તીનું હમેશાં ખંડન કરે છે અને મુર્તીઓમાં જીવ રાખનારા સનાતનીઓને

મુરખા અને એવકુદ્દ બતાવે છે જે વિશેની હકીકત તેમના મુખ્ય પુસ્તક “સત્યાર્થ પ્રકાશ”માં પણ મોજુદ છે, તોપણ મરજુદ આગળ વાળું વગડાવવા માટે તેઓ મુર્તિઓના વરઘોડા સનાતની હીંદુ બાઇઓ પાસે કડાવે છે અને તેમાં શામીલ થઇ ધાંધલ કરી મુસલમાનોને સનાતનીઓની મુર્તિઓ ઉપર હુમલા કરવાની ખાસ જોગવાઈ કરી આપે છે. જે સનાતની બાઇઓ આર્યસમાજીઓ સાથે છેવટ સુધી જોડાએલા રહે છે તો તેઓ તેમની મુર્તિઓની તરફેણ કરી મુસલમાનો વિરૂદ્ધ તેમને હમેશાં ઉશ્કેર્યા કરે છે પણ જે સનાતનીઓ તેમના હાથ ઉપર કાયમ રહેતા નથી તો આર્યસમાજીઓ તેમને વાતો સંભળાવે છે અને તેમની મુર્તિઓનું યુદ્ધ બોલે છે કે તમારી મુર્તિઓમાં સાચ હવું તો તેમણે કેમ મુસલમાનોને પકડી હેરાન ન કર્યા અને કેમ તેમના હાથે ટુટી ગઇ ?

આવું આવું કહી તેઓ સનાતની બાઇઓને નકામા ત્રાસ આપે છે અને પોતાની રૂઢી પ્રમાણે તેમની મુર્તિઓ વિશે હલકા બખાણો છાપી બહાર પાડે છે. તેમનો સનાતનીઓ સાથેનો મેળાપ મતલબનો અને કામ પુરતોજ હોય છે. અને જ્યારે મતલબ પતી જાય છે એટલે પાછા જેવાના તેવા થઇ જાય છે. હાલ તો વળી કેટલેક કેટલાં એવી વાતો પણ પ્રકાશમાં આવી છે કે કેટલાક આર્યસમાજીઓ સનાતની હીંદુ બાઇઓની મુર્તિઓનું છુપી રીતે ખંડન કરે છે કે તેમને મંદીરમાંથી ઉપાડીને નાખી દે છે કે જેથી હીંદુ બાઇઓ સ્વભાવિક રીતે એમ માને કે આ કામ કાઇ મુસલમાનેજ કર્યું છે. એક તરફ આવું કરે છે અને બીજી તરફ આર્યસમાજીઓ હીંદુઓ સાથે મળી જાય છે અને તમામ દોષ મુસલ-

સમાજીઓ એવું ગણાવવા માગે છે અને એવી વાત સનાતની હિંદુ ભાઈઓ આગળ મુકવા માગે છે કે મુસલમાનો હિંદુઓને વટલાવે છે ! આમાં હિંદુઓને વટાળવાની બાબત જ ક્યાં છે ? કેટલાક વળી હિંદુ ભાઈઓ પાસેથી શુધ્ધીના નામે પધસા મેળવવા એવી વાતો પ્રસિદ્ધ કરે છે કે હિંદુ ભાઈઓ વટલી જાય છે તેમને બચાવવાની જરૂર છે, અને આટલા ગામેમાં આટલા હિંદુઓને વટલતા બચાવ્યા છે, અને વટલી મએલાઓને શુધ્ધ કરી મોટી સંખ્યામાં પાછા ખેંચી લીધા છે અને હવે તે માટે પધસાની ધણી જરૂર છે કારણકે આવું કામ જરૂરી ચાલી રહ્યું છે. આવી આવી વાતો કરી તેઓ સનાતની હિંદુભાઈઓને ઉલટું સમજાવે છે અને શુધ્ધીના નામે તેમની પાસેથી પધસા મેળવે છે. સનાતની ભાઈઓએ સમજવું જોઈએ કે આ એક આર્થસમાજીઓની ચાલાકી છે. આ રસ્તો પણ તેમણે હિંદુભાઈઓને મુસલમાનો સાથે અથડાવી મારવા માટે જ લીધેલો છે. મોલેસલામ મરાસીઆ કદી હિંદુભાઈઓ સાથે રહેવા માગે કે મુસલમાન ભાઈઓ સાથે રહેવા માગે તો તે તેમની મરજીની વાત છે. એમાં જ્ઞાનને કાંઈ લેવા દેવા નથી. અહીં તો ખરા અંતઃકરણની એકસંધી કરવાની અને નકામા થતા ઝગડા દુર કરવાની વાત છે.

કેટલાક હિંદુ લોકો વળી બીલ, દુબળા ત્રિગેરેને હિંદુ જાતીના બતાવવા કોશીલ કરે છે પણ તેઓ ભુલ કરે છે. બીલ લોકો હિંદુસ્તાનમાં બેઠા ધર્મ માનનારા આર્યો હિંદુઓ ચઢી આવ્યા તે પહેલાના છે એટલે તેઓ હિંદુ નહીં પણ હિંદુસ્તાનની ખરી રાજવંશી જનાર્ય અસલી પ્રજા છે. આ હિસાબે હિંદુઓ કરતાં રાજ પદવીની

નજરે તેઓ ધણા ચડતા છે. પહેલાં હીંદુસ્તાનમાં બધેજ તેમનું રાજ હતું પણ આર્યોએ-હીંદુઓએ બહારથી હીંદુસ્તાન ઉપર ચડી આવી તેમનું રાજ પડાવી લીધું અને તેમને તારાજ કરી હલકા દરજ્જામાં મુકી દીધા. વડોદરા રાજ્યના નાયબ દીવાન મેં ૨૧૦ બેંગલોરમાં હાથીલાઈ દેસાઈ સાહેબે “નવસારી પ્રાંત સર્વ સંગ્રહ” નામનું પુસ્તક શ્રીમંત મહારાજ સર સયાજીરાવ ગાયકવાડની આજ્ઞાથી બહાર પાડ્યું છે તેમાં તેમણે આ હકીકત ચોક્કસ રીતે બતાવી છે. તેઓ તે પુસ્તકમાં બીલ, વસાવા, પહાડવી, વલવી, નાયક, લાવરી, ગામટા, દુખળા, ચોધરા, દોડીઆ, નાયકા, કુકણા, કથોડીઆ, માવચી, નાયકડા, તવાલીઆ, કાટવાલીઆ વિગેરેને કાળી પરજ તરીકે ઓળખાવે છે અને કહે છે કે “કાળી પરજ”ના લોકો આ દેશના અસહ વતનીઓના વંશના છે. આર્ય લોકો હીંદુસ્તાનમાં આવ્યા ત્યારે આ દેશના અસહ વતનીઓને અનાય કહેવા લાગ્યા એમ ઋગવેદમાં જણાવ્યું છે.....નવા આવેલા આર્ય લોકો જેમ આવતા ગયા તેમ તેમના ત્રાસ અને દયાહુથી અનાય લોકો સપાટ ભુમિ ઉપરથી ખસતા જઈ જંગલ અને ડુંગરવાળા પ્રદેશ તરફ ખસતા હોવા જોઈએ. અનાય લોકો ગુજરાતમાં આવ્યા ત્યારે તેમનો લગભગ સધળો પ્રદેશ અરબમય (રાની) હતો તે પૈકી નર્મદાની દક્ષિણે બહચથી માંડીને વસાઈ અને સોપારા સુધી દંડકારણ્ય ગણાતું. શિકારી પશુઓને હાંકી મુકવામાં આવે છે ત્યારે તે વસ્તી પ્રદેશમાં જઈ રહે છે અને ડુંગર ઝાડી વગેરે તેમના રહેઠાણ થઈ પડે છે તેજ પ્રમાણે આર્યલોકો અનાય લોકોના પ્રદેશમાં આવીને વસવા લાગ્યા અને જંગલો કપાતાં ગયાં તેમ તેમ અનાય લોકો દખતા ગયા.

તેથી સાફ જણાય છે કે કાળી પરજના બીલ દુબળા વિગેરે લોકોને આર્યોએ-હીંદુઓએ તારાબ કરી પોતાના ગુલામના દરજે લાવી મુક્યા છે. ૧

આથી સાફ જણાય છે કે કાળી પરજના લોકો એટલે બીલ, દુબળા, તલાવીઆ, વિગેરે હીંદુઓ પૈકીના નથી પણ હીંદુઓ હીંદુસ્તાનમાં આવ્યા તે પહેલાના અહીંના અસલ જુના રહેવાસી છે. તેમનું અહીં બધે રાજ હતું પણ આર્યોએ આવી તેમનું રાજ પડાવી લીધું અને તેમને જંગલોમાં કહાડી મુક્યા. કાળી પરજના લોકો આર્યો નહીં પણ અનાર્યો છે એવું મે. રા. બા. ગોવીંદભાઈનું પુસ્તક ખુલ્લી રીતે જણાવે છે. ગોવીંદભાઈ સાહેબ ગુજરાતના એક વિદ્વાન સાક્ષર છે તો આ બાબતમાં તેમના અભિપ્રાય ઉપર હીંદુ ભાઈઓએ પુરો વિશ્વાસ રાખવાનો છે. અને એમના કહેવા પ્રમાણે ખરી રીતે એમજ માનીને ચાલવાનું છે કે કાળી પરજના લોકો હીંદુ નથી પણ હીંદુસ્તાનની અસલ ખરી જુની પ્રજા છે.

ઢેડા તથા અમાર લોકો પણ હીંદુ જાતીમાં નથી પણ તેઓ પણ અનાર્ય જાતીના હીંદુસ્તાનના અસલી વતનીઓ છે એમ તેઓ પોતેજ કહી રહ્યા છે. દીલ્લીથી નીકળતા ‘અલ-જમીઅત’ નામના છાપાના તા. ૦ ૨૨ આગસ્ટ ૧૯૨૭ના અંકમાં “અહુત કામકી બેદારી” (અત્યંજ કામમાં જાગતી) એ મથાળા નીચે એક લેખ છપાયો છે તેમાં લખ્યું છે કે ગયા અઠવાડીઆમાં દીલ્લીમાં શાહજીના તળાવ

---

૧ જુઓ—“ નવસારી પ્રાંત સર્વ સંગ્રહ ” પાન ૧૬૬-૧૬૭-૧૬૮-૧૬૯.

ઉપર ચમારોનું એક કાન્ડર-સ બરાબર હતું તેમાં તે કામના કેળવા-
એલા ઢેડ તથા ચમાર આગેવાનોએ પોતાના કાપણોમાં કહ્યું હતું
કે હીંદુઓ પોતાની મતલબની ખાતર અંત્યજને પોતાની સાથે
ગણાવવા માગે છે. તેઓ તેમને પોતાનામાં ગણાવી પોતાની સંખ્યા
મોટી બતાવી તે આધારે કાઉન્સીલોમાં વધારે જગાઓ મેળવવા
માગે છે પણ તેમાં તેમની દિકમત છે. અમે હીંદુ નથી, બલકે અમારી
કામ તો જુદીજ છે અને તે હીંદુસ્તાનમાં હીંદુઓ આવ્યા તે પહે-
લાની અહીં આપાદ છે. અમારી સંખ્યા મુસલમાનો જેટલી છે, વિગેરે
અંત્યજોના આગેવાનો કહે છે. અને હીંદુઓ તથા હીંદુ ધર્મ સાથે
તેમને કાંઈ સંબંધ નથી એમ જણાવે છે. તેઓ આ પ્રમાણે પોતાને
હીંદુઓથી અલગ બતાવે છે ત્યારે કેટલાક તેમને હીંદુ બતાવી
પોતાની સાથે ભેળવવા માગે છે એ પણ જોવા જેવું છે.

હીંદુઓ આર્ય કહેવાય છે અને હીંદુસ્તાનના અસલ જુના
રહેવાસીઓ અનાર્ય કહેવાય છે. ભીલ, દુગળા તલાવીઆ, અંત્યજ
વિગેરે અનાર્યો એટલે હીંદુસ્તાનના અસલ વતનીઓમાં આવે છે. આર્યો
-હીંદુઓએ હીંદુસ્તાન ઉપર ચડી આવી તેના મુળ વતનીઓને તારાજ
કરી નાખ્યા અને તેઓ ફરી માથું ઉંચકે નહીં તેટલા માટે તેમને
પોતાના ગુલામ બનાવી ઢેડ, ખાલપા, વિગેરેનું કામ સોંપી તેમને
અંત્યજ વર્ગમાં દાખલ કરી દીધા એમ એ લોકોનું માનવું છે.
આથીજ હાલ ઢેડ, ચમાર, ભંગી વિગેરે શીખીને જાણકાર ચંપ ગયા
પછી એમ કહેવા બહાર પડ્યા છે કે અમે આર્ય-હીંદુ નહીં, પણ
અનાર્ય એટલે હીંદુસ્તાનના અસલી જુના ખાનદાની રહેવાસી છીએ
અને હીંદુઓએ અમારી આવી ભુરી દશા કરી છે જેથી હવે અમે
તેમનાથી હમેશને માટેજ આપાજ રહેવા માગીએ છીએ.

ટેક, ચમાર, ખાલપા વિગેરેને પોતાની સાથે ગણે તો પછી મુસલમાનોને પણ તેમણે પોતાની સાથેજ ગણવા પડશે કારણ કે મુસલમાનો કાંઈ હલકા ગણાઈ શકતા નથી. અને જે તેઓ મુસલમાનોથી બુદ્ધાધ રાખે તો એ ઉધાડો ગેરમન-સાદ છે. મુસલમાનો તો એટલુંજ માગે છે કે હીંદુભાઈઓ જ્ઞાન અને ભક્તીમાં સઉને એક ગણે. હીંદુસ્તાનમાં મુસલમાનો સાત કરોડ છે તો તે સાત કરોડને હીંદુ સુધારકો કાંઈ હાંકો કહાડી શકવાના નથી કે તેમને દુશ્મન ગણી પોતે એકલા સુખ ચેનથી રહી શકવાના નથી. દુશ્મનાઈ રાખવી એ વિકાર છે અને વિકારવાળો માણસ કાંઈ પણ કરી શકતો નથી એવું હીંદુશાસ્ત્ર ચોખ્ખું કહે છે, માટે આવું કરતાં પહેલાં ભાઈઓએ ખુબ વિચાર કરવાનો છે.

આર્યસમાજીઓ કોઈના ચેલા થતા નથી કે કોઈની કંઠી બાંધતા નથી પણ દયાનંદ સરસ્વતીજી જેમણે આર્ય સમાજની સ્થાપના કરી છે અને “સત્યાર્થ પ્રકાશ” નામનું બીજા ધર્મ પંથોની નીંદાવાળું પુસ્તક લખ્યું છે તેમને પોતાના ગુરૂ માને છે. તેઓ પચાસ વરસ ઉપર ગુજરી ગયા છે તેમના ચેલા પોતાને બતાવે છે અને વેદને પોતાનું ધર્મ પુસ્તક બણાવે છે. પણ હાલ તેમની પાસે વેદનું સંપૂર્ણ પુસ્તક નથી. વેદનો થોડોક ભાગ તેમના હાથ આવ્યો છે તેના ઉપર પોતાનો આધાર રાખે છે. વેદને પોતાનું ખરૂં ધર્મ પુસ્તક બતાવે છે પણ કોઈ પણ આર્યસમાજ પાસે પુરા ચાર વેદ છેજ નહીં. જે હોય તો બતાવે. તેઓ વેદ સુકીને દયાનંદજીનું “સત્યાર્થ પ્રકાશ” પુસ્તક આગળ ધરે છે પણ પોતાના ત્યાંની આજો વેદ તો બતાવી શકતા નથી.

જે આર્યસમાજ છે તેમને તો તેમના “સત્યાર્થ પ્રકાશ” પુસ્તકમાં એ આજ્ઞા આપવામાં આવી છે કે જે પોતાની સ્ત્રીને પોતાનાથી બચ્ચું પેદા ન થાય તો તે સ્ત્રીએ બીજા પાસે બધ નિયોગ કરાવી બચ્ચું પેદા કરાવવું. ધણીએ પોતાની સ્ત્રીને બીજા પુરુષ પાસે બચ્ચા માટે મોકલવી એનો અર્થ તેઓ ધર્મ કરે છે, જેનો હવાલો તેમના પુસ્તકમાંથી આપણે આગળ આપી ગયા છીએ.

હાલ જે કેટલાક ટેડા, ચમાર, વિગેરે હાંદુઓમાં હલકી વરણના ગણાતા લોકો આર્યસમાજમાં ગયા છે તેમાંના ધણા તો મોટા ઠેરનું માંસ ખાય છે અને દારૂ પીએ છે અને પોતાને ખરા ધર્મવાળા પણ જાતાવે છે. દારૂ પીવાથી પછસાની નકામી બરબાદી થાય છે, કારણ કે વગર પછસે તે મળી શકતો નથી. તે પીવાથી શરીરને બારે નુકસાન થાય છે જે સઠિ મહાત્માઓ કહી ગયા છે. વળી તે પીવાથી મ્હોડું ગંધાય છે, શરીર અને સુગંધ વાસ મારે છે, શરીરે ખરાબ ચાઠા પડી જાય છે, મગજની નસો બેહેર મારી જાય છે અને પાછળથી આખું શરીર સુતુ થઈ નકામું થઈ જાય છે. એટલે દારૂ પીનારાઓને પોતાનું શરીર જે એક અમુલ્ય વસ્તુ છે તેનું પણ જાન હોતું નથી. મનુષ્ય દેહ જે એક દુર્લભ વસ્તુ છે તેને તેઓ દીવસે દીવસે ખરાબ કરતા જાય છે, અને આખરે બીમારીમાં સપડાઈ કમોતે ધુરી રીતે મરી જાય છે. તેમને ધર્મનો જરાપણ ખ્યાલ આવતો નથી. વળી દીવસે દીવસે એ ટેવ વધી જવાથી અતિસે પીવા ઉપર ચડી જાય છે અને ધણી વખત ધરમાં આ બેહેનનું જરા પણ જાન નહીં રાખતાં તેમના દેખતાં ઉધાડી ગાળો બોલે છે અને નહીં કરવાનું કરે છે. વળી કેટલીક વખત

રસ્તામાં બેભાન થઈ પડી જાય છે, લુગડાં નીકળી જઈ નાખા
 થઈ જાય છે, મ્હોડામાંથી પાણી છુટે છે એટલે કુનરાં મ્હોડું ચાટે
 છે, અને તેવી હાલત થઈ જવાથી આખા ગામમાં હોહો થાય છે.
 અને ફટલીક વખત તો બેભાનમાં ઢાંઢ ઝેરી જનાર કરડવાથી કે
 ઢાંઢ ગાડી નીચે છુંદાઈ જવાથી ધુરી રીતે મરણ પામી પામે છે.
 એટલે દારૂથી આ પ્રમાણે પડસાની, શરીરની, અને આખરની બર-
 બાદી થાય છે તોપણ તેઓ તે પીએજ જાય છે. આવી ધુરી ચીજ
 જે દારૂ છે તે પીવો, અને ગોટા દોરનું માંસ ખાવું, એ તેઓ મુકતા
 નથી અને બીજાઓને કહેવા તૈયાર થાય છે. આવા આર્યસમાજી
 દેડા કદી દારૂ તાડી છોડી દઈ ગમે તેવા સારા પોતાને બતાવે
 પણ તેઓ સનાતની હીંદુઓમાં હજી દેડાને દેડાજ ગણાય
 છે. તેમને ઢાંઢ ઉંચા હીંદુ અડતા નથી કે પોતાના ઘરમાં પેસવા
 દેતા નથી, પણ તેમને હજી જેવાને તેવા હલકા સમજે છે. જે
 તેઓ ન માનતા હોય તો ઢાંઢ ઉંચા સનાતની હીંદુને બડીને અને
 તેના ઘરમાં પેસીને બતાવી આપે. જે કદાચ ઢાંઢ ઉંચો આર્યસમાજી
 આવા આર્યસમાજી દેડાને અડકવા દે અથવા પોતાના ઘરમાં આવવા
 દે તો તે પોતેજ સનાતની હીંદુઓમાં ખોટા અને બ્રહ્મ થયેલો ગણાય
 છે. તેનોજ ધડો બીજા હીંદુ બાઈઓમાં થતો નથી. અને તેને સનાતની
 હીંદુ બાઈઓ એજ ઉપમા આપે છે કે “બટલેલ આમણુ દેડથી મુંડો”!
 જ્યાં આવી હાલત હોય ત્યાં દેડાઓનું કદ્યાણુ ક્યાંથી થાય. પણ
 આર્યસમાજી ધર્મ અખત્યાર કરીને પણ તેઓ દારૂ અને મદદાલ માંસનો
 ઉપાડી રીતે ઉપયોગ કરે જાય છે; પણ એ દેડાઓને જ્યારે આગળ ઉપર
 વખત આવે પોતાની સ્ત્રીઓને આર્ય પંથના નિયમ પ્રમાણે બીજા પુરુષ

પાસે બચ્ચાં મેળવવા જવાની પરવાનગી આપવી પડશે ત્યારે સમજ પડશે. વળી તેમની વહુ દીકરીઓ આય' સમાજોની તાલીમથી સુધરેલી અને ફેશનવાળી થઈ દેડાઓના ધર નહીં માંડતાં હિંચા કહેવાતા આય'સમાજોના ધર માંડશે ત્યારે તેમની આખો ઉધડશે. કારણકે દેડાઓ એ સુધરેલી છોકરીઓને તે વખતે જંગલી અને હલકા લાગશે એટલે તેઓ તેમને પડતા મુકી હિંચાઓને શોધશે જેથી દેડાઓને એક પણ કન્યા મળી શકશે નહીં. આથી દેડાઓ વાંઢા રહેશે અને આય'સમાજ હીંદુઓના ધરમાં દેડ કન્યાઓ પેસશે. આ થશે આય' પંથમાં જવાનું પરિણામ !

આપણા દેડા ભાઈઓ જે આય'સમાજમાં ગયા છે તેમાં સારા પણ હશે અને તે કદાચ એમ સમજતા હશે કે તેમનો ઉધ્ધાર થયો છે; પણ તેમની દેડ કામના એક કેળવાયેલા આગેવાન સ્વામી શુદ્રાનંદ જેઓ પંજાબમાં આવેલા જલંધર ગામમાં હાલ પોતાનું મથક જમાવીને રહેલા છે તેમણે “અલ-ફઝલ” નામના છાપાના પ્રતિનિધિ આગળ પોતાનો ખુલાસો રજુ કર્યો છે જે અમદાવાદથી નીકળતા “દીન” છાપાના તા. ૧ આગસ્ટ ૧૯૨૭ના અંકમાં છપાયો છે. તેઓ જણાવે છે કે:—

“મારા પિતા વાલ્મિકી હતા. લગભગ પચીસ વરસ પહેલાં તે આય' સમાજમાં જલ્યા હતા. તે મુરાબાદના વતની હતા. મેં મુરાબા બાદની એક સંસ્કૃત પાઠશાળામાં નવમી ક્લાસ સુધી શિક્ષણ મેળવ્યું અને પછી દીલ્લીની અધ્યુતોધ્ધાર (દેડાઓનો ઉધ્ધાર કરનારી) સભા તરફથી અધ્યુત કામને શુધ્ધ કરવાનું કામ ચાલુ કર્યું. થોડા વખત પછી હું લાહોર આવી ગયો અને એજ કામ લાહોરની

અધુતોધ્ધાર સભા તરફથી કરતો રહ્યો. થોડાજ સમયમાં આર્ચ સમાજોની કેટલીક અયોગ્ય વર્તણૂક જોઈને તથા શુધ્ધ (આર્ચ-સમાજ) થએલા અધુતો (દેડ, ચમાર વિગેરે) પ્રત્યેનો તેમનો અમાઈ જોઈએજ તિરસ્કાર દેખીને મેં વિચાર કર્યો કે આર્ચ કામના દેખાડવાના અને ચાવવાના દાંત જીદા જીદા છે. હું અધુત કામ પ્રત્યેનું એવું વર્તન જોઈ શકતો ન હોતો. વળી આટલા સમયમાં બોહળા વાંચનને પ્રતાપે મારા ધાર્મિક વિચારો પણ ફેરવાઈ ચુક્યા હતા. જોઈએ મેં આર્ચ જાતી સાથેનો સંબંધ ત્યાગી દીધો. ‘વિગેરે એ દેડ જાતના સ્વામી શુદ્રાનંદજી કહે છે.

વળી શુદ્ધાસંપુર ખાતે તા. ૧૭ મી એ દયાનંદ મત ખંડન સભાના આશ્રય તળે એજ સ્વામી શુદ્રાનંદે જે જીરસાદાર લંબાણુ બાપણુ આપણું હતું તેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે. તેમણે સભાજનોને ઉદ્દેશીને કહ્યું કે:-

“હું અત્રે એક પરદેશીની પેઠે આવ્યો હતો, બાપણુ કરવાનો વિચાર નહોતો, હું માત્ર મારા હૃદયની વેદના તમારી સામે રજી કરવા આવ્યો છું. હીંદુ જાતીએ અધુત કામો(દેડ, ચમાર, લંગી વિગેરે) ઉપર સખત અત્યાચારો કર્યા છે. અને તેમને ઝલીલ-ખુવાર અને બરબાદ કરીને એવી સ્થિતિમાં લારી મુકી છે કે જેથી એ લોકો પોતાને મનુષ્ય તરીકે મણવાનું પણ અશક્ય માનવા લાગ્યા છે. હીંદુઓ મહાન ગુનેહગાર અને અત્યંત પાપી છે જેઓ હજારો વરસથી અમારી ઉપર હદ પારના અત્યાચારો-જીલ્લો શુભરી રહ્યા છે એટલુંજ નહીં, બલકે તેઓ પોતાના સિવાય ખીજા કાંઈને પણ પોતાના જેવા મનુષ્ય નથી સમજતા. તેઓ ક્રોધ (રાજ)

જ્યોજી જેવા બાદશાહોને પણ અપવિત્ર અને બ્રષ્ટ મણે છે. એવી કામથી શી આશા રાખી શકાય કે તે માનવ જાતી કાષ્ટ પ્રકારની સેવા કરશે? હીંદુઓ એવો દાવો કરે છે કે તેમના પૂર્વજે પણ બહાદુર હતા, પરંતુ એમને ધુનુર્વિદ્યા (તીર મારવાની વિદ્યા) શીખવનારા અમે હતા. જો કે હીંદુઓએ અમારા ઇતિહાસ અંથો નાબુદ કરી નાખ્યા છે, છતાં પણ હું આ વાતની સાખીતી રજૂ કરી શકું છું, અને તે એકે જ્યારે કાષ્ટ હીંદુ કુળમાં બાળક જન્મે છે ત્યારે વાદિમકી અથવા લંગી તેમના ત્યાં તીર કામકું લઇને જાય છે. એટલે તે જન્મેલા બાળકનો હાથ પેલા તીર કામકા ઉપર મુકવામાં આવે છે. આ એજ વાતની નિશાની છે કે અમારા પૂર્વજે એમના (હીંદુઓના) બાળકોને ધનુષ્ય વિદ્યા શીખવતા હતા.”

“આ લોકો ગાયને માતા કહે છે, પણ હું અથવા બીજા કાષ્ટ પણ સમજી બુદ્ધિમાન પુરૂષ ગાયને માતા કહેવાને તૈયાર નથી. એક આર્યસમાજ સાથે મારો વાદવિવાદ થયો ત્યારે તેણે મને કહ્યું કે ‘શું તમે ગાયને માતા નથી માનતા?’ ત્યારે મેં તેને કહ્યું કે ‘જો ગાયને માતા કહું તો ભેંસને માસી અને બકરીને કાકી કહેવી પડશે, એકલી ગાયનીજ સાથે હું સગપણ રાખી ન શકું’. ખરું તે એ છે કે આર્ય લોકો જ્યારે પંજાબમાં આવ્યા ત્યારે તદ્દન જંગલી હતા એટલા માટે તેમણે જનાવરો, નદીઓ, પર્વતો વિગેરેની પુજા કરવા માંડી. જો કે એ લોકોએ અમને અત્યંત ઝલીલ-પાયમાલ કરી નાખ્યા છે છતાં પણ કેવી ખુશીની વાત છે કે ખુદાએ અમને દુનિયામાંથી નાબુદ કર્યા નથી. હજી પણ અમે હીંદમાં સાત કરોડની સંખ્યા ધરાવીએ છીએ. હીંદુઓ આજે ગૌરક્ષક બનતા ફરે છે,

પરંતુ એ વાત પણ અમારા પૂર્વજેએ તેમને શીખવાડી છે. તે એવી રીતે કે જ્યારે હિંદુઓ પહેલ વહેલા અહીંયા આવ્યા ત્યારે તેઓ ગાયને મારતા હતા, એમના વેદોમાં ગાયને કાપવાની વાત મોજુદ છે. એ વેળા અમારા પૂર્વજેએ તેમને આજ્ઞા કરી કે જો દુધવાળી ગાયને મારશો તો શિક્ષા કરવામાં આવશે. એવી રીતે અમારા પૂર્વજેએ એમના પૂર્વજ પાસે ગાયની રક્ષા કરાવી. જો એની સાખીતી માગતા હોવ તો હરદવારમાં જઈને જોઈ લો. ત્યાં જો હિંદુને ત્યાં દુધવાળી ગાય મરી જાય છે તે (હિંદુ)ને બાંગી ખાસડા મારીને પાપ મુક્ત કરે છે. આ એજ શિક્ષાની એક સંધારણ નિશાની છે જે અમારા પૂર્વજે હિંદુઓના પૂર્વજોને કરતા હતા,”

વિગેરે સ્વામી શુદ્રાનંદ કહે છે. સ્વામી શુદ્રાનંદ એક અધ્યુત કેમના કેળવાએલા માણસ છે. તેઓ હિંદુઓને આ પ્રમાણે કહે છે અને આ પ્રમાણે તેમને કહેવાની જોગવાઈ આર્ય સમાજોએજ કરી આપી છે. તેઓ આર્ય સમાજ થયા એટલે તેમને હિંદુઓને આ પ્રમાણે કહેવાનો પ્રસંગ મળ્યો. તેઓ આર્ય સમાજોથી પણ છેવટે કંટાળ્યા અને હવે તેમણે તેમનાથી અલગ થઈ જઈ અધ્યુતોનો જીવે સંધ કાયમ કરવા માંડ્યો છે.

હિંદુ ભાઈઓને આર્ય સમાજોએ અધ્યુતોથી વહેવાર રાખવાનું કહે છે પણ તેઓ પોતેજ તેમની સાથે જોઈએ તેવો વહેવાર રાખી રાખી શકતા નથી એ સ્વામી શુદ્રાનંદ પોતેજ કહી રહ્યા છે. જ્યારે આર્ય સમાજોની આ હાલત છે તો પછી સનાતની હિંદુભાઈઓને શું કહી શકાય ? ટેડ, ચમાર વિગેરે ભાઈઓએ આનો ઉડો વિચાર કરવાનો છે. આર્ય સમાજો તેમની કેવી દશા કરે છે તે ઉપસા લખા

જુથી તેઓ પોતેજ જોઈ શકે છે. સનાતની હિંદુભાઈઓની એવી સ્થિતિજ નથી કે તેઓ ઢેરાઓ સાથે છુટથી વહેવાર બાંધી શકે. જાતીબંધન એ તેમને માટે એક જખરી સીંકળ છે જેને તોડવી એ તેમને માટે ઘણુંજ અધરું કામ છે. આર્યસમાજીઓ ઢેરાઓને તાળવે જોળ ચોટાડે છે પણ તેઓ તેમને અધવચન લટકતા રાખે છે. તેમણે આજસુધીમાં ફટલા ઢેરાઓને હિંદુ સમાજમાં દાખલ કર્યા છે ? એકને પણ નહીં. કારણકે સનાતની હિંદુભાઈઓ તેમને લઈજ શકતા નથી.

આર્ય સમાજીઓની ક્વેરી રૂઢી છે તે આપણે આગળ દાખલા દલીલોથી જણાવી ગયા છીએ એટલે હવે અહીં વધારે કહેવા જેવું રહેતું નથી. તેઓ સનાતની હિંદુભાઈઓના ધર્મને તુકચાન પહોંચાડે છે કે હાયદો તે સનાતની ભાઈઓએ જોઈ લીધું હશે. ગાંધીજી અને એપિનચંદ્ર પાલ જેવા બે હિંદુ આગેવાનોએ આર્યસમાજીઓની રૂઢીને સખત શબ્દોમાં વખોડી કહાડી છે એટલુંજ નહીં પણ મુંબઈના “ટાર્કમસ ઓફ ઇન્ડિયા” નામના વજનદાર છાપાએ પણ આર્યસમાજીઓની લડાયક રૂઢી ઉપર દાખ મુકવા સરકારને ભલામણ કરી છે. આ બધું શું બતાવે છે તે જોવાનું છે. આર્યસમાજીઓ હિંદુ મુસલમાનોમાં લડછઓ કરાવે છે અને નવા નવા દિસાદ ઉભા કરાવે છે એવું તેમના ધ્યાનમાં આવ્યું હશે ત્યારે તેમના માટે એવા અભિપ્રાય તેમણે અપાયા હશે.

કોઈ કદાચ કહેશે કે આમાં આર્યસમાજીઓની ભુરાઈ કરેલી છે પણ તેવું કશું નથી. આર્યસમાજીઓ પણ આપણા દેશી ભાઈ છે. નિયોગ વિશે જે આમાં લખ્યું છે તે તો તેમના “સત્યાથ”

પ્રકાશ” પુસ્તકમની ઉતારો છે. જે આમાંના લખાણને આર્થ સમા-
જીઓની ધુરાધ માનવામાં આવે તો તેમના એ “સત્યાર્થ પ્રકાશ”
પુસ્તકમાં તો તમામ ધર્મપંથોની જોડએ તેટલી ધુરાધ લખી છે
તેનું તો આમાં પા આની પણ નથી. જે કાંઈને ખાત્રી ન થતી
હાય તો એ “સત્યાર્થ પ્રકાશ” નું પુસ્તક પહેલાંથી તે છેવટ સુધી
વાંચી જુવે અને પછી ધનસાફ કરે. જ્યારે તેનું લખાણ આર્થસ-
માજીઓ ધુરું નથી સમજતા તો પછી આતો તેના પા આની જોડલા
ભાગમાં પણ આવી શકતું નથી.

આ બધી બાબતોનો તમામ ભાષ્યોએ ઉંડો વિચાર કરવાનો
છે. કેટલાક લોકોએ હીંદુ મુસલમાનોને લડાવી મારવાનું કામ જણી
જોઈને હાથ પર લીધું હોય તો કાંઈ નવાખ જેવું નથી. લડાઈમાં
કાંઈ લાડવા વહેંચાતા નથી પણ માર્યા કુટે છે, પછસાની
ખુવારી થાય છે, ધંધો રોજગાર અને કમાણી પડી ભાજે
છે, દરિદ્રતા વધે છે, દેશ ખુવાર થાય છે અને પરિણામે
કલેશ અને ચીંતાનું જોર વધે છે. કુસંપથી આવા જાહેર નુકશાન
થાય છે તેથી એકસંપી અને શાંતિથી રહેવામાં જ ફાયદો છે. તેથીજ
સંતોષવૃત્તિ પેદા થાય છે અને જ્ઞાન માર્ગ માટે તૈયાર થવાય છે.
માટે એ બધા ઝગમગ મુકી દઈ ખરી ચીજ તરફ વળવાનું છે. લડ-
વામાં કાંઈ સાર નથી. “મારી તારી” કરવામાં કાંઈ મળ નથી. એથી
આત્માનો સાક્ષાત્કાર થતો નથી. એનું નામ લકતી નથી. અહીં હીંદુ અને
મુસલમાનોનો સવાલ ઉભો કરવાનો નથી. જ્ઞાનમાં એવી વસ્તુ છેજ
નહીં એવું આપણે આગળ દાખલા દલીલોથી સાબીત કરી ચુક્યા
છીએ. આત્માની કાંઈ જાત નથી. આચાર વિચાર અને વહેવાર સાચ-

વગા વાંધા નથી પણ નકામા ઝગડા પેદા કરવા એ તો ખાલી ભક-
તીને બદલામ કરવા જેવું છે.

આ પુસ્તકમાં જ્ઞાન અને વહેવાર બંનેની ખાખત આવી
જાય છે માટે હવે નકામા વાંધા ઉભા કરવા એ ખાલી કુચલી કરવા
જેવું છે. આ તમામ હકીકત બરાબર વાંચો અને પછી જુઓ કે
આમાં કંઈ વાત ખોટી છે.

જે પંથ અને વાડો પોતાને પસંદ હોય તેમાં રહેવા વાંધા નથી પણ
માલીકના જ્ઞાનનો જે ખરો માર્ગ છે તે અખત્યાર ક્યાં વગર તો
આગળ વધી શકાવાનું નથી. સરકારનું અને બીજાઓનું બુદ્ધિ બોલાવું
એથી કાંઈ જ્ઞાનનો ખરો હેતુ સિધ્ધ થતો નથી. જ્ઞાન અને ભકતી
એ અંતર આત્માનો સવાલ છે. એને સરકાર અને બીજાઓ સાથે
કાંઈ લેવા દેવા નથી. આપણી જીંદગીના દીવસો એમજ ચાલ્યા
ગયા છે અને ચાલ્યા જવાના છે માટે હવેથી આખો ઉધાડી એક-
દમ ચેતી જવાનું છે. “તારી મારી” ક્યાં કરીશું તો કદી કામ
થવાનું નથી માટે એકસંપીથી ચાલો અને માલીકને ઝાળખી ખરી
વસ્તુને પકડો કે બધે જ્ઞાતી ફેલાય અને આત્માનું કલ્યાણ થાય.

આર્યસમાજ ગૃહસ્થો અને એમના ખ્યાલ પ્રમાણે બોલનારા
ભકતો પણ જ્ઞાનમાં આપણા જેવા સરખા છે. તેઓ પણ આપણાથી
જુદા નથી. તેમની જાત માટે આપણને વાંધા હોઈ શકે નહીં, કાર-
ણકે તેઓ પણ આપણા દેશીભાઈ છે. પણ તેઓ જે પંથતીથી કામ
કરે છે એ પંથતી માટેજ આપણે કહીએ છીએ. જે વાતથી માંહે
માંહે કલેશ પેદા થાય અને હિંદુ મુસલમાનોમાં જુદાઈ પડી જાય
તેને સારા માણસ કદી પસંદ કરી શકે નહીં. ધર્મ અને કામનો

ઉધાર એમ થઈ શકતો નથી પણ એથી તો ઉલટો દિસાદ જાગે છે અને બધે અજ્ઞાતી ફેલાય છે. આવા દિસાદ જગાડવા કોઈ ત્રીજા દરવાજેથી કોશીશ થતી હોય તો તેનો ઉંડો વીચાર કરવો જોઈએ.

બ્રાહ્મણ, વાણીયા, રબરુત, લવાણા, પાટીદાર, કણબી, કાળી, બીજા વિગેરે ગમે તે ધર્મ કે પંથના હોય તે સહિ આપણા ભાઈ છે. માણસ તરીકે તેઓ સહિ માલીકની નજરમાં સરખા છે. તોપણ જ્યાં આચાર વિચાર અને વહેવાર સાચવવાની જરૂર હોય ત્યાં સાચવવા કોઈ જાતનો વાંધો નથી. વાડા તોડી નાખવાનો અહીં સવાલજ નથી. અહીં તો ફક્ત પોતપોતાની હદમાં રહી માલીકનું જ્ઞાન શીખવા તરફ વળવાનું છે. જ્ઞાન એ માલીકની વસ્તુ છે. કાંઈ અમુક વરણુનો એના ઉપર ધજરો નથી. એટલે માલીકની વસ્તુ કોઈ પણ સારા માણસ પાસેથી લેવામાં બાંધ નથી, માત્ર જ્ઞાનની યોગ્યતા જોવાની છે. જ્યાં આવી યોગ્યતા હોય ત્યાં વેદ, શ્રુતી કે અમુક માર્ગનો સવાલ ઉભો થઈ શકતો નથી. ભગવદ્ગીતાનાં ૧૨ મા અધ્યાયના ૭ મા શ્લોકમાં ભગવાને કહ્યું છે કે:—

“પ્રહલાદ, બળીરાજા વિગેરે ધણા જણ સત્સંગથી મને પામ્યા છે. આ લોકો વેદ ભણ્યા નહોતા. તેઓએ તે ભણવા માટે મહાત્માઓની સેવા પણ કરી નહોતી, તેમ તપ પણ ક્યું નહોતું તોપણ સત્સંગથી મને પામ્યા હતા.”

ઉપલા ગીતાજીના વચનથી સાર જણાય છે કે માલીકનું જ્ઞાન મેળવવામાં વેદ કરતાં મહાત્માઓના સત્સંગની વધારે જરૂર છે. સત્સંગ એજ મુખ્ય વસ્તુ છે. વળી ગીતાજીમાં લખ્યું છે કે ભગ-

વાન કહે છે કે મને તમે જે રસ્તે બજારો તે રસ્તે હું તમને મળીશ. આથી પણ જણાય છે કે માલીકને બજાર માટે કંઈ એકલો વેદનો રસ્તોજ નકકી કરેલો નથી. જે રસ્તો સારો હોય તે રસ્તે માલીકની ખંદગી કરવામાં કંઈ તુકસાન નથી. આથીજ કેટલાક હીંદુ ભાઈઓએ મુસલમાન મહાત્માઓ પાસેથી જ્ઞાન મેળવેલું છે. એમાં તેમણે જરા પણ વાંધો ગણ્યો નથી. બાવી રૂઠી વસ્તુ લાંબા વખતથી ચાલતી આવે છે. પણ હાલ જ્ઞાનની વાતજ ધટી જઈ વિકાર વધી ગયો છે તેથી હીંદુઓને મુસલમાનોથી જુદા પાડવાની કોશીશો થઈ રહી છે.

કેટલાક હીંદુ ભક્તો નકામી વાતો કરે છે કે હીંદુ ગુરુ કરવાથી સમાજનું સુખ મળે છે, મુસલમાન ગુરુ કરવાથી સમાજનું સુખ મળતું નથી. પણ મીરાંબાઈએ હીંદુ (ચમાર) ગુરુ કર્યા હતા તોપણ એમને ક્યાં સમાજનું સુખ મળ્યું હતું ? એમને તો એ હીંદુ ગુરુના લીધે ઝેરના પ્યાલા પીવા પડ્યા હતા. શું એ દુઃખ ઓછું હતું ? સુખનો આધાર તો સંતોષ ઉપર છે. અને જે ગુરુથી સંતોષ મળે તેનાથીજ સુખ થાય છે. એમાં જાત નાતનો કંઈ સવાલ નથી. માલીકના રસ્તામાં દુઃખ તો પડે છેજ. ગુલાબ લેવા જઈએ તો ત્યાં કાંટા તો હોય છેજ. પણ માલીકના જ્ઞાનનો રસ્તો ખોળનારા એવા દુઃખની પરવા કરતા નથી. તેઓ તો મરણીઆ થઈનેજ એ રસ્તામાં ઝીપલાવે છે. જે લોકો આવી વાતોથી બીજાં છે તે આગળ વધી શકતા નથી. મીરાંબાઈ જો એવી વાતોથી બીજાં હોત તો આજે તેમનું નામ પણ કોઈ જાણ્યુંત નહીં. માટે એવી વાતો કરવી એ એક પ્રકારની પામરતા છે. ખરા જીજ્ઞાસુઓ સુખ દુઃખની પરવા કરતા નથી પણ જ્ઞાનની પરવા કરે છે.

મુંબાઈના રોજાંદા પ્રખ્યાત પેપર “હીંદુસ્તાન”ના તા. ૧૯
 આગસ્ટ ૧૯૨૭ના અંકમાં તેના અધિપતિએ “શ્રી કૃષ્ણનો સંદેશ”
 એ મથાળાથી એક અગ્ર લેખ લખેલો છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું
 છે કે “દરેક મહાન ધર્મના પ્રવર્તકો અવતાર રૂપ મનાય છે અને
 એ વિભુતીઓના સ્મરણથી તે તે ધર્મના હજારો અને લાખો
 માણસો નવા પોષાણ અને નવી પ્રેરણાઓ મેળવે છે, જગતમાં એવા
 અવતારી પુરૂષો જન્મે છે ત્યારે તેમનું કાર્ય તો સારીએ માનવ
 પ્રજાના ઉધ્ધાર અને વિકાસ માટેજ હોય છે. એવા પુરૂષો માટે
 કાળ કે દેશનાં સાંકડા બંધનો હોતાં નથી. સારીએ માનવ સમાજને
 તેઓ પ્રેમ દ્રષ્ટીથીજ જુવે છે અને દુનિયામાં દુષ્ટતા અને પાપનો
 સંહાર કરી તેને સ્વર્ગ પ્રેમ અને પુણ્યનો પ્રચાર કરવો એજ તેમના
 જીવનનું ધ્યેય છે. દુનિયાના ગમે તે મહાન ધર્મના પ્રચારકનું જીવન
 અને કથન તપાસવામાં આવે તો એજ સિધ્ધાંત સર્વમાં સામાન્ય
 દેખાશે. ખ્રિસ્ત, મહામદ પયગમ્બર, બુદ્ધ કે કૃષ્ણ એ બધી
 વ્યક્તીઓ જગતની મહાન વિભુતીઓ છે. તેમનું કાર્ય બીન્ન હવું
 છતાં સઉનું ધ્યેય તો એકજ હવું. જેમ અગ્નીની જ્વાળાઓ કે
 સૂર્યના કીરણો બીન્ન દેખાવા છતાં વાસ્તવિક રીતે તો તે એકજ
 પ્રકાશના જુદા જુદા વિભાગો છે તેમ દુનિયાના દરેક મહાન ધર્મના
 અવતારી પુરૂષો જુદા જુદા દેશમાં જન્મવા છતાં તેઓ એકજ
 મહાન શક્તીના અંશ છે. તેમને જુદા અને નિરાળા દેશનાર
 તેમના અનુયાયીઓની સંકુચિત દ્રષ્ટી મર્યાદાને લીધેજ તેમને જુદા
 જુદા વાડામાં ગોઠવવામાં આવે છે, પરંતુ એ દોષ એ મહા પુરૂષોના
 નહીં પરંતુ તેમને સમજવાની શક્તી વિનાના આપણે હોવાથી
 આપણોજ છે. કોઈ પણ અવતારી પુરૂષે એવો ઉપદેશ તેમના
 અનુયાયીઓને નથીજ આપ્યો કે તેમણે દુનિયામાં પ્રેમને ફેલાવે

સંહાર ફેલાવવો કે જ્ઞાતીને ઠેકાણે વિગ્રહો આદરવા અવતારી પુર-
ષોના જીવન દૈવી હોય છે એટલે તેઓ રાક્ષસી અને અસુરી ભાવ-
નાથી હમેશાં પરજ હોય છે . . . . . જગતની સર્વ
પ્રજાઓને પ્રેમ ધર્મથી જોવાની એ દ્રષ્ટીઓ આજે નથી રહી. તે
બધાને ઠેકાણે આજે તો માણસો એક ખીજની સામે પશુવૃત્તિથી
લડી રહ્યા છે. જ્યાં એકતા જોઈએ તેને ઠેકાણે વિરોધ અને ઝેર
વેર આપણને છુટા પાડી રહ્યા છે. જો શ્રી કૃષ્ણ તેમજ દરેક
અવતારી પુરુષોના બોધ વચ્ચેના બરાબર સમજવામાં આવે અને
તેનું પાલન કરવાની વિજ્ઞાન દ્રષ્ટી ખીલવવામાં આવે તો તો જગ-
તનું ભાવી બદલાઈ જાય અને ત્યારેજ ખરેખરી આત્માની એકતા
સાધી શકાય,” વિગેરે “હીંદુસ્તાન”ના મુખ્ય લેખમાં લખ્યું છે.
આ લેખ ઉપર જો ધ્યાન પહોંચાડવામાં આવે તો બેશક ધણો
ફાયદો થાય. હીંદુ મુસલમાનોને આજ સુધી કટલાકાએ લડાવ્યા તો
તેથી દેશને શું ફાયદો થયો ? શું તેથી દેશમાં વધારે નુકસાનીએ
ધર ધાસ્યું નથી ? આ દેશમાં હીંદુ મુસલમાનોએ હળીમળીને રહેવા-
મંજ ફાયદો છે. અમદાવાદના પ્રખ્યાત કવિ નાનાલાલ દલપતરામના
પ્રમુખપણા નીચે ત્રીજા વરસ ઉપર અમદાવાદમાં હીંદુ ભાઈઓએ
ઈસુ ખ્રીસ્ત (હઝરત ખસા અઠાસો)ની જયંતી ઉજવી હતી એ
તેમની નેકી હતી. તેજ પ્રમાણે મહાન હઝરત મોહમદ પયગમ્બરની
જયંતી ઉજવવામાં આવે તો કાંઈ વાધા જેવું નથી. આ એક
એકસાંપી મજબુત કરવાનું સાધન છે. જ્યારે વિસ્વાસી-ક્રિશ્ચિયાના
એક પયગમ્બરની જયંતી ઉજવવા હીંદુ ભાઈઓ તૈયાર થાય છે
તો પછી મુસલમાનો જે તેમના જીના દેશી ભાઈ છે તેમના પયગ-
મ્બરની જયંતી ઉજવવામાં તેમને કાંઈ પણ વાત આડે આવી
શકતી નથી.

છેવટના બે શબ્દો.

નાનકપંથ કબીરપંથ, દાદુપંથ, નીરાંતપંથ, ભાવદાસ પંથ વિગેરે પંથોનો મુસલમાન ચિસ્તી સંપ્રદાયના મહાત્માઓ સાથે ધણો ધાડો સંબંધ રહેલો છે. એકલખારાવાળા પીર કાયમદીનખાવા પોતે ચિસ્તી હતા. ગુરૂ નાનકે તેમના ચિસ્તી વડીલોથી બોધ લીધેલો છે અને કબીર સાહેબે પણ પીર મીરાંશાહ બીખ સાહેબ ચિસ્તીથી બોધ મેળવેલા છે. જેનો હવાલો આગળ આપ્યો છે. એટલે કબીર પંથ અને નાનકપંથ બંનેમાં પીર કાયમદીન ખાવાના ચિસ્તી વડીલ પીરો તરફનું જ્ઞાન આવેલું છે. પીર અમન સાહેબ પીર કાયમદીન ખાવાસાહેબ ચિસ્તીના શિષ્ય હતા અને પીર અમન સાહેબ તરફથી નીરાંત પંથ અને ભાવદાસ પંથને બોધ મળેલો છે, એટલે નીરાંત પંથ અને ભાવદાસ પંથમાં પણ કાયમદીન ચિસ્તી પીરનો બોધ આવેલો છે. ખારવા ગોવીંદ ભગવાન મુખાઇવાળા નામના એક ભક્તે “ખારવાઓના ગુરૂ” એ નામની એક ચોપડી ૪૦ સં ૧૯૧૬ માં બહાર પાડી છે તેના પાંચમા પાને તેમણે લખ્યું છે કે “નીરાંત પંથવાળા તથા કબીરપંથવાળાઓને એ (કાયમદીન) પીરના ખાન દાનથી ઘણી વખતે જ્ઞાનનો લાભ મળેલો છે અને આગળ વખ્યા છે. આ પીરના આગલા વડીલોથી પણ ગુરૂ નાનક, ગુરૂ ચેતન મહારાજ, જગાજી મહારાજ વિગેરે જેવા મહાત્માઓએ લાભ મેળ-

---

૧ એકલખારા ગામ વડોદરા પ્રાંતના પાદરા તાલુકામાં મહી નદીના કાનારે આવેલું છે અને પાદરાથી બે ગાઉ દુર છે.

વ્યો છે" વિગેરે એ ચોપડીમાં લખેલું છે. મુસલમાન મહાત્માઓના જ્ઞાન વિશેના આવા ચોખ્ખા પુરાવા ઘણા મોજી છે તેથી જણાય છે કે સમજી માણસોએ આવી બાબતમાં હીફ મુસલમાનોનો ભેદ રાખ્યો નથી.

નીરાત મહારાજે અને હરગુરૂ મહારાજે અજ માન્યતાથી પીર અમન સાહેબને પોતાના ગુરૂ કર્યા હતા અને પીર અમન સાહેબે પીર કાયમદીન બાવા સાહેબને ગુરૂ કર્યા હતા. પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ કેવા મહાપુરૂષ હતા તે તેમનું બનાવેલું "નૂરે રોશન"* નામનું પુસ્તક અને તેમના કલામ-લખનો કહી આપે છે.

પીર કાયમદીન બાવા સાહેબના વડીલો મહાન હઝરત મોહં મદ પેગમ્બર સાહેબના વંશના છે. તેમના વડીલો પ્રથમ મસ્કાના સરદાર હતા અને પછીથી કાબુલ તથા બલખ બુખારાના બાદશાહી દરજે આવી સુલતાન થયા હતા. બલખ બુખારાની ગાદી ઉપર (આસરે એક હજાર વરસ પહેલાં) પીર સાહેબના વડીલ હઝરત સુલતાન ઇબ્રાહીમ અદદમ હતા. તેમને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થવાથી તેમણે ફકીરી લીધી હતી ત્યારથી પીર સાહેબના ખાનદાનના મહાત્માઓ ફકીરી લેતા આવ્યા છે.

સુલતાન ઇબ્રાહીમ અદદમ સાહેબની ઝોલાદના એક મહાન પુરૂષ જેમનું નામ હઝરત સૌએબ હતું તેમનું લગ્ન સુલતાન મહં-મદ મઝનીની બેહેન સાથે થયું હતું. એવશ્ય સાહેબે પાછળથી

*આ "નૂરે રોશન" પુસ્તક ગુજરાતીમાં હપાઇ ગયું છે તે હસો બત્રીસ પૃષ્ઠનું એક મોટું પુસ્તક છે. અને ૩. ૩) ત્રણમાં સુરત "હુદ્દીકાર" ઓરીસ હરીપુરામાંથી મળી શકે છે.

ફકીરી લીધી હતી અને તેમને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાથી મુલતાન મહમ્મદ ગઝનીએ તેમને પોતાના ગુરૂ બનાવ્યા હતા. તેઓ પાછળથી પંજાબમાં આવી રહ્યા હતા. તેમની ઓલાદમાં હીંદુસ્તાનના પ્રખ્યાત ઓલીયા હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબ ચિસ્તી પેદા થયા હતા. તેમના જન્મ દીલ્લીના બાદશાહ મુલતાન શમશુદીન અલતમશની પૌત્રી સાથે થયાં હતાં. તેઓ ધણા પુરુષાર્થવાળા હોવાથી અજમેર શ્રીફવાળા મહાન ખ્વાજા મોઇનુદીન સાહેબ સિસ્તી જે હીંદુસ્તાનના સઉથી મોટામાં મોટા ઓલીયા ગણાય છે તેમણે પોતાના ખલીફા હઝરત કુતબુદીન બખ્ત્યાર સાહેબ ચિસ્તીની સંમતીથી તેમને પોતાની જગાએ કાયમ કર્યા જેથી હીંદુસ્તાનના સંપૂર્ણ આચાર્ય પદને તેઓ પામ્યા હતા. પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ આ મહાન ઓલીયાઓની ઓલાદના હોવાથી તેમનો સંબંધ કાબુલ તથા બલખ ખુખારાના તથા દીલ્લીના બાદશાહો સાથે કેવો વિકટનો છે તથા તેઓ મહાન હઝરત પેગમ્બર સાહેબના વંશના હોવાથી તેમજ તેમના વડીલો અસલથી હીંદુસ્તાનમાં ધર્મના વડા તરીકે કાયમ થયેલા હોવાથી તેમનામાં બાદશાહી લોહી સાથે અચાર્ય પદ કેવી રીતે ચાલતું આવેલું છે તે આથી સાફ જણાઇ આવે છે. તેઓ બાદશાહી કુટુંબના ફકીર છે તેથી તેમના માટે તમામ લોકોના મનમાં પુજ્ય ભાવ છે.*

“ભક્તી સાગર” નામના પુસ્તકમાં મી. હરગોવિન્દસ હર-

---

* પીર કાયમદીન બાવા સાહેબની ગાદી ઉપર હાલ માંગરોલ-વાળા પીર મોટામીયા સાહેબ છે જેઓ બધે ભણીતા છે.

કીશનદાસે લખેલું છે કે “પીર કાયમદીન બાવાસાહેબ મંત્રિરોબની* ગાદીવાળા પીરોના વડીલ થાય છે. તેમની દરગાહ વડોદરા પ્રાંતના પાદરા તાલુકાના એકલબારા ગામે છે. ત્યાં બાર મહીને કારતક સુદ પુનમના રોજ મોટો મેળો ભરાય છે જેમાં હજારો લોકો ભાગ લેવા ભેગા થાય છે. આ પીર સાહેબ ફળાહારી (વેજીટેરીઅન) હતા અને હમેશાં જીવદયા—અહીંસાનું શિક્ષણ આપતા હતા . . . . . આજે પણ દાષ્ટથી તેમની દરગાહની હદમાં એવા (માંસના) ખોરાકનું નામ લઈ શકાતું નથી. તેમનો આ ચમત્કાર આજે પણ જારી હોવાથી હજારો હિંદુઓ તેમને પુજ્ય બાવથી માને છે અને તેમના પવિત્ર ધામમાં મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપે છે,” વિગેરે મી. હરજોવનદાસે લખેલું છે.

પીર કાયમદીન બાવાસાહેબ હિંદુ મુસલમાનમાં જરા પણ ભેદ સમજતા નહોતા તે તેમનું પુસ્તક “તુરે રોશન” કહી આપે છે. તે પુસ્તકના પાન ૪૪૫ માં લખ્યું છે કે:—

લોકોનું જે કીધું કરું તો માફ કરજ બગાડે
હિંદુ મુસલમાન બે અળગા ગણું તો સાહેબથી વિદન પાડે.

વળી તેજ પુસ્તકના ૫૧૦ માં પાને એમણે કહ્યું છે કે:—
કયા હિંદુ કયા મુસલમાન, સખ પેદાયશ તુર મુખદાન
મોહંમદકે નૂરસે સખ ખલક હુધ બાન,
કયા હિંદુ ચોર કયા મુસલમાન.

---

* માંગરોલ ગામ નવસારી પ્રાંતમાં સુરત અને ભરૂચ વચ્ચે આવેલું છે અને કાશંબા અંખવાવ નામની નાની માયકવાડી રેલ્વેનું કાશંબાથી ત્રીજું સ્ટેશન છે.

ઉપલી દહીકતથી સાફ જણાય છે કે પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ હીંદુ લાઇઓ માટે પણ તેવીજ કાળજી અને પ્રેમ રાખતા હતા. તેમણે જરા પણ જીદાઇ બણેલી નથી.

પીર કાયમદીન બાવા સાહેબ પીર અમન સાહેબના ગુરૂ હતા એવા ધણી સખળ પુરાવા આપણે આગળ આપી ગયા છીએ. હવે જે કાંઈ એમ કહે છે કે પીર અમન સાહેબ અને નીરાંત મહારાજ અને બીજા કાંઈ ગુરૂના એકા હતા તો તે ખોટું છે. તેઓ પોતાની વાતના ટેકામાં આપણા જેવા આટલા બધા સખળ પુરાવા આપી શકતા નથી પણ માત્ર મ્હેરોટ્ટી વાતો કરે છે, અને એ વાતો અહં-લાવ અને મતામતીને લીધેજ કદાચ ચતી હશે. નીરાંત મહારાજના ગુરૂ પીર અમન સાહેબ હતા એ વાતની સાક્ષી તો નીરાંત મહારાજ પોતેજ આપી ગયા છે જેનો હવાલો આપણે આગળ બતાવ્યો છે. વળી પીર અમન સાહેબના ગુરૂ પીર કાયમદીન બાવાસાહેબ છે એના પણ ધણી પુરાવા આપણે આમાં આગળ આપી ગયા છીએ એટલે હવે શંકાને સ્થાનજ રહેતું નથી.

કેટલાક આર્ય ખમણના લોકો અહંલાવને લીધે મુસલમાન ગુરૂતું નામ સંજળી છણકી ઉઠે છે પણ તેઓ એ વિચાર કરતા નથી કે એ તો માલીકની કુદરત છે. જેમ ખુદા મુસલમાનને કાંઈ રાજનો ધણી બનાવી નવાબ બનાવે છે તેમ તે મુસલમાનને લોકોનો ગુરૂ પણ બનાવી શકે છે. મુસલમાન નવાબની હીંદુ લાઇઓ પોતાના જાંસારી ફાયદાની ખાતર સેવા બળવે છે તેજ પ્રમાણે પોતાના આર્થિક ફાયદા માટે તેઓ મુસલમાન ધર્મગુરૂની પણ સેવા બળવી શકે. આમાં કાંઈ ખતનો વાંધો નથી. માટે કેટલાક લોકો તરફથી આ બાબતમાં વગર સમજે વાંધા ઉઠાવવામાં આવે છે તે નહિયો છે.

હું કંઈ જાની નથી કે કંઈ મોટા ભક્ત નથી પણ એક સાધારણ માણસ છું, એટલે મારામાં ખામીઓ ઘણી હશે અને આ લખાણમાં પણ ઘણી ખામીઓ આવી ગઈ હશે. પણ મેં જે લખ્યું છે તે હાલની ચાલતી વાતો ઉપરથી લખ્યું છે. ઘણે ઠેકાણે હાલ એવોજ મામલો દેખાય છે. જે લોકો હાલ હિંદુ મુસલમાનોને ઉશ્કેરી પોતપોતામાં લડાવી રહ્યા છે તેજ અસહકારના જમાનામાં હિંદુ મુસલમાનોની એકતા માટે લાપજો કરી એક થઈ જવા જોરથી બલામણુ કરતા હતા. એટલે હિંદુ મુસલમાનોની એકતામાં તેઓ કંઈ ખાધ તો ગણતા નહોતા જે ખાધ હોત તો તેઓ તે વખતે તેવી બલામણુ કરતજ નહીં. પણ હાલ બધે વિકારની હવા ફેલાઈ છે તેથી હિંદુ મુસલમાનોને એક ખીજથી અલગ પાડવાની વાતો ચાલી રહી છે. વિકાર એ જુરી ચીજ છે એટલે તેનો કદી વિજય થવાનો નથી, માટે હમણાથીજ સમજીને ચાલવાનું છે. હિંદુ મુસલમાનો એક ખીજના બાઈ છે. એક ખીજને તુકસાન પહોંચાડવાથી આખા દેશને તુકસાન થવાનું છે. લડાઈ હમેશાં વિકારથી થાય છે અને વિકાર દુર કરવાનો રસ્તો ખર્ જ્ઞાન છે, માટે દરેક બાઈએ સારા પ્રયત્નોનો સત્સંગ કરી જ્ઞાનના માર્ગે વળી જવું જોઈએ કે અમડા મટી જાય અને બધે શાંતી થાય.

આ પુસ્તકે હિંદુ મુસલમાન બાઈઓના મનમાંથી વેરભાવ કઢાડી નાખી એક ખીજ સાથે પ્રેમથી એકસંપ થવાના હેતુથી લખવામાં આવ્યું છે તો તેમાં કાંઈ બાઈએ નકામો ખોટો ખ્યાલ ખાંધી લેવાનો નથી. હિંદુ મુસલમાનો લગભગ જોકે હઝાર વરસથી હિંદુસ્તાનમાં એક ખીજના બાઈ તરીકે સાથે રહેતા આવ્યા છે એ

જુલો જવાનું નથી. હીંદુઓમાં કેટલાક આર્થ સમજી ખ્યાલના લોકો જેમ વધારે પડતું કરી બેસે છે તેમ મુસલમાનોમાં પણ તેવા હશે. પણ તેમણે સમજવું જોઈએ કે હદ ઓળંગીને આગળ વધવામાં ન કાંઈને હાથદો ચયો છે કે થશે. માટે ખતરો દેશના લોકોની ખાતર એકસંખીનો પુરો ખ્યાલ રાખવાનો છે.

આમાં જે કાંઈ હકીકત લખવામાં આવી છે તે માત્ર હીંદુ મુસલિમ એકસંખીના ખ્યાલથીજ લખવામાં આવી છે. એમાં ખીજે કાંઈ પણ હેતુ નથી. જે લોકો માટે આ પુસ્તકમાં જે શબ્દો લખવામાં આવ્યા હશે તે પણ એજ લોકો માટે છે જે જાણી જોઈને તેવી એકસંખી તોડવાના અને નકામા ઝગડા કરવાના માર્ગ શોધે છે અને લાઇઓને નકામા લડાવે છે, ખીજાઓ માટે નથીજ. માટે કાંઈએ ખોટું લગાડવાનું નથી. બ્રાહ્મણો, વાણીયા, ક્ષત્રી, પાટીદાર, કોળી, બીલ, અંત્યજ વિગેરે સહ આપણા લોકો છે અને સહ સારા છે. હું કાંઈને કહેવાને લાયક નથી પણ આમાં જે કાંઈ કહ્યું છે તે ફક્ત આપણે સહિએ સમજવાની ખાતર કહ્યું છે કે સાંતી ફેલાય અને ખરો માર્ગ લેવાય. તોપણ જો કાંઈ વધારે પડતું લખાઈ ગયું હોય તો હું સહ લોકોની હાથ જોડીને માફી માંગું છું.

થું હજી પણ હીંદુ મુસલમાન ભાઈઓ નહીં સમજે ?

આખા હીંદુસ્તાનમાં આ વરસે જીવાઈ માસની આખર તારીખોમાં ભારે આફતે આ દેશને પવન અને પાણીથી તારાજ કરી નાખ્યો છે. બચકર જળ પ્રલયથી લાખો માણસો સાધન વચરના થઈ રખડતાં રક્ષણતાં થઈ ગયાં છે, અને લાખો પાણીના પ્રવાહમાં તણાઈ આ દુનિયાથી કુચ કરી ગયા છે. કહેવત છે કે “ કુસંપ એ બરબાદીની નિશાની છે ” તેજ પ્રમાણે હાલ બન્યું છે. હીંદુ મુસલમાનોમાં તકરારો ઉભી થઈ અને દેશમાં જ્યારથી કુસંપ જાગ્યો હતો ત્યારથી રાત્રી પુરૂષો એમ કહેતા હતા કે હવે દેશનું આવી બન્યું છે અને આ સપાટો એવો છે કે તેમાંથી છુટવું મહા મુશ્કેલ છે. છેવટે જેમ ધારતા હતા તેમજ થઈને રહ્યું છે, અને આ સહિ હીંદુ મુસલમાનોના એક બીજાનાં ટોટા ખીસવાનું પરિણામ છે. કેટલાક ચળવળીઆઓએ આગ સળગાવી અને પાછળથી તેમાં માસતેલ હોમી મોટી હોળી સળગાવી દીધી. આ વાત પ્રજાને ગમી નહીં. તેણે થોડી મુદત રાહ જોઈ પણ જ્યારે બંને ખુદશી રીતે મેદાને પડી બરબાદી કરવા તૈયાર થયા ત્યારે પ્રજાને કાપ ઉતર્યો અને કુદરતે એવો સપાટો લગાવ્યો કે બધાને લાંબા છટ કરી દીધા. આ એક વિચારવા જેવી બાબત છે. આતો પહેલોજ ફટકો લગાવી પ્રજાએ ચેતવણી—નોટીસ આપી છે. છેલ્લા જળ પ્રલયમાં ધરખાર તણાઈ જવાથી કેટલાક હીંદુઓએ કોઈ કોઈ ઠેકાણે મરજીદોમાં આસરો લઈ પોતાના જીવ બચાવ્યા છે. વળી કેટલાક મુસલમાનોએ આવા વખતે હીંદુ ભાઈઓના મંદીરોમાં

પણ આસરો લીધો હતો. આ પ્રમાણે કુદરતે પાતેજ એક બીજાની જરૂર સાબીત કરી આપી છે માટે હવે સહ બાપઓએ ઉડો વિચાર કરવાની જરૂર છે. જો હવે પણ નહીં સમજીએ તો પ્રભુને ફરી આવી આફત મોકલતા કાંઈ વાર લામવાની નથી. માટે હવે બાપઓએ જ્ઞાનના સીધા માર્ગે આવી જઈ વિકાર કહાડી નાખવો જોઈએ અને એક બીજાની નીંદા છોડી દઈ હળીમળીને શાંતિથી એક મનને રહેવું જોઈએ કે ફરી આવી આફતનો પ્રસંગ પ્રભુ લાવે નહીં. માલિક સહ બાપઓને સદ્યુદ્ધી આપો !

અર્પણ પત્રિકા.

માંગરોલની માદીવાળા નામદાર મહાત્મા મૈલાના
પીર મોટામીયાં સાહેબની પવિત્ર સેવામાં.

આપ આખા મુંબાઈ ઇલાકા (ગુજરાત, કાઠીયાવાડ
વિગેરે)માં સહથી મોટી ચિસ્તીઆ-ધાર્મિક ગાદીના એક
મહાન સજ્જદાનશીન-આચાર્ય છે. કબીરપંથ, નાનકપંથ,
ભાવદાસપંથ, દાદુપંથ વિગેરે જે જે પંથોમાં મહાન ચિસ્તી
આલીયાઓનું જ્ઞાન ગએલું છે તે તમામ પંથોનું આપ
પીર કાયમદીન બાવા સાહેબની જગાએ હોવાથી ગુરૂપદ
લોગવો છે, હીંદુ મુસલમાનોમાં એકસંપી કરાવવા માટે
આપ હુમેશાં તન મન અને ધનથી કોશીશ કરો છો, ઘેર ઘેર
જાયો પાળવા માટે તમામ ભાઈઓને ઉપદેશ આપો છો,
લોકોને નીતીનો બોધ કરવા માટે આપ ગામે ગામે પોતાના
ખરચે ફરો છો, આપ ઉરદુ, ફારસી, અરબી, ગુજરાતી,
મરાઠી, હીંદી, નાગરી, વિગેરેનું જ્ઞાન ધરાવો છો એટલુંજ
નહીં પણ હાલની અંગ્રેજ કેલવણીમાં પણ આપે બી. એ.
મુખી જ્ઞાન મેળવ્યું છે જે આપની વિદ્વતાની ચોખ્ખી
સાબીતી છે. આવા ગુણો જે આ જમાનામાં બીજા ધર્મ
ગુરૂઓમાં ભાગ્યેજ જોવામાં આવે છે તે માલીકે આપને
પોતાની અનંત કૃપાથી આપેલા છે તે તમામ ગુણોથી
આકર્ષાઈ આ નાનકડું પુસ્તક આપની પવિત્ર સેવામાં અર્પણ
કરું છું તો તેનો સ્વિકાર કરી આપના આ ગરીબ મુરીદ-
સેવકને કૃતાર્થ કરશે તો હું મારી મેહનત સફળ
થએલી માનીશ.

લી. આપનો આજ્ઞાકિત સેવક

મકારશક

-જ્ઞાનની ઉમદા વાતોની ચરચા કરનાર માસિક-

મ સુદિક્ષકાર. મ

અજમેર શરીફવાળા મહાન ખવાબ સાહેબની યાદ
ગીરીમાં આ માસિક નીકળે છે જેમાં તસવ્વુફ, સુલુક,
ખદિજાન, તત્વજ્ઞાન, મહાત્માઓની હકીકતો, ધર્મની વાતો,
ઈલ્મ (વિદ્યા) ખેતી, વેપાર, હુન્નર કળા, ચાલુ વિષય
વિગેરેને લગતા ઉપયોગી લખાણો હોય છે.

સારા ગ્લેઝ કાગળના ૪૦ પૃષ્ઠ, ચોખ્ખી છપાઈ, અને રંગીન
અમકદાર પુઠા સાથે આવા બેહદ મોંઘવારીના જમાનામાં
તેનું વરસ દીવસનું લવાજમ ટપાલ ખર્ચ સાથે ફક્ત

રૂ. ૩-૦-૦

રાખવામાં આવ્યું છે કે સહી લાઇઓને તેનો સહેલાઈથી
લાભ મળી શકે. હિંદુસ્તાનની બહારના દેશો માટે લવા
જમ ટપાલ ખર્ચ સાથે માત્ર રૂ. ૪-૦-૦ છે.

સુ. સુરત
હરીપુરા
હસનજીના ટેકરા
આગળ.

સૈયદ ફેઝલુલ્લેન મુનવ્વરઅલી,
સુદિક્ષકાર ઓપ્રીસ.

ભજનોના શોખીનાં માટે.

કાયમદીન બાવા સાહેબ, અબરામ બાવા, ઉમર બાવા,
બાબા બાવા, જીવજી મસ્તાન, રતનબાઈ, બડા સાહેબ,
નથુબાવા વિગેરેનાં ભજનો જે આખા ગુજરાતમાં
ખાલાય છે તે સઉનો સંગ્રહ કરી,

❖ ભક્તી-સાગર ❖

નામથી એક ચોપડી છપાવી બહાર પાડી છે. તેમાં
પાણી બસોથી વધારે ભજનો છે. આ ભજનોમાં જ્ઞાન,
ધ્યાન, વિવેક, ભક્તી, વૈરાગ્ય, ઉપદેશ વિગેરે વિષયો હોઈ
હોઈમાં તેનો ઘણો ફેરાવો થયેલો છે. હિંદુ મુસલિમ
એકસંખી માટે તે ચોપડી ઘણીજ ઉપયોગી છે. તેમાં નાત
જાત કે ઉંચ નીચનો ભેદભાવ નથી. તે બધી જાનના
હોઈને એક સરખી રીતે પસંદ પડે તેવી છે. કીંમત
માત્ર આઠ આના.

જોઈએ તો નીચેના સરનામે લખવું.

એડીટર-જુલિયાર,

હરીપુરા, હસનજીના ટેકરા પાસે આ. સુરત.

બકતી કરનારાઓ માટે ખાસ જરૂરનું.
એકલબારાવાળા પીર કાયમદીન બાવા સાહેબનું

નુરે રોશન

પુસ્તક મહા મહેનતે ચેળવી ફાલ છપાવેલું છે. તે આત્મજ્ઞાનનો અચુટ જાંઠાર છે. હિંદુ મુસલિમ એકસાંપીની એક ઉમદા સાંકળ છે. માલીકને ઓળખવાનું એક ઉત્તમ સાધન છે. તેની તાલીમથી હિંદુઓને મહાત્માઓનો અને મુસલમાનોને ઓલીયાનો દરજ્જો મળેલો છે. બગતોને તો આ પુસ્તક ખાસ કામનું છે. ખાત્રી ન થતી હોય તો મંગાવીને જુઓ. છસો બત્રીસ પૃષ્ઠ-સફાનું એક દળદાર પુસ્તક છે. સફેદ ચળકતા કાગળ, સોનેરી અક્ષરવાળું પાકું પુકું, અને મોટા અક્ષરની ચોખ્ખી છપાઈ છે. ખુટાસા, અર્થ, હાખલા વિગેરે આખી યોગ તથા હમ્મરી જ્ઞાનના સિદ્ધાંતો વિગતવાર સમજાવેલા છે. ચડતા પુંઠાવાળી નકલની કીંમત રૂ. ૫)ને ઉતરતા પુંઠાવાળીના રૂ. ૩). 'ડી પી. નું' ખર્ચ તેના મોટા કદ પ્રમાણે દસ આના જુદું આવે છે. જોઈએ તો નીચેના સરનામે લખવું.

એડીટર-બુલ્લિકાર,

કે. હરીપુરા, હસનજીના ટેકરા પાસે, ગુ. સુરત.

